

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

F. JUDO, Stuiting van de beroepstermijn door beroep bij de toezichhoudende overheid : de Raad van State zegt «B» 113

RECHTSPRAAK

1. Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – **Geneeskundige verzorging en uitkeringen** – Arts – Maximumhonorari – Akkoord – Niet-verbonden geneesheer – **2. Arbitragehof** – Bevoegdheid – Europees recht – Mededinging – Internationaal verdrag Arbitragehof 21 december 2000 118

Verzekering – Aansprakelijkheidsverzekering – Recht van het slachtoffer om op het bedrag dat de verzekeraar aan de verzekerde verschuldigd is, de betaling van zijn eigen schuldvordering op de verzekerde te vorderen – Door verzekeraar tegenwerpbare excepties – Scheidsrechterlijk beding Cass. 28 september 2000 (*met conclusie van adv.-gen. X. De Riemaecker*) 122

1. Arbitrage – Rechtspleging – Benoeming scheidsman – Cassatieberoep – **2. Arbitragehof** – Prejudiciële vraag – Arbitrage – Benoeming scheidsman Cass. 15 december 2000 (*met conclusie van adv.-gen. G. Bresseleers*) 124

Raad van State – Beroep tot nietigverklaring – Termijn – Stuiting – Bezwaar bij de toezichhoudende overheid – Voorwaarden – Duur van de stuiting R.v.St. 13 februari 2001 (*met noot*) 125

Leasing – Schadebeding – Vergoeding verschuldigd bij ontbinding van de overeenkomst ten laste van de leasingnemer – Bedrag van de nog te vervallen huurgelden, vermeerderd met de residuele waarde van het gehuurde materieel – Aftrek ten voordele van de leasingnemer van de netto-opbrengst van de verkoop van het verhuurde materieel – Geldigheid Hof Brussel 20 januari 1999 126

Arbeidsovereenkomst – Dringende reden – Eerdere feiten – Termijn – Feiten – Seksistisch taalgebruik Arbeidshof Brussel 17 oktober 2000 127

Vennootschap – Naamloze vennootschap – Bestuurder – Aansprakelijkheid na faillissement – Overname van op de rand van het faillissement staande vennootschap – Schending van het vennootschapsbelang – Kennelijk grove fout – Passiviteit van bestuurder – Geen bevrijdingsgrond Kh. Dendermonde 6 december 1999 128

Verbeurdverklaring – Rechten van derden – Termijn van negentig dagen om hun rechten te laten gelden – Vertrekpunt Rb.Turnhout 4 januari 2001 133

Mede-eigendom – Mandeligheid – Mandelige muur – 1. Verbod aanbrengen holte en werken – Draagwijdte – 2. Verbod aanbrengen venster – Venster aangebracht vóór ontstaan van muurgemeenschap Vred. Westerlo 27 november 1998 134

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – **Strafvordering** – Tussenkomst van derden Arbitragehof 30 juni 1999 136

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – **Administratieve geldboete** – Grootte – Arbeidsrecht – Geen mogelijkheid tot verlaging Arbitragehof 30 juni 1999 137

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – **Belasting** – Provinciebelasting – Verschillende behandeling van bepaalde categorieën van personen – Objectieve en redelijke verantwoording – Geen verplichting voor de overheid van concreet te bewijzen dat het tussen belastingplichtigen gemaakte onderscheid noodzakelijk bepaalde gevolgen zou hebben Cass. 1 oktober 1999 137

Beslag en executie – E.E.X. – Verlof voor tenuitvoerlegging – Rechtsopvolging Cass. 2 maart 2000 138

Gemeentebelasting – Geen vrijstelling volgens de belastingverordening – Voorwaarden van belastbaarheid vervuld – Geen uitzondering wegens overmacht Cass. 10 april 2000 138

Belasting – Fiscaal strafrecht – Medewerking van fiscale ambtenaren aan het strafonderzoek beperkt tot het optreden als getuige – Geen principieel verbod voor fiscale ambtenaren om inlichtingen te verstrekken aan de procureur of de onderzoeksrechter Cass. 20 juni 2000 138

Stedenbouw – Planschade – Tijdstip waarop het goed moet verworven zijn – Erfopvolging Cass. 21 september 2000 139

Arbeidsongeval – Weg van /naar het werk – Ongeval – Vereisten – Dood van de getroffene – Geen vaststelling van letsel – Geen arbeidsongeval Cass. 16 oktober 2000 (*met noot*) 139

KANTTEKENING

E. Dirix, Bevoegdheid van de beslagrechter bij derdenbeslag 140
M. Gelders, De Wet van 31 mei tot opheffing van art. 150, tweede lid, Sv. 141

AANGEKONDIGD

142

BOEKEN

S. Van Crombrugge, Beginselen van de vennootschapsbelasting (*door T. Wustenberghs*) 142

H. Voogsgeerd, Vrij verkeer en sociale zekerheid (*door W. Rauws*) 143

E. Van Den Haute, Le règlement collectif de dettes et la possibilité de vente de gré à gré. Examen de la loi du 5 juillet 1998 (*door A. De Wilde*) 143

P.-J. Engelen, Informatieverstrekking door beursgenoteerde vennootschappen (*door M. Tison*) 143

L. Huyse, Grensberichten (*door A. Coppens*) 144

V.Z.W. Fiskofoon, Fiscale rechtspraakoverzichten – Inkomstenbelastingen 1980-1998 – Boek 4 (*door D. Thijs*) 144

MEDEDELINGEN

Studiedag: Beschermde meerderjarigen. Toepassingen in de praktijk vandaag. Krachtlijnen voor morgen 144

Wedstrijd voor het schrijven van een verhandeling over doping in de sport 144

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Opgericht in 1931, verschijnt iedere week van september tot juni.

Hoofredacteurs: René Victor (1931-1984), Edgar Boonen (1984-1993), Camiel Caenepeel (1993-1998)

Redactie: A. Van Oevelen (hoofredacteur), E. Dirix, J. Laenens, J.R. Rauws, M. van Damme, A. Vandeplas

Redactiesecretaris: Mevr. C. Meeusen

Vaste medewerkers:

A. Alen, F. Aps, R. Boes, A. Carette, G. Debersaques, A. De Wilde, Gh. Dhaeyer, J. Erauw, M. Gelders, P. Humblet, W. Lambrechts, R. Leysen, J. Meeusen, H. Nys, I. Opdebeek, W. Pintens, P. Popelier, W. Rauws, D. Simoens, G. Suetens-Bourgeois, L. Vandenberghe, H. Vanhees, S. Van Overbeke, C. Van Schoubroeck, J. Wouters

Redactieadres: V.Z.W. Rechtskundig Weekblad
Mechelsesteenweg 210 bus 6
2018 Antwerpen
(redactiesecretariaat bereikbaar van 9 tot 12 uur)
Tel. 03/248.49.84
Fax 03/248.08.70

Abonnementen, advertenties: N.V. INTERSENTIA, Churchilllaan 108, 2900 Schoten
tel.: 03/680.15.50 - fax: 03/658.71.21
Abonnementsprijs: 4.950 f., Advocaten-stagiair: 4.650 f., Studenten: 2.950 f.

Richtlijnen voor de auteurs:

De teksten van hoofdartikelen en annotaties worden, samen met een diskette (WP of Word) toegezonden aan het redactiesecretariaat. Getypt op anderhalve interlinie bedraagt een hoofdartikel bij voorkeur niet meer dan 25 bladzijden, een annotatie niet meer dan 6 bladzijden. De redactie dankt bij voorbaat alle auteurs voor het in acht nemen van deze richtlijnen.

INTERSENTIA

www.intersentia.be

Betaalbare juridische en economische vakuitgaven van hoogstaande kwaliteit

raadpleeg onze catalogus
(met vernieuwde zoekmogelijkheden)
op onze site www.intersentia.be

Intersentia uitgevers
Churchilllaan 108
2900 Schoten
tel 03/680 15 50
fax 03/658 71 21
mail@intersentia.be

DE LARCIER WETBOEKEN

NIEUWE
EDITIE 2001

Bijgewerkt tot 1 april 2001, nu ook op CD-Rom beschikbaar

Alle relevante wetgeving, gecoördineerd en geannoteerd
Nu onder twee vormen, op uw maat

✓ De papieren versie: vastbladig én up-to-date

- Zeven gebonden delen: circa **vierduizend akten** (meer dan 10000 p.)
- **Vlot toegankelijk** dankzij de afzonderlijke registers
- **Elke zes maand bijgewerkt** door vastbladige cumulatieve Aanvullingen: geen invoegwerk meer
In geval van abonnement: **blijvend 15 % korting**
- Prijs zevendelige collectie i.g.v. abonnement: **32574 BEF**

✓ De CD-Romversie: compact en bliksemsnel

- Bevat de papieren versie, aangevuld met **extra akten**
- **Altijd actueel: elke zes maand een nieuwe coördinatie**
- **Trefzeker** (uitgebreide zoekmogelijkheden) en **gebruiksvriendelijk**
- **Bijzonder tijdelijk aanbod: 19364 BEF** voor de volledige zevendelige collectie op cd-rom (indicatieve prijs alle volgende semesteriële bijwerkingen: 16784 BEF)

Binnenkort ook op e-book en op het internet

Vraag een uitgebreide folder en een gedetailleerde prijslijst van de afzonderlijke delen

Voor informatie en bestellingen

LARCIER, Coupure Rechts 298 • 9000 Gent
tel. (09) 269 97 96 • Fax (09) 269 97 99
e-mail: herman.verleyen@larcier.be

Bezoek onze website:
<http://www.larcier.be>

STUITING VAN DE BEROEPSTERMIJN DOOR BEROEP BIJ DE TOEZICHTHOUDENDE OVERHEID: DE RAAD VAN STATE ZEGT «B»

I. DE VERDERE ACHTERGRONDEN

Art. 4, vierde lid, van het Regentsbesluit van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State bepaalt dat de beroepen tot schorsing en nietigverklaring voor de Raad van State op straffe van onontvankelijkheid moeten worden ingediend binnen zestig dagen nadat de bestreden akten, reglementen of beslissingen werden bekendgemaakt of betekend. Indien ze noch bekendgemaakt, noch betekend dienden te worden, gaat de termijn in met de dag waarop de verzoeker er kennis van heeft gehad.

Waar deze bepaling een reglementaire basis heeft ingevoerd voor de aanvang en de duur van de beroepstermijn, bleef het hele vraagstuk van de stuiting, de verlenging en de heropening van de beroepstermijn onaangeraakt. De traditionele behandeling van deze leerstukken berust dan ook op jurisprudentiële constructies, waarbij de kwestie van de stuiting van de beroepstermijn door het indienen van een bezwaar bij de toezichthoudende overheid ongetwijfeld het meeste inkt heeft doen vloeien.

Zo schreef toenmalig auditeur in de Raad van State Johan Lust in 1994 een opgemerkte noot¹ bij het arrest-Sillien van de Raad.² In dit arrest verdedigde de Raad de traditionele visie over de stuitingsproblematiek. Deze kan als volgt worden samengevat:³ de beroepstermijn wordt gestuit door een bezwaar bij de bevoegde toezichthoudende overheid, op voorwaarde dat dit gebeurt vooraleer de oorspronkelijke beroepstermijn bij de Raad van State is verstreken én vooraleer de termijn voor de toezichthoudende overheid om de aangevochten beslissing te schorsen of te vernietigen is verstreken.⁴

Terwijl deze meervoudige stuitingsvoorwaarde niet zoveel problemen oproep, lag dit anders met de vraag naar het einde van de stuitingsperiode en – bijgevolg – de vraag naar het begin van een nieuwe termijn van zestig dagen gedurende welke het mogelijk was op ontvankelijke wijze een beroep tot schorsing of nietigverklaring in te dienen bij de Raad van State. Even traditioneel oordeelde de Raad dat voor het bepalen van deze aanvangsdatum eveneens twee

elementen in acht moesten worden genomen. Hoe dan ook eindigde de stuitingsperiode wanneer de toezichthoudende overheid niet langer beschikte over de schorsings- of vernietigingsbevoegdheid, omdat zij de termijn die daarvoor tot haar beschikking stond, had laten voorbijgaan.⁵ De stuitingsperiode kon echter korter zijn, wanneer de toezichthoudende overheid ervoor koos de betrokkene mee te delen dat zij besloten had geen gebruik te maken van haar schorsings- of vernietigingsbevoegdheid. In dat geval begon een nieuwe termijn te lopen op de dag na de betekening van de beslissing van de toezichthoudende overheid aan de verzoeker.⁶

In de woorden van de Raad van State zelf, werd deze jurisprudentie als volgt verwoord:⁷ «Overwegende dat de termijn van zestig dagen om beroep in te stellen, die is bepaald in artikel 4 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, gestuit wordt door het bezwaar dat wordt gericht aan de toezichthoudende overheid die de schorsings- of vernietigingsbevoegdheid heeft, op voorwaarde dat dit bezwaar wordt ingediend, zowel vóór het verstrijken van de voormelde termijn van beroep bij de Raad van State als gedurende de termijn waarover de toezichthoudende overheid beschikt om te schorsen of te vernietigen; dat daarvoor niet is vereist dat het bezwaar wordt ingediend binnen het raam van een georganiseerde beroepsprocedure; dat een regelmatige schorsing de termijn van beroep hoe dan ook stuit tot het tijdstip waarover de bevoegde toezichthoudende overheid beschikt om tot vernietiging over te gaan verstrijkt; dat de termijn van beroep bij de Raad van State dan opnieuw ingaat.»

Op deze benadering werd sterke kritiek uitgeoefend in de rechtsleer.⁸ Met name leek een en ander moeilijk te verzoenen te zijn met de *ratio iurisprudentiae* van het leerstuk van de stuiting. De desbetreffende rechtspraak had immers voor alles een proceseconomische achtergrond, in die zin dat de Raad van State een oplossing van het geschil in de schoot

¹ «Wie A zegt, moet ook B zeggen. Over de stuiting van de termijn voor het instellen van een beroep bij de Raad van State door het indienen van een bezwaar bij de toezichthoudende overheid.», *Rec. Arr. R.v.St.*, 1994, 182-187.

² Nr. 45.135 van 3 december 1993.

³ Zie ter zake BAERT, J. en DEBERSAQUES, G., *Raad van State, Afdeling administratie. 2. Ontvankelijkheid*, Brugge, Die Keure, 1996, 453-463.

⁴ Zie bijvoorbeeld de arresten van de Raad nr. 762, Verdonck van 2 maart 1951; nr. 1.150, Bridoux van 17 november 1951; nr. 18.586, Govers van 24 november 1977; nr. 20.628, Wauthy van 15 oktober 1980; nr. 34.105, Callu van 20 februari 1990; nr. 38.291, Bresseleers van 10 december 1991 en 41.588, Van Varenbergh van 15 januari 1993.

⁵ Zie ter zake de arresten nr. 845, Alliet van 23 april 1951; nr. 2.836, Stad Rochefort van 22 oktober 1953; nr. 8.191, Wansart van 3 november 1960; nr. 8.235, Calle van 29 november 1960; nr. 10.402, Geukens van 28 januari 1964; nr. 15.562, Verdegem van 14 november 1972; nr. 23.104, Bastijns van 31 maart 1983; nr. 27.411, Cobbaert van 15 januari 1987; nr. 41.434, Eggermont van 18 december 1992 en nr. 41.872, Boyen van 2 februari 1993.

⁶ Zie ter zake de arresten nr. 24.329, Bruyninckx van 10 mei 1984; nr. 24.992, Geldof van 24 januari 1985 en nr. 45.135, Sillien van 3 december 1993.

⁷ *R.v.St.*, nr. 62.590, Bourguignon van 16 oktober 1996.

⁸ Deze kritiek ontstond reeds kort na de vorming van de jurisprudentiële stuitingsregel door de Raad en werd verwoord door onder meer DUMONT, M., «De onderbreking van de termijn voor beroep bij de Raad van State tegen de handelingen van de gemeenteverhuden door het beroep bij de voorgedijoverheid», *De Gem.*, 1954, 323-327.

van de administratieve overheid wenste te bevorderen, en aldus een pre-jurisprudentiële afhandeling van geschillen verkoos boven een bijkomende procedure voor de Raad van State. Toch werd het de potentiële verzoeker die deze weg wenste te bewandelen niet bepaald gemakkelijk gemaakt. Het volstond voor de bezwaarindiener niet te wachten tot de toezichthoudende overheid hem attent maakte op haar beslissing al dan niet op te treden, hij diende zelf na te gaan wanneer de nieuwe termijn inging.

Met name wanneer deze nieuwe termijn inging door het verstrijken van de termijn waarbinnen de toezichthoudende overheid kon optreden, was dit zeker geen sinecure. In het bijzonder sinds het Vlaamse Toezichtsdecreet van 28 april 1993⁹ waren begin- en einddatum van deze termijn immers in verregaande mate afhankelijk van gegevens die niet alleen ontsnapten aan de macht van de rechtszoekende, maar die vaak ook door hem niet konden gekend zijn, zoals de dag van het inkomen van het gemeenteraadsbesluit bij de Vlaamse Regering¹⁰ of bij het provinciaal gouvernement,¹¹ de dag van het verzenden van de lijst met besluiten van de gemeenteraad aan de provinciegouverneur,¹² van het ontvangen door de toezichthoudende overheid van het administratief dossier of van bijkomende inlichtingen.¹³ Kortom: een aantal bepalende elementen voor begin en einde van de stuitingstermijn behoorden duidelijk tot de sfeer van de bestuurlijke binnendiensten, veeleer dan tot die van de publiek bekende gegevens.

Toch oordeelde de Raad van State dat het risico ter zake enkel en alleen bij de verzoeker diende te berusten: «Overwegende dat verzoeker, doordat hij een bezwaarschrift bij de toezienende overheid heeft ingediend, verkozen heeft de gevolgen die verbonden zijn aan dit willig beroep, en dus ook de daarmee gepaard gaande onzekerheid te ondergaan; dat het hem toekwam zich ervan te vergewissen of die overheid zou optreden, of zij dat binnen de wettelijke termijn zou doen en, in geval van twijfel, zelf tijdig een annulatieberoep in te stellen.»¹⁴

Minder scherp, en meer gemotiveerd klonk het in het arrest-Galle:¹⁵ «De termijn waarover de toezienende overheid beschikt om de beslissing te schorsen of te vernietigen (hangt af) van het tijdstip waarop het besluit van het lager bestuur bij de toezienende overheid is ingekomen, gegeven waarvan de betrokken rechtzoekende in de regel geen kennis heeft; dat het nadeel dat die onzekerheid voor de rechtzoekende meebrengt in verband met de termijn om zijn bezwaar in te dienen echter niet opweegt tegen het bezwaar van de onzekerheid die het aanvaarden van een andere oplossing voor het bestuur zou meebrengen, te meer daar de rechtzoekende

steeds beschikt over een termijn van zestig dagen om rechtstreeks een beroep bij de Raad van State in te stellen, hij eventueel navraag kan doen bij de betreffende besturen omtrent de toezending aan de toezienende overheid en hij, als hij dat gegeven niet kent of het onzeker is, bij het berekenen van de termijn rekening kan houden met de voor hem meest ongunstige hypothese, te weten deze dat de voor hem grievende beslissing, waarvan de datum hem door de betekening bekend moet zijn, diezelfde dag of desnoods 's anderendaags bij de toezienende overheid zou zijn ingekomen.»

Bijgevolg verkozen voorzichtige verzoekers consequent de oplossing die erin bestond het optreden van de toezichthoudende overheid niet af te wachten en meteen naar de Raad van State te stappen, al dan niet in combinatie met een beroep bij de toezichthoudende overheid. Dit had erg veel weg van een failliet van de doelstellingen van de figuur van de stuiting, namelijk het bevorderen van een vroegtijdige oplossing van het administratieve geschil. Tenzij – en deze oplossing werd door Johan Lust in 1994 reeds omschreven als «B zeggen» – de Raad van State een nieuwe jurisprudentiële stap zou zetten, waardoor de stuitingsperiode werd verlengd tot aan de kennisgeving van het gevolg dat aan het ingediende bezwaar werd verleend door de toezienende overheid.

II. DE STILLE OMMEKEER VAN DE RAAD VAN STATE

Tussen 1994 en 2001 werden vele stappen gezet, die in de achteruitkijkspiegel vooral herinneren aan een processie van Echternach. Net als het origineel, heeft ook deze bedevaart na enige omwegen haar eindmeet bereikt.

In eerste instantie leek de klassieke doctrine toch enigszins te wankelen. In twee arresten van 24 april 1996¹⁶ vond de vierde kamer van de Raad van State het immers nodig de debatten te heropenen met betrekking tot de stuitingsproblematiek. Hierbij stelde de Raad uitdrukkelijk de vraag naar de doelstellingen van de stuitingsconstructie en naar de invloed van het Toezichtsdecreet: «Overwegende inderdaad dat de stuiting van de beroepstermijn voor de Raad van State in geval van bezwaar bij de toezichthoudende overheid werd bedacht om aan de belanghebbende de mogelijkheid te bieden bij de administratieve overheid, waar hij de schending van de wet en van het algemeen belang kan aanbrengen, zijn gelijk te halen en op die manier het instellen van een rechterlijke procedure, die trouwens beperkt is tot het onderzoek van de wettigheid, zoveel mogelijk te beperken; dat die stuiting in het belang van het aan toezicht onderworpen bestuur is beperkt tot de tijdspanne gedurende welke de toezichthoudende overheid kan optreden tegen de beslissing, afgezien van een bericht dienaangaande van de toezichthoudende overheid aan de bezwaarindiener; dat het, in de aldus bedachte figuur van de stuiting van de verjaringstermijn, denkbaar was dat aan een bezwaarindiener, potentiële verzoeker in een annulatieberoep, de verplichting werd opgelegd om zich in te lichten over de precieze dag waarop de bevoegdheid van de toezichthoudende overheid zou verstrijken; dat immers de gevraagde inspanning licht was, omdat de termijn waarbinnen de toezichthoudende overheid kon optreden in alle gevallen uitsluitend werd be-

⁹ B.S., 3 augustus 1993. Gewijzigd bij Decreten van 21 december 1994 (B.S., 29 december 1994), van 22 december 1995 (B.S., 30 december 1995), van 27 mei 1997 (B.S., 19 juni 1997), van 17 maart 1998 (B.S., 10 april 1998), van 13 april 1999 (B.S., 30 juni 1999), van 18 mei 1999 (B.S., 30 juni 1999) en van 17 juni 2000 (B.S., 11 augustus 2000).

¹⁰ Art. 6, 10, 14, 22 bis, 23, 27 bis, 30 en 33 *quater* Toezichtsdecreet.

¹¹ Art. 7, 8, 16, 22 ter, 23, 26, 27 en 33 Toezichtsdecreet.

¹² Art. 31 en 33 bis Toezichtsdecreet.

¹³ Art. 32 Toezichtsdecreet.

¹⁴ R.v.St., arrest nr. 49.106, De Meester van 20 september 1994.

¹⁵ Nr. 32.376 van 18 april 1989.

¹⁶ Nr. 59.153, inzake Selleslagh en 59.155 inzake Laeremans.

paald door de datum van inkomst van de beslissing van het lokaal bestuur op het provinciaal gouvernement; dat het genoemde decreet van 28 april 1993 de procedure voor de uitoefening van het algemeen administratief toezicht grondig heeft gewijzigd door de aanvang van de termijn van optreden van de toezichthoudende overheid naar gelang de aard van de beslissing of de overheid die ze heeft genomen op een andere wijze te bepalen en vervolgens door het de toezichthoudende overheid mogelijk te maken de termijn om te beslissen te stuiten; dat het in die omstandigheden voor een bezwaarindener moeilijk wordt om concreet zicht te houden op het verloop van de termijn waarbinnen de toezichthoudende overheid kan optreden, zodat verwacht mag worden dat een bezwaarindener, die niet het risico wil lopen zich de tardiviteit van het annulatieberoep tegen-gevoerd te zien, zich zeker binnen zestig dagen na kennisgeving van de beslissing tot de Raad van State zal wenden, daarmee het hele opzet van de stuiting van de verjaringstermijn zinledig makend; dat in die omstandigheden de vraag rijst of, in het licht van de met de stuiting van de beroepstermijn beoogde doelstelling, die beroepstermijn, in gevallen waarin een belanghebbende regelmatig bezwaar heeft ingediend tegen een beslissing die overeenkomstig hoofdstuk V van het decreet van 28 april 1993 onderworpen is aan het algemeen administratief toezicht, niet geacht moet worden gestuit te zijn totdat de toezichthoudende overheid heeft meegedeeld dat zij niet is opgetreden of niet zal optreden tegen de beslissing waarvan de schorsing of de vernietiging wordt gevraagd, zoals dat in dit geval is gebeurd met de brief van 21 november 1995 van de provinciegouverneur aan verzoeker.»

In het arrest-Laeremans voegde de Raad van State hieraan nog een bijkomend element toe: «Overwegende dat laatstgenoemde vraag in dit geval des te meer klemmt, daar uit het administratief dossier dat de verwerende partij met betrekking tot het ingediende verzoek tot schorsing van de bestreden beslissing heeft neergelegd, blijkt dat de provinciegouverneur aan verzoeker onmiddellijk na ontvangst van zijn bezwaarschrift van 25 augustus 1995 heeft meegedeeld dat er een administratief onderzoek werd ingesteld, daaraan toevoegende: «Ik zal niet nalaten u op de hoogte te brengen van de resultaten van dit onderzoek»; dat die vaststelling immers ook de vraag oproept of verzoeker, hoewel zijn bezwaar bij de toezichthoudende overheid voor deze laatste geenszins de verplichting opriep om een beslissing te nemen, niet gerechtigd was het indienen van het beroep bij de Raad van State uit te stellen totdat de provinciegouverneur hem had meegedeeld tot welke conclusie het door hem aangekondigde administratief onderzoek had geleid.»

In deze beide arresten werden – zoals gezegd – de debatten heropend. Op het moment van het redigeren van deze bijdrage was er nog geen eindarrest in deze zaken geveld. De openbare terechtzitting in deze zaken heeft plaatsgevonden in de loop van de maand april 2001.

De laatstvermelde visie van de Raad van State om tevens rekening te houden met het normale vertrouwen in de overheid van de rechtzoekende werd ook later nog ingeroepen. De Raad ging ter zake zelfs vrij ver door een stuitende werking toe te kennen aan een beroep bij een onbevoegde toezichthoudende overheid, met de overweging dat de vergissing van verzoeker steun vond in de tekst zelf

van de – toendertijd – relevante bepaling van de (Oude) Gemeentewet en hem niet kon worden verweten deze bepaling niet in verband te hebben gebracht met een andere relevante bepaling, namelijk art. 56 van de wet van 26 juli 1971 houdende de organisatie van de agglomeraties en de federaties van gemeenten.¹⁷

In het arrest-Gielis¹⁸ werd de klassieke doctrine dan weer onverkort toegepast, zij het dan in het voordeel van verzoekende partij. Naarmate de jaren vorderden, leek de Raad van State overigens meer en meer terug te keren tot deze klassieke doctrine waarbij enkel de XIIe kamer een dissidente stem liet horen.¹⁹ Tevens bevestigde de Raad de visie dat het stuitingseffect beperkt bleef tot diegene(n) die het beroep bij de toezichthoudende overheid had(den) ingediend, en bijgevolg *in personam* en niet *in rem* werkte.²⁰ Zo ontzegde de Raad van State de effecten van een rechtsgeldige stuiting die volgde uit een beroep bij de toezichthoudende overheid tegen een gemeentelijke beslissing van een aantal gemeenteraadsleden aan een andere belanghebbende. De rechtsfiguur van de stuiting zou immers restrictief moeten worden uitgelegd, omdat zij als een uitzondering op de bepaling van art. 4, derde lid, van het procedurebesluit moet worden beschouwd en bijdraagt tot het onzekere statuut van bestuurlijke beslissingen.²¹

III. DE FEITELIJKE ACHTERGRONDEN VAN DE ZAAK

In het arrest-Van Middel, dat verder in dit nummer is opgenomen, is de Raad van State intussen al aan een vierde arrest toe.

Op 4 juli 1996 verwierp de vierde kamer van de Raad, zitting houdende met drie staatsraden, de vordering van mevrouw Carine van Middel tot schorsing van de uitslag van een vergelijkend wervingsexamen voor de aanwerving van een administratief medewerker voor de gemeentelijke informatiedienst, in zoverre zij slechts op de tweede plaats werd gerangschikt, de beslissing van de provinciegouverneur van Antwerpen tot goedkeuring van dit besluit en de benoeming van een medekandidaat tot administratief medewerker bij de gemeentelijke informatiedienst van de gemeente Schoten.²²

Aan de procedure voor de Raad van State was een kluwen van administratieve handelingen voorafgegaan. Bij brief van 28 november 1995 had de burgemeester van de gemeente Schoten aan verzoekster meegedeeld dat zij tweede was gerangschikt in het desbetreffende vergelijkend examen,

¹⁷ R.v.St., nr. 62.952, De Rop van 6 november 1996.

¹⁸ Nr. 54.496 van 12 juli 1995.

¹⁹ Zie voor toepassingen de arresten nr. 62.590, Bourguignon van 16 oktober 1996; nr. 66.189, Gemeente Aalter van 7 mei 1997; nr. 70.192, Van de Velde van 15 december 1997; nr. 78.217, Binnemans, van 19 januari 1999; nr. 78.852, Verstrepen van 23 februari 1999 en nr. 81.186, Leysen van 22 juni 1999.

²⁰ Deze visie werd eerder al verwoord in de arresten nr. 13.925, Jacobs van 28 januari 1970; nr. 19.125, Laureyssens & Peeters van 10 juli 1978.

²¹ R.v.St., nr. 81.138, Bogovic van 22 juni 1999. De Raad heeft het in dit arrest over «het persoonlijk en betrekkelijk karakter» van de stuiting.

²² R.v.St., nr. 60.746, Van Middel van 4 juli 1996.

waarop twee dagen later haar medekandidaat werd aangesteld. Op 4 december 1995 diende verzoekster bij de provinciegouverneur bezwaar in, waarop deze op 12 december 1995 antwoordde dat de aangelegenheid werd onderzocht en dat verzoekster: «zo spoedig mogelijk bericht (zal) ontvangen nopens het gevolg dat eraan wordt voorbehouden.»

Op 20 december 1995 vroeg de gouverneur het benoemingsbesluit bij het gemeentebestuur op. Het gevraagde besluit arriveerde op 28 december 1995 op het provinciaal gouvernement. Op 9 januari 1996 werden bijkomende inlichtingen ingestuurd. Op 12 januari 1996 deelde de gouverneur verzoekster mee dat hij geen reden tot schorsing van het bestreden besluit kon zien. Deze brief, gedateerd op 12 januari 1996, werd op 16 januari 1996 afgestempeld door de Post en zou op 19 januari 1996 bij verzoekster zijn aangekomen.

In reactie op deze beslissing van de toezichthoudende overheid niet op te treden, richtte verzoekster op 22 januari 1996 een verzoek tot de gouverneur om nadere verklaring van de beslissing van 12 januari 1996. Deze werd haar geleverd bij twee brieven van 27 januari 1996 en 8 februari 1996. Enkel laatstgenoemde brief maakte melding van de mogelijkheid van een beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State. Op 19 maart 1996 werd ook effectief een beroep tot schorsing en nietigverklaring ingediend.

Op basis van voorgaande elementen wierp de overheid in het raam van de schorsingsprocedure een exceptie van onontvankelijkheid *ratione temporis* op, die door de Raad van State werd aanvaard. Opmerkelijk genoeg beriep de Raad zich hierbij op de beginselen van het hierboven reeds vermelde arrest-Selleslagh van 24 april 1996. De Raad meende echter dat *in casu* geen sprake kon zijn van een efficiënte stuiting van de beroepstermijn, en wel om twee redenen. Enerzijds bracht verzoekende partij geen elementen aan die konden bevestigen dat zij de brief van 12 januari 1996 pas zeven dagen later zou hebben ontvangen, anderzijds kon zij niet aantonen dat haar brief van 22 januari 1996 nieuwe elementen of nieuwe gegevens bevatte die aanleiding konden geven tot een tweede stuiting van de beroepstermijn. Ondanks het principe dat het onderzoek naar de ontvankelijkheid in het raam van de schorsingsvordering in de regel slechts marginaal kan gebeuren,²³ leidde deze exceptie *in casu* toch tot een verwerping van de schorsingsvordering.

Verzoekende partij volhardde echter in haar vordering ten gronde en op 26 maart 1999 verwees de eerste voorzitter van de Raad van State de zaak naar de algemene vergadering van de afdeling administratie, om uitspraak te doen over de vraag op welke wijze het bezwaar dat verzoekster bij de toezichthoudende overheid heeft ingediend, de termijn voor het indienen van een annulatieberoep tegen de betwiste beslissingen beïnvloedt.

Verzoekster voerde aan dat er eerst een vooral een probleem bestond met betrekking tot de toepassing van art. 19, tweede lid, R.v.St.-Wet, dat bepaalt: «De verjarings-termijnen voor de beroepen bedoeld bij artikel 14, § 1, nemen alleen een aanvang op voorwaarde dat de betekening door de administratieve overheid van de akte of van de beslissing met individuele strekking het bestaan van die

beroepen alsmede de in acht te nemen vormvoorschriften en termijnen vermeldt.»

Omdat deze problematiek niet aan de orde was gesteld in de verwijzingsbeslissing van de eerste voorzitter, meende de algemene vergadering zich in dat stadium van de procedure niet te kunnen uitspreken, zodat de zaak ditmaal bij de twaalfde kamer van de Raad terecht kwam.²⁴

In deze nieuwe aflevering van het procedurele feuilleton legde verzoekende partij sterk de nadruk op de problematiek van de stuiting van de beroepstermijn en de onzekerheid die voor de belanghebbenden bestond. Niet deze vraag, maar wel de vraag naar de toepasbaarheid van art. 19, tweede lid, R.v.St.-Wet vond een antwoord voor de twaalfde kamer: «Overwegende dat art. 19, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van toepassing is wanneer een bestuur ertoe verplicht is om een individuele beslissing ter kennis te brengen van de betrokkene; dat zulks het geval is wanneer een tekst aan de betrokkene die wijze van kennisgeving voorschrijft of wanneer de beslissing van die aard is dat zij een wijziging brengt in de rechtstoestand van de persoon op wie zij betrekking heeft.»²⁵

Dit laatste was hoogstens het geval met betrekking tot de beslissing tot vaststelling van het resultaat van het vergelijkende examen, en niet met betrekking tot de benoeming van de medekandidaat van verzoekster, zodat de problematiek van art. 19, tweede lid, R.v.St.-Wet niet van toepassing bleek te zijn. De hete aardappel van de stuitingsproblematiek kwam dus weer op tafel en werd door de twaalfde kamer prompt weer doorverwezen naar de algemene vergadering.²⁶

IV. DE RAAD VAN STATE ZEGT «B»

Zo ontstond dan uiteindelijk het verder in dit nummer gepubliceerde arrest. De Raad van State heeft blijkbaar het reeds in 1994 aangekondigde «B» uitgesproken, zij het niet zonder een duidelijke herhaling van de algemene beginselen inzake stuiting. Met name blijft de driedubbele voorwaarde gelden dat het bezwaar moet zijn ingediend bij de bevoegde toezichthoudende overheid, en dit vooraleer de beroepstermijn voor de Raad van State is verstreken én vooraleer de termijn waarover de toezichthoudende overheid beschikt voor de uitoefening van haar schorsings- en vernietigingsbevoegdheid is verstreken. Daarenboven dient sprake te zijn van een «bezwaar», dat wil zeggen een vraag om toepassing van de schorsings- of vernietigingsbevoegdheid.

Na deze herhaling van de basisvoorwaarden, komt de algemene vergadering tot de kern van de koerswijziging: «Overwegende dat de stuiting ertoe strekt nodeloze annulatieberoepen tegen te gaan, door potentiële verzoekers in de gelegenheid te stellen eerst middels een bezwaar bij de met het algemeen toezicht belaste overheid genoegdoening te zoeken en te verkrijgen; dat de stuiting haar doel mist wanneer de beroepstermijn opnieuw begint te lopen en het annulatieberoep moet worden ingesteld alvorens de be-

²⁴ R.v.St., nr. 83.412 van 9 november 1999.

²⁵ R.v.St., nr. 87.684 van 30 mei 2000.

²⁶ Hoewel art. 92 R.v.St.-Wet een dergelijke doorverwijzing in het belang van de eenheid van rechtspraak lijkt voor te behouden aan de eerste voorzitter, op advies van de staatsraad belast met het ter terechtzitting gegeven verslag of van de auditeur-generaal.

²³ LANCKSWEERDT, E., *Het administratief kort geding*, Deurne, Kluwer, 1993, p. 62, nr. 84.

zwaarindieners van het gevolg aan zijn bezwaar kennis heeft; dat zo in het verleden de bezwaarindieners relatief gemakkelijk door eigen toedoen kon achterhalen tot wanneer de toezichthoudende overheid bevoegd was om op te treden, en of zij dat al dan niet ook had gedaan, dit wegens de gewijzigde regelgeving gewoonlijk niet meer het geval is; *dat in die veranderde omstandigheden de stuiting geacht wordt voort te duren tot aan de mededeling aan de bezwaarindieners van het gevolg aan zijn bezwaar.*» (mijn cursivering – F.J.).

De formulering kon nauwelijks duidelijker: gezien de *ratio iurisprudentiae* en gezien de gewijzigde regelgeving, wordt de aloude jurisprudentiële constructie gewijzigd en verfijnd, zodat de klassieke dubbele mogelijkheid tot beëindiging van de stuitingstermijn vervalt. Enkel een mededeling aan de bezwaarindieners kan voortaan nog een einde maken aan een geldig totstandgekomen stuiting.

Men merke echter op dat de Raad van State *en passant* nogmaals het persoonlijke karakter van de stuiting lijkt te bevestigen. De stuiting wordt immers geacht voort te duren tot aan de mededeling aan de bezwaarindieners van het gevolg aan zijn bezwaar.

Voor de verzoekster die in deze zaak betrokken was, had het allemaal bijna weinig uitgemaakt. Deze principiële stellingname zou wat haar betreft toch enkel zin hebben gehad, wanneer afbreuk kon worden gedaan aan minstens een van beide elementen die er in 1996 toe hadden geleid dat haar schorsingsvordering werd afgewezen. Gelukkig genoeg voor haar besliste de algemene vergadering meteen dat – rekening houdende met de feitelijke elementen van de zaak – het tweede bezwaar van 22 januari 1996 wel degelijk als een nieuw bezwaar moest worden beschouwd, zodat dit een nieuwe termijn van zestig dagen liet ingaan. Meteen het einde van verzoeksters lijdensweg? Niet echt. De zaak werd opnieuw verwezen naar de twaalfde kamer die nu – vijf jaar na indiening van het verzoekschrift – kan toekomen aan de behandeling van de grond van de zaak.

V. BIJ WIJZE VAN BESLUIT: WAT NU?

Hoewel dit principiële arrest van de Raad van State *grosso modo* tot tevredenheid stemt – de nuttige effecten van de stuitingsregeling dreigden immers al te zeer in de verdrukking te komen – betekent een en ander zeker niet dat alle problemen inzake stuiting nu uit de wereld zijn.

Zo kan men zich de vraag stellen of de pendel niet al te zeer in de andere richting doorslaat. Wanneer een toezichthoudende overheid vergeet de bezwaarindieners op de hoogte te brengen van het verlopen van de termijn waarbinnen zij kon optreden, hangt een eventuele vordering tot nietigverklaring voortdurend, als een zwaard van Damocles, boven het hoofd van de overheid op wier werking het bestuurlijk toezicht werd uitgeoefend. Dat is natuurlijk een belangrijke nuance op het beginsel dat administratieve beslissingen na zestig dagen normalerwijze geacht kunnen worden definitief te zijn. Ten aanzien van beslissingen van gemeentelijke overheden geldt bovendien de bescherming van art. 265, § 1, van de Nieuwe Gemeentewet. Anderzijds moet ook deze nuance worden genuanceerd: gezien het persoonlijke karakter van de stuitingsregel, blijft de dreiging beperkt tot een welomschreven aantal verzoekers, namelijk degenen die tijdig en ontvankelijk een beroep hebben ingesteld bij de toezichthoudende overheid. Hun namen zijn

bekend bij de overheid, en het komt deze – zowel de toezichthoudende overheid als de overheid waarop dit toezicht wordt uitgeoefend – toe om ertoe bij te dragen dat de betrokkenen tijdig op de hoogte worden gesteld van hun situatie. Een «gulden middenweg» lijkt in deze materie ook niet zo makkelijk te vinden te zijn.

Een ander, meer praktisch probleem, wordt echter opgeworpen door de Raad zelf, wanneer deze het heeft over de werkingssfeer van art. 19, tweede lid, van de Gecoördineerde Wetten. Hoe dient men om te springen met de betekening van de beslissing van de toezichthoudende overheid geen gebruik te maken van haar bevoegdheid tot schorsing of vernietiging? Deze beslissing zelf is als zodanig geen voor vernietiging vatbare administratieve handeling,²⁷ zodat men zou kunnen stellen dat het niet-aanvangen van de beroepstermijn *in casu* niet van toepassing is. Anderzijds moet worden opgemerkt dat art. 19, tweede lid, het in algemene zin heeft over «*de verjaringstermijnen*» en «*de akte of de beslissing met individuele strekking*». Wanneer de toezichthoudende overheden de rechtspraak een nieuwe controverse willen besparen, zouden zij er bijgevolg goed aan doen bij de mededeling van hun beslissing niet op te treden, meteen melding te maken van het feit dat deze betekening een nieuwe termijn van zestig dagen laat beginnen. Deze visie staat weliswaar enigszins op gespannen voet met het beginsel van de strikte interpretatie van art. 19, tweede lid,²⁸ maar beantwoordt anderzijds wel duidelijk aan de algemene economie van het hier geannoteerde arrest.

Frank JUDO

Assistent Instituut voor Constitutioneel Recht, K.U. Leuven
Advocaat bij de balie te Brussel

²⁷ Zie de arresten nr. 59.155, Laeremans van 24 april 1996 en nr. 66.189, Gemeente Aalter van 7 mei 1997.

²⁸ Zie COPPENS, A., «Artikel 19 R.v.St.-wet», in *Publiek procesrecht. Artikelsgewijze commentaar*, Deurne, Kluwer, losbladig, 15.

RECHTSPRAAK

ARBITRAGEHOF

21 DECEMBER 2000

Voorzitter: de h. Melchior

Rapporteurs: de hh. Martens en De Groot

Advocaten: mrs. Vanden Dorpe loco Thiry, Thiel loco Gillet, Cambier, Renders, Vanden Eynde en Wolter

1. Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – Geneeskundige verzorging en uitkeringen – Arts – Maximumhonorarium – Akkoord – Niet-verbonden geneesheer – 2. Arbitragehof – Bevoegdheid – Europees recht – Mededinging – Internationaal verdrag

1. Art. 50bis, §§ 1 en 2, Wet Geneeskundige Verzorging en Uitkeringen (art. 121 van de wet van 25 januari 1999), krachtens welk alle geneesheren in bepaalde omstandigheden gebonden zijn aan maximumhonoraria, behandelt voor een groot deel gelijke categorieën van personen die zich in essentie verschillende situaties bevinden, nl. de artsen die tot de akkoorden zijn toegetreden en zij die geweigerd hebben dit te doen. Toch is die maatregel in de beoogde gevallen redelijk verantwoord en is daarin nu reeds geen duidelijke beoordelingsfout van de wetgever aanwijsbaar.

Art. 50bis, § 3 G.V.U.-wet (art. 121 van de wet van 25 januari 1999), dat de Koning machtigt de maximumhonoraria en de maximumhonoraria-supplementen vast te stellen die door de al dan niet verbonden geneesheren mogen worden geëist van patiënten die uitdrukkelijk en zonder medische noodzaak om hun opname in een eenpersoonsziekenhuiskamer hebben verzocht, bevat, zonder aanvaardbare verantwoording en in strijd met een der doelstellingen van de wetgever, een soortgelijke behandeling van verschillende personen, namelijk huisgeneesheren en bepaalde specialisten, vergeleken met andere geneesheren, specialisten, huisartsen en zorgverstrekkers in een ziekenhuisomgeving.

2. Hoewel de regelen van de Europese Unie betreffende het mededingingsrecht niet los staan van het gelijkheidsbeginsel, is het niet voldoende een samenhang van de algemene of van bijzondere bepalingen ervan met de art. 10 en 11 van de Grondwet aan te voeren om het Arbitragehof ertoe te brengen het Gemeenschapsrecht te waarborgen. Het Hof is niet bevoegd om wettelijke normen te vernietigen wegens directe schending van een internationaal verdrag.

Arrest nr. 136/2000

Bij verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 26, 30 juli en 4 augustus 1999 ter post aangetekende brieven, is beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 121 en 122, tweede lid, van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen (bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 6 februari 1999), door de V.Z.W. Belgisch Verbond der Syndicale Artsenkamers e.a.

...

In rechte

...

Ten aanzien van de bepalingen die verbonden zijn met de aangevochten bepalingen

B.1. Krachtens art. 15 van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967, dat betrekking heeft op de uitoefening van de geneeskunst, hebben de geneesheren, mits zij de regelen van de plichtenleer naleven, recht op honoraria of forfaitaire bezoldigingen voor de door hen geleverde prestaties. Het tweede lid van hetzelfde artikel bevestigt het principe van de vrije bepaling van de honoraria van de geneesheren, onder voorbehoud van de bevoegdheid, in geval van betwisting, van de orde waaronder zij ressorteren of van de rechtbanken. Die vrijheid wordt uitgeoefend «onverminderd de toepassing van bedragen welke eventueel zijn vastgesteld door of krachtens de wet of voorzien bij statuten of overeenkomsten waartoe de beoefenaars zijn toegetreden».

Art. 50, § 6, tweede lid, *in fine*, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, hierna te noemen de Ziekteverzekeringswet, bepaalt dat de geneesheer zijn honoraria vrij bepaalt voor de verstrekkingen die niet in de nomenclatuur zijn opgenomen.

B.2. Art. 35, § 1, van de Ziekteverzekeringswet machtigt de Koning tot het vaststellen van de nomenclatuur die de geneeskundige verstrekkingen opsomt, die de betrekkelijke waarde ervan bepaalt en die met name de toepassingsregels ervan vaststelt, alsook de bekwaamheden waarover de persoon dient te beschikken die gemachtigd is om elk van die verstrekkingen te verrichten. Paragraaf 2 bepaalt de procedure die de Koning in acht moet nemen als Hij wijzigingen aanbrengt in de nomenclatuur.

B.3. Art. 50 van dezelfde wet bepaalt dat de betrekkingen tussen representatieve beroepsorganisaties van het geneesherencorps en de verzekeringsinstellingen worden geregeld door akkoorden (§ 1). Die akkoorden worden gesloten binnen de Nationale Commissie Geneesheren-Ziekenfondsen die bij de wet is georganiseerd (§§ 2 tot 5). Zij stellen inzonderheid de honoraria vast die ten opzichte van de rechthebbenden van de verzekering nageleefd moeten worden door de geneesheren die geacht worden tot de akkoorden toegetreden te zijn (§ 6).

B.4. Art. 35, § 1, derde lid, van de Ziekteverzekeringswet verplicht de geneesheren, in het raam van een georganiseerde wachtdienst, zelfs indien zij de voormelde akkoorden niet hebben onderschreven, tot het naleven van de maximumhonoraria ten opzichte van bepaalde categorieën van patiënten.

Art. 138, § 3, van de Wet op de Ziekenhuizen, gecoördineerd op 8 augustus 1987, zoals het van kracht was bij de aanneming van de aangevochten bepalingen, verplichtte de medische raad van het ziekenhuis ertoe te waarborgen dat de patiënten opgenomen in een twee- of meerpersoons-

kamer kunnen worden verzorgd tegen de tarieven waarin de akkoorden voorzien.

B.5. Tot slot organiseert art. 139 van de Wet op de Ziekenhuizen de informatie voor de patiënten door de beheerder van het ziekenhuis te verplichten hen in staat te stellen de lijst te raadplegen die de verbintenistarieven vermeldt, alsmede de namen van de ziekenhuisgeneesheren die zich ertoe hebben verbonden die tarieven toe te passen en van hen die zich niet daartoe hebben verbonden. Het koninklijk toepassingsbesluit van 3 oktober 1991 bepaalt de regels betreffende de mededeling aan de patiënten van de supplementen die van hen kunnen worden gevraagd.

Ten aanzien van de ontstaansgeschiedenis van de aangevochten bepalingen

B.6. Bij art. 99 van de wet van 22 februari 1998 houdende sociale bepalingen heeft de wetgever voor het eerst in de Ziekteverzekeringswet een art. 50bis ingevoerd volgens welk in vier gevallen die dezelfde zijn als die welke zijn ingeschreven in paragraaf 1 van het nieuwe art. 50bis, ingevoerd bij de bestreden bepalingen, de tarieven die als grondslag dienen voor de berekening van de verzekeringstegemoetkoming, de maximumhonoraria vormen die kunnen worden geëist. Die beperking was van toepassing «ongeacht of de geneesheer verbonden is door een akkoord bedoeld in art. 50».

B.7. Die bepaling vindt haar oorsprong in twee wetsvoorstellen. Het ene wilde strijden tegen de vrije prijsbepaling van de supplementen voor de patiënten opgenomen in een eenpersoonskamer, om reden dat de door de ziekenhuizen gevraagde supplementen onderling zeer sterk verschillen, terwijl objectieve criteria niet steeds die verschillen verantwoorden en terwijl de patiënt voor een voldongen feit wordt geplaatst, aangezien hij meestal niet «vrij» een ziekenhuis kiest. Het voorstel wilde de «tariefzekerheid» waarborgen (*Parl. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 977/1).

Het tweede onderstreepte dat «de verzekering van de toegang tot de gezondheidszorg, in het bijzonder voor sociaal kwetsbare groepen, en de betaalbaarheid van een kwalitatief hoogstaande verzorging als essentiële doelstellingen» waren vooropgesteld. Het ging ervan uit dat «de toegankelijkheid van de gezondheidszorg bedreigd (blijft) omdat er bij een ziekenhuisopname, naast de remgelden, allerhande supplementen worden gevraagd». Het vermeldde een onderzoek volgens welk «een identieke verzorging [...] de patiënt 33 keer meer [kan] kosten afhankelijk van het ziekenhuis waarin hij wordt opgenomen». Hetzelfde onderzoek onderstreepte dat «de aangerekende supplementen kunnen oplopen tot het tienvoudige van het verbintenistarief» (*Parl. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 982/1).

B.8. Bepalingen met dezelfde doelstelling werden opgenomen in het ontwerp van wet houdende sociale bepalingen. Tijdens de parlementaire debatten beklemtoonde de bevoegde Minister «het belang van de tariefzekerheid», waarbij ze onderstreepte dat «in 1997 [...] de regering niet anders [kon] dan over te gaan tot een gedwongen en willekeurig bepaalde vermindering van de prestaties ten belope van 2 en 3 %. De artsenstand zag haar kans schoon en greep dat voorwendsel aan om te stellen dat de overeenkomst opgeblazen was». Ze voegde eraan toe dat, tegen alle verwachtingen in, de partners erin waren geslaagd een over-

eenkomst artsen-ziekenfondsen te sluiten en dat het «in die onverwachte context [...] het de regering er vooral om te doen [is] niemand voorwendsels in handen te spelen waardoor de zopas herwonnen tariefzekerheid weer teniet kan worden gedaan. Zodoende kan, in een eerste fase, werk worden gemaakt van de procedure voor instemming met de overeenkomst artsen-ziekenfondsen» (*Parl. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 1184/14, pp. 35 en 36).

B.9. Art. 50bis, ingevoerd in de Ziekteverzekeringswet bij de wet van 22 februari 1998 houdende sociale bepalingen, werd vervangen door de bestreden bepaling van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen, waarbij de inwerkingtreding was vastgesteld op dezelfde datum als die van het oude art. 50bis: 1 december 1998.

B.10. De nieuwe bepaling van art. 50bis bevat hoofdzakelijk drie soorten maatregelen:

1. Als er geen overeenkomst geneesheren-ziekenfondsen is mogen de honoraria de verzekeringstegemoetkoming in vier gevallen niet overschrijden, namelijk indien de verstrekkingen worden verleend: a) in het raam van een georganiseerde wachtdienst; b) in het raam van een opname in een dienst intensieve verzorging; c) aan patiënten die in een twee- of meerpersoonskamer zijn opgenomen, of in een eenpersoonskamer als de patiënt heeft gevraagd daar te worden opgenomen om medische redenen; d) aan kinderen die samen met een begeleidende ouder in het ziekenhuis zijn opgenomen.

2. Als er een overeenkomst bestaat wordt hetzelfde maximum opgelegd aan alle al dan niet verbonden geneesheren, in de gevallen vermeld onder a), b) en d). In de gevallen beschreven onder c), verklaart de Koning de honoraria die uit de overeenkomst voortvloeien, algemeen verbindend, en zulks tot 31 december 1999 en eventueel vanaf 1 januari 2000, na advies van de Nationale Commissie Geneesheren-Ziekenfondsen.

3. De Koning kan bij een in Ministerraad overlegd besluit de maximumhonoraria en de supplementen bepalen die door al dan niet verbonden geneesheren kunnen worden geëist van patiënten die op hun uitdrukkelijk verzoek en zonder dat dit noodzakelijk is voor hun behandeling, worden opgenomen in een eenpersoonskamer.

De tekst komt uit een amendement neergelegd door de auteurs van de onder B.7. vermelde wetsvoorstellen (*Parl. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 1722/11, p. 5). Het werd met name aangevochten door een amendement dat onderstreept dat voortaan de betekenis van het akkoordenstelsel voor de artsen die in een ziekenhuis werken, volledig uitgehold was. Er werd herhaald dat de ontwerp tekst financiële problemen dreigde te veroorzaken in de ziekenhuissector en er werd in herinnering gebracht dat de akkoorden steeds de sociale tarieven hadden voorbehouden «aan personen met een klein of middelgroot inkomen» (*Parl. St.*, Kamer, 1996-97, nr. 1722/6, p. 4).

B.11. Uit het geheel van de parlementaire stukken die hebben geleid tot de bestreden maatregelen, blijkt dat de wetgever het stelsel van akkoorden tussen de representatieve beroepsorganisaties van het geneesherenkorps en van de tandheelkundigen enerzijds en de verzekeringsinstellingen anderzijds, als geregeld in art. 50 van de Ziekteverzekeringswet, heeft willen handhaven en bepalingen eraan heeft toegevoegd die tot doel hebben de tariefzekerheid te waarborgen ten aanzien van alle gerechtigden en alle ge-

neesheren in de vier situaties bedoeld in § 1 en § 2 en in de situatie bedoeld in § 3 van het bestreden art. 50bis.

...

Ten aanzien van het geheel van de middelen met betrekking tot discriminaties in strijd met art. 10 en 11 van de Grondwet, gelezen in samenhang met rechten voortvloeiend uit bepalingen van nationaal en internationaal recht, met uitzondering van art. 23 van de Grondwet

B.16. Uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepalingen blijkt dat de regelen die ze bevatten het evenwicht, in de federale organisatie van de gezondheidszorg, in het geding brengen tussen twee doelstellingen die betrekking hebben op de geneeskunst: enerzijds, de gelijke toegang tot een kwaliteitsgezondheidszorg tegen een redelijke prijs, met daaraan gekoppeld de zekerheid en doorzichtigheid van de tarieven en, anderzijds, de bekommernis een billijke vergoeding voor de zorgverstrekkers te verzekeren, door het principiële behoud van de vrije honoraria te waarborgen. De wetgever heeft die dubbele doelstelling geconcretiseerd door het sluiten van overeenkomsten tussen de beroepsorganisaties en de verzekeringsinstellingen te bevorderen. Hij heeft de geneesheren aangezet tot het onderschrijven van de gesloten overeenkomsten, waarbij buiten die overeenkomsten de vrijheid tot het vastleggen van de honoraria werd behouden.

B.17. De bestreden bepalingen geven tegelijk blijk van de wil om het toepassingsgebied van de overeenkomsten te verruimen door deze algemeen verbindend te verklaren voor de niet tot de overeenkomst toegetreden geneesheren in situaties die de wetgever behartigenswaardig acht, en om te verhinderen dat de residuele vrijheid het mogelijk zou maken buitensporige honoraria aan te rekenen wanneer de patiënt kiest voor opname in een eenpersoonskamer.

B.18. Er bestaat geen twijfel over dat de bestreden bepalingen de vrijheid tot het vastleggen van de door de ziekenhuisgeneesheren geëiste honoraria aanzienlijk verminderen en dat ze kunnen leiden tot het afremmen van de ziekenhuisinvesteringen in technologische uitrusting. De op dit punt door de verzoekende partijen geuite kritiek is gebaseerd op een relevante analyse van de mogelijke gevolgen van die bepalingen. De bestreden maatregelen verwoorden de bedoeling van de wetgever om, in bepaalde gevallen, de belangen van de patiënten boven die van de geneesheren te stellen.

B.19. Het verzoeken van dergelijke belangen valt onder de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever, doordat het politieke keuzes onderstelt die het Hof niet vermag te toetsen.

B.20. Het Hof zou de keuzes van de wetgever slechts kunnen laken als ze blijk gaven van een onverantwoord verschil in behandeling of van onevenredigheid tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Ten aanzien van art. 50bis, §§ 1 en 2

B.21. Doordat ze voor een groot deel in een gelijke behandeling voorzien voor geneesheren die tot de overeenkomsten zijn toegetreden en voor diegenen die hebben geweigerd dat te doen, behandelen de bepalingen categorieën van personen die zich in essentieel verschillende situaties

bevinden, op dezelfde manier. Dergelijke maatregelen zijn in principe onverenigbaar met het gelijkheidsbeginsel. Ze lijken des te minder te kunnen worden verantwoord, daar de geneesheren met overeenkomst sociale voordelen genieten die aan de geneesheren zonder overeenkomst worden geweigerd.

B.22. Zodra echter de beslissing om al dan niet tot de overeenkomst toe te treden aan de beoordeling van de geneesheren wordt overgelaten en zodra elkeen vrij het belang kan bepalen dat hij erbij heeft dat te doen, kunnen de bestreden maatregelen niet *a priori* als discriminerend worden beschouwd. De druk die die maatregelen op de keuzevrijheid van de geneesheren uitoefenen, dermate dat hun belang bij het weigeren van de toetreding aanzienlijk vermindert, moet bovendien redelijk verantwoord zijn.

B.23. Door de aangeklaagde beperkingen van toepassing te verklaren in de gevallen beoogd onder a) en b) van de eerste en de tweede paragraaf van art. 50bis, heeft de wetgever een maatregel genomen die redelijk verantwoord is. Er kan worden vermoed dat de personen die in een wachtdienst of een dienst intensieve verzorging zijn opgenomen, niet de mogelijkheid hadden het tarief van de verzorging dat op hen zou worden toegepast, te beoordelen en te bespreken.

Hetzelfde geldt voor het geval bedoeld in art. 50bis, § 1, c), en in art. 50bis, § 2, tweede lid: het is niet onredelijk te vermoeden dat de patiënten die hebben gevraagd te worden opgenomen in een twee- of meerpersoonskamer, niet over de middelen beschikken om supplementen te betalen bovenop het tarief dat als grondslag dient voor de verzekeringstegemoetkoming of bovenop de honoraria die uit de overeenkomst voortvloeien. Het is evenmin onverantwoord dat vermoeden uit te breiden tot het geval waarin de patiënten om medische redenen een eenpersoonskamer hebben gevraagd.

B.24. Het geval beoogd onder d) van art. 50bis, § 2, is evenmin onredelijk. De wens van een ouder om zijn opgenomen kind te begeleiden kan als gewettigd worden beschouwd, en het is verantwoord de last die op hem rust niet te verzwaren. Het nadeel dat de maatregel voor de niet-gebonden geneesheren kan veroorzaken, is niet kennelijk onredelijk.

B.25. Het is tevens waar dat de in het geding zijnde maatregelen leiden tot het verschillend behandelen van ziekenhuisgeneesheren in vergelijking met andere geneesheren, van diezelfde geneesheren in vergelijking met andere zorgverstrekkers in een ziekenhuisomgeving, en van een aantal specialisten in vergelijking met andere specialisten of met huisartsen. Die maatregelen zouden ook verschillende gevolgen kunnen hebben voor de geneesheren die in privé-ziekenhuizen werken in vergelijking met diegenen die hun activiteit in openbare ziekenhuizen uitoefenen. Het is evident dat de ziekenhuisgeneesheren anders worden behandeld dan personen die andere vrije beroepen uitoefenen.

B.26. De bestreden bepalingen hebben tot gevolg dat de in een ziekenhuis opgenomen patiënten anders worden behandeld dan diegenen die een beroep doen op de ambulante geneeskunde, en dat de patiënten opgenomen in een eenpersoonskamer anders worden behandeld dan diegenen die zijn opgenomen in een twee- of meerpersoonskamer.

B.27. Het is waarschijnlijk dat de openbare ziekenhuizen gemakkelijker de financiële gevolgen van de bestreden

maatregelen zullen kunnen opvangen dan de privé-ziekenhuizen.

B.28. Tot slot is niet uitgesloten dat de bestreden maatregelen in de praktijk nadelige gevolgen blijken te hebben voor de inkomsten van de geneesheren, voor de middelen van de ziekenhuizen, voor de kwaliteit van de zorgverlening, voor het evenwicht van de overeenkomsten, of zelfs voor het systeem van de overeenkomsten zelf.

B.29. Noch uit de verschillen in behandeling, noch uit de door de verzoekende partijen aangevoerde nadelen is echter nu reeds een duidelijke beoordelingsfout aanwijsbaar.

B.30.1. Aangezien de wetgever zich tot taak stelt de toegang tot de gezondheidszorg te waarborgen door de tariefzekerheid en de doorzichtigheid in de ziekenhuissector te verbeteren en de misbruiken die zich er zouden hebben voorgedaan te vermijden, hebben de door hem genomen maatregelen onvermijdelijk gevolgen die slechts in die sector voelbaar zijn, waarbij het onredelijk zou zijn ze uit te breiden tot sectoren waar de noodzaak van identieke maatregelen zich niet op een vergelijkbare wijze doet voelen.

B.30.2. Ten aanzien van de onevenredige gevolgen die de bestreden maatregelen zouden hebben, berusten de beweringen van de verzoekers op hypothesen die niet van waarschijnlijkheid verstoken zijn, maar men kan niet met zekerheid stellen dat die gevolgen een dergelijke omvang zullen aannemen dat ze de maatregelen discriminerend zouden maken. Het gaat om elementen die het voorwerp moeten uitmaken van een concrete evaluatie en die in voorkomend geval redenen zullen kunnen aangeven voor correcties en voorstellen in het raam van de onderhandelingen die worden gevoerd binnen de Nationale Commissie Geneesheren-Ziekenfondsen. Het Hof zou zich mengen in budgettaire evaluaties die tot het domein van de politieke keuzes behoren en het zou de evenwichten van de paritaire onderhandelingen verstoren als het een oordeel zou vellen over de economische gevolgen die de bestreden bepalingen kunnen hebben.

B.30.3. Tot slot oefenen de geneesheren hun activiteit uit in de gezondheidssector, die georganiseerd is volgens het principe van de onderlinge risicoverdeling en waarvan het deficit uiteindelijk wordt gedragen door de gemeenschap. Dergelijke bijzonderheden maken het niet mogelijk hen inzake het bepalen van de honoraria te vergelijken met alle andere personen die een vrij beroep uitoefenen.

B.31. De middelen die de voormelde discriminaties aanklagen zijn niet gegrond.

Ten aanzien van art. 50bis, § 3

B.32. Art. 50bis, § 3, bepaalt:

«De Koning kan bij een in Ministerraad overlegd besluit, de maximumhonoraria en de maximumhonorariumsupplementen bepalen die door de al dan niet verbonden geneesheren kunnen geëist worden indien de verstrekkingen worden verleend aan patiënten die op hun uitdrukkelijk verzoek en zonder dat dit noodzakelijk is voor hun behandeling worden opgenomen in een eenpersoonskamer.

Hij stelt op dezelfde wijze vast welke informatie door de geneesheer of door de ziekenhuisbeheerder aan de patiënten moet worden gegeven en volgens welke nadere regels deze informatie kan worden verstrekt.»

B.33. Het staat aan de wetgever, aan wie art. 23, derde lid, 2°, van de Grondwet de verplichting oplegt het recht op de bescherming van de gezondheid te waarborgen, om de honoraria en de honorariumsupplementen vast te stellen wanneer de bij de wet voorgeschreven onderhandelingsprocedures zulks niet mogelijk hebben gemaakt. Het recht op collectief onderhandelen, zou niet zo ver kunnen gaan de overheid haar beslissingsrecht te ontnemen wanneer de onderhandelingen niet tot een overeenkomst leiden.

B.34. De aangevochten bepaling is evenmin onverzoenbaar met de regelen vermeld in art. 15 van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967 dat betrekking heeft op de geneeskunst. Het tweede lid van dat artikel legt immers het beginsel vast van het vrij bepalen van de honoraria, onverminderd, onder meer, de toepassing van de eventueel «door of krachtens de wet» vastgestelde bedragen.

B.35. Zoals het is geformuleerd, behandelt art. 50bis, § 3, evenwel op gelijke manier personen die zich in essentie verschillende situaties bevinden. Enerzijds legt het aan de Koning de verplichting op om de «al dan niet verbonden» geneesheren, zonder merkbare verantwoording, gelijk te behandelen, niettegenstaande de in B.25 vermelde verschillen. Anderzijds geeft het aan de Koning een identieke bevoegdheid, zonder te onderscheiden of de overeenkomsten de kwestie van de maximumhonoraria en de maximumhonorariumsupplementen hebben geregeld, terwijl tijdens de parlementaire voorbereiding steeds is herhaald dat het Parlement gehecht blijft aan de inachtneming van de overeenkomsten, en ook de nadruk is gelegd op de wens van de regering dat in de overeenkomsten bepalingen betreffende de honorariumsupplementen zouden worden opgenomen.

B.36. Daaruit volgt dat de bepaling twee soortgelijke behandelingen van verschillende personen bevat, zonder dat de eerste op een aanvaardbare manier wordt verantwoord en terwijl de tweede in strijd is met een van de doelstellingen van de wetgever.

B.37. Art. 50bis, § 3, moet worden vernietigd.

...

Ten aanzien van de middelen afgeleid uit de schending van de art. 10 en 11 van de Grondwet, gelezen in samenhang met de regelen van Europees recht inzake mededinging

B.47. In de zaak nr. 1748 stellen de verzoekende partijen dat de bestreden bepalingen, doordat ze de naleving van maximumtarieven in de ziekenhuispraktijk opleggen, op discriminerende wijze de Belgische medische praktijk bevoordelen door aan zorgverstrekkers in de ziekenhuizen van het land de toepassing van andere tarieven dan de opgelegde te verbieden, wat in strijd zou zijn met art. 3, onder g), in samenhang met de art. 4 (ex art. 3 A), 10 (ex art. 5) en 81 (ex art. 85) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

Ze vragen ook dat aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen de prejudiciële vraag vermeld onder A.30 zou worden gesteld.

B.48. In de zaken nrs. 1752 en 1753 stellen de verzoekende partijen dat door de naleving van maximumhonorariumtarieven in de medische ziekenhuispraktijk op te leggen, de bestreden bepalingen op discriminerende wijze afbreuk doen aan de Europese regelen inzake de mededinging (vierde

middel) en dat ze het de geneesheer uit de Europese Unie die niet in België is gevestigd, onmogelijk maken enige economische winst te halen uit de zorgverstrekking in een Belgisch ziekenhuis, aangezien hij, bij toepassing van de prijzen van de overeenkomst, alle kosten die met name met zijn verplaatsing verbonden zijn, zal moeten afschrijven (vijfde middel).

B.49. De regelen van het Gemeenschapsrecht betreffende het mededingingsrecht zijn niet vreemd aan het gelijkheidsbeginsel, aangezien verschillende van die regelen tot doel hebben de discriminaties die onverenigbaar zijn met de uitoefening van de economische vrijheden uit de weg te ruimen.

Het is echter niet voldoende een samenhang tussen de algemene beginselen of de bijzondere bepalingen ervan met de art. 10 en 11 van de Grondwet aan te voeren om het Arbitragehof ertoe te brengen de naleving ervan te waarborgen.

B.50. Noch art. 142 van de Grondwet, noch de bijzondere wet van 6 januari 1989 hebben het Hof de bevoegdheid verleend om wettelijke normen te vernietigen wegens directe schending van een internationaal verdrag.

Het Hof zou de bevoegdheid die de Grondwetgever het Hof heeft toegekend overschrijden als het zou beslissen dat elke schending van het Gemeenschapsrecht een schending van het gelijkheidsbeginsel inhoudt. Het Hof kan bij de uitoefening van zijn controle met dat recht slechts rekening houden wat betreft de bepalingen die rechten en vrijheden waarborgen, als de schending ervan van die aard is dat ze een bepaalde categorie van personen kan raken en wanneer wordt gepreciseerd in welk opzicht en in vergelijking met welke andere categorie van personen zij het slachtoffer is van een onverantwoorde ongelijke behandeling.

...

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 28 SEPTEMBER 2000

Voorzitter: de h. Verheyden

Rapporteur: de h. Echement

Openbaar ministerie: de h. De Riemaeker

Advocaten: mrs. Delahaye en Gérard

Verzekering – Aansprakelijkheidsverzekering – Recht van het slachtoffer om op het bedrag dat de verzekeraar aan de verzekerde verschuldigd is, de betaling van zijn eigen schuldvordering op de verzekerde te vorderen – Door verzekeraar tegenwerpbare excepties – Scheidsrechterlijk beding

Art. 20, 9°, Hypotheekwet, vóór het werd gewijzigd bij de wet van 16 maart 1994, kent aan het slachtoffer van het ongeval dat door de schuld van de verzekerde is veroorzaakt, het recht toe om van de verzekeraar op het bedrag dat deze aan de verzekerde verschuldigd is, de betaling van zijn eigen schuldvordering op de verzekerde te vorderen, binnen de perken zowel van de door de verzekerde opgelopen aansprakelijkheid als van de voorwaarden waaronder de verzekerings-

overeenkomst aan de verzekeraar de verplichting oplegt de aansprakelijkheid van de verzekerde te dekken.

Daaruit volgt dat de verzekeraar aan het slachtoffer wel de excepties kan tegenwerpen die hem het recht verlenen zijn dekking te weigeren aan de verzekerde, maar niet de exceptie die gegrond is op een in de verzekeringsovereenkomst opgenomen scheidsrechterlijk beding dat geen verband houdt met de dekking van de verzekering.

N.V. L. t/ N.V. P. e.a.

Conclusie van advocaat-generaal X. De Riemaeker

1. De vierde verweerster, mevrouw D. en haar W.A.M.-verzekeraar, de N.V. L., eiseres, zijn oorspronkelijk door de eerste verweerster en door de derde verweerder en diens verzekeraar, de tweede verweerster, gedagvaard tot vergoeding van de schade ten gevolge van een brand die zich op 24 oktober 1989 heeft voorgedaan in een aan de eerste verweerster toebehorend pand en is overgeslagen naar het aan de derde verweerster toebehorend pand; de brand is veroorzaakt door het werk (lassen) dat door de vierde verweerster werd uitgevoerd.

De vierde verweerster heeft een tussenvordering tot vrijwaring ingesteld tegen haar verzekeraar, eiseres, die het verval van de verzekeringspolis opwierp en zich bovendien beriep op het compromissoir beding uit de verzekeringspolis waarbij de regeling van de geschillen tussen verzekeraar en verzekerde aan een scheidsrechterlijk college wordt opgedragen.

Het bestreden arrest heeft in substantie de niet-contractuele aansprakelijkheid van de vierde verweerster in aanmerking genomen en haar veroordeeld tot betaling van de door de verzekeraar van de derde verweerder gevorderde vergoeding en tot betaling van een provisioneel bedrag aan de eerste verweerster.

Bij de uitspraak over de tussenvordering tot vrijwaring nam het hof van beroep de exceptie van het compromissoir beding aan en verklaarde zich derhalve niet bevoegd. Bij de uitspraak over de tegen eiseres ingestelde vorderingen van de door het ongeval getroffen derden besliste het dat het compromissoir beding van het contract niet aan de derden kan worden tegengeworpen en heeft het op grond van art. 20, 9°, van de Hypotheekwet zowel de vierde verweerster als eiseres veroordeeld tot betaling van de door de derden, slachtoffers van het ongeval, gevorderde vergoeding.

2. Daar ik om de hierna uiteengezette redenen van mening ben dat het enige middel moet worden verworpen, zal ik niet uitweiden over de door de eerste verweerster aangevoerde grond van niet-ontvankelijkheid van het middel, die m.i. overigens terecht is weerlegd door de in de pleitnota van eiseres overgenomen motivering.

3. De derden, die het slachtoffer waren van het door de schuld van de verzekerde veroorzaakte ongeval, vorderden op grond van art. 20, 9°, van de Hypotheekwet van de verzekeraar op het bedrag dat deze aan de verzekerde verschuldigd is, de betaling van hun eigen schuldvordering op de verzekerde, binnen de perken zowel van de door de verzekerde opgelopen aansprakelijkheid als van de voorwaarden waaronder de verzekeringsovereenkomst de ver-

zekeraar de verplichting oplegt de aansprakelijkheid van de verzekerde te dekken.

Na eraan te hebben herinnerd dat de verzekeraar het recht heeft om alle, uit de verzekeringsovereenkomst afgeleide excepties en gronden tot verval die hij aan de verzekerde zelf kan tegenwerpen, aan te voeren tegen het slachtoffer dat van hem de tenuitvoerlegging vordert van de tegen de verzekerde uitgesproken veroordeling, verwijt eiseres in haar middel de appèlrechters voornamelijk dat ze niet hebben beslist dat het in de verzekeringsspolis opgenomen compromissoir beding zowel aan de derde benadeelden als aan de verzekerde kan worden tegengeworpen. Eiseres verwijt bijgevolg het hof van beroep dat het uitspraak heeft gedaan over de opeisbaarheid van de dekking van de verzekering, terwijl dat debat voor de scheidsrechterlijke instantie diende plaats te vinden.

4. Vóór de inwerkingtreding van de wet van 24 mei 1937, waarvan het art. 1, art. 20, 9°, van de Hypotheekwet is geworden, kon de derde die het slachtoffer was van een ongeval, buiten het geval waarin een beding ten behoeve van derden was opgenomen in het verzekeringsovereenkomst, zijn rechten op de verzekeraar overeenkomstig het gemene recht enkel doen gelden door middel van de zijdelingse vordering, wanneer de voor het ongeval aansprakelijke verzekerde verzuimde de uit het verzekeringsovereenkomst voortvloeiende rechtsovereenkomst in te stellen tegen zijn verzekeraar.

Daar de zijdelingse vordering tot gevolg heeft dat de door de verzekeraar verschuldigde vergoeding overgaat in het vermogen van de verzekerde, treedt het slachtoffer in dat geval noodzakelijkerwijze in samenloop met de overige schuldeisers van de verzekerde.

De tekortkomingen van de regelen van het gemene recht waren voor de wetgever dus de aanleiding om bijzondere regelen inzake aansprakelijkheidsverzekering in te voeren ter vrijwaring van de rechten van de slachtoffers van een ongeval (H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VII, Brussel, Bruylant, 1957, p. 202).

5. Art. 20, 9°, van de Hypotheekwet (zoals het bestond vóór de wet van 16 maart 1994) bepaalt dus dat de uit een ongeval ontstane schuldvorderingen ten bate van een door dat ongeval benadeelde derde of diens rechthebbenden bevoorrecht zijn op de vergoeding die de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid verschuldigd is op grond van de verzekeringsovereenkomst; geen betaling aan de verzekerde zal bevrijdend zijn, zolang de schuldeisers niet schadeloos zijn gesteld.

6. In een arrest van 18 oktober 1945 (*Arr. Verbr.*, 1945, 222) en op de eensluidende conclusie van de heer Hayoit de Termicourt, toen advocaat-generaal, heeft uw Hof in hoofdzaak beslist dat het in art. 20, 9°, van de Hypotheekwet bedoelde voorrecht tot gevolg heeft dat het slachtoffer bevoorrecht is op de vergoeding van de verzekering. Dat voorrecht drukt bijgevolg op een bestanddeel van het vermogen van de verzekerde, namelijk zijn schuldvordering op de verzekeraar.

De heer Hayoit de Termicourt leidde daaruit af dat de wet een wettelijk derdenbeslag in handen van de verzekeraar invoert, daar zij bepaalt dat geen betaling aan de verzekerde bevrijdend zal zijn, zolang de bevoorrechte schuldeisers niet schadeloos zijn gesteld.

In die principiebeslissing heeft uw Hof eveneens beslist dat de benadeelde derde geen schuldeiser van de ver-

zekeraar is, zodat hij tegen hem geen directe rechtsovereenkomst kan instellen. Uw Hof beslist immers dat de schuldvordering betreffende de op grond van de verzekeringsovereenkomst verschuldigde vergoedingen in het vermogen van de verzekerde blijft en dat, aangezien die schuldvordering niet overgaat in het vermogen van de benadeelde derde, laatstgenoemde geen eigen recht op de verzekeraar bezit.

7. In het verlengde van die gedachtegang heeft uw Hof in de arresten van 26 februari 1960 (*Arr. Verbr.*, 1960, 612), 29 januari 1965 (*Pas.*, 1965, I, 533), 8 mei 1971 (*Arr. Verbr.*, 1971, 886) en 22 april 1993 (*Arr. Verbr.*, 1993, nr. 196) zeer logisch beslist dat, aangezien het voorrecht van de derde, aan wie een ongeval is overkomen, hem geen directe rechtsovereenkomst verleent en het de verzekeraar eveneens verboden is de vergoeding aan andere personen dan de bevoorrechte schuldeisers te betalen, moet daaruit worden afgeleid dat art. 20, 9°, van de Hypotheekwet aan het slachtoffer van het door de schuld van de verzekerde veroorzaakte ongeval, het recht toekent om van de verzekeraar, op het bedrag dat die aan de verzekerde verschuldigd is, de betaling van zijn eigen schuldvordering op de verzekerde te vorderen. In die arresten heeft het Hof daarbij gepreciseerd dat genoemd vorderingsrecht enkel kan worden uitgeoefend binnen de perken zowel van de door de verzekerde opgelopen aansprakelijkheid als van de voorwaarden waaronder de verzekeringsovereenkomst aan de verzekeraar de verplichting oplegt de aansprakelijkheid van de verzekerde te dekken.

Uit die rechtspraak volgt klaar en duidelijk dat de uitoefening van dat voorrecht veronderstelt dat de benadeelde persoon aantoonbaar is, enerzijds, dat de verzekerde aansprakelijk is, anderzijds, dat de verzekeraar tot dekking van zijn verzekerde gehouden is op grond van de bepalingen van de verzekeringsovereenkomst. Dat impliceert noodzakelijkerwijze dat de verzekeraar aan de benadeelde derde alle voor het ongeval ontstane excepties die de verzekeraar aan de verzekerde had kunnen tegenwerpen, kan aanvoeren tegen de benadeelde derde (J.-L. Fagnart, «Aspect du droit des assurances et des responsabilités», Centre des facultés universitaires catholiques pour le recyclage en droit, Brussel, 1984, p. 91 en 92).

8. Te dezen rijst dus de vraag welke de omvang is van de excepties die de verzekeraar aldus kan tegenwerpen.

Uit de bewoordingen zelf van uw bovengenoemde arresten blijkt dat het excepties betreft die verband houden met de verplichting van de verzekeraar om zijn verzekerde te dekken, d.w.z. dat de op de verzekeringsovereenkomst gegronde excepties die de verzekeraar aan de door het ongeval getroffen derde kan tegenwerpen die zijn welke hem het recht geven om op grond van de overeenkomst *te weigeren dekking te verlenen* aan de verzekerde, zoals de bedingen van verval, van schorsing van de dekking wegens niet-betaling van de premies, de verjaring of de gronden van nietigheid van de overeenkomst. De rechtsleer is nagenoeg unaniem op dat punt (F. T' Kint, *Sûretés et principes généraux du droit de poursuite du créancier*, Brussel, Larcier, 1997, 272; M. Fontaine, *Droit des assurances*, Brussel, Larcier, 1975, 163; J.-L. Fagnart, noot onder Bergen, 7 oktober 1981, *R.G.A.R.*, 1983, nr. 10.667).

Er moet evenwel worden vastgesteld dat het Hof in geen van de voorgelegde gevallen uitspraak heeft moeten doen

over het geval dat een exceptie wordt opgeworpen in verband met de procedure zelf tot het verkrijgen van de dekking, zoals de exceptie gebaseerd op een compromissoir beding. Daarvoor dient te worden verwezen naar de beginselen die ik hierboven heb vernoemd, namelijk dat het voorrecht dat de derde geniet als slachtoffer van een door de schuld van de verzekerde veroorzaakt ongeval, en waardoor hij een recht van voorrang heeft, wordt toegekend door de wet, aangezien de door het ongeval getroffen derde niet de uitvoering van de verzekeringsovereenkomst vordert.

De wet bepaalt evenwel uitdrukkelijk dat genoemd voorrecht wordt uitgeoefend «op de vergoeding die de verzekeraar van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid verschuldigd is op grond van de verzekeringsovereenkomst». De wet doelt dus op de vergoeding die de verzekeraar verschuldigd is wegens het bestaan van een dekking waartoe hij gehouden is.

M.i. kan de verzekeraar dus blijken de bewoordingen van de wet aan de benadeelde derde alleen de excepties tegenwerpen die verband houden met het bestaan van de dekking of met de voorwaarden van het contract waaronder de verzekeraar gehouden is dekking te verlenen aan de verzekerde. Aan de wet zou een bepaling worden toegevoegd indien zou worden beslist dat de verzekeraar het recht heeft aan de benadeelde derde excepties tegen te werpen die verband houden met de procedure tot het verkrijgen van de dekking.

10. Het aan het hof van beroep gemaakte verwijt dat het uitspraak heeft gedaan over de opeisbaarheid van de dekking van de verzekering, terwijl dat debat voor de scheidsrechterlijke instantie diende plaats te vinden lijkt me niet doorslaggevend te zijn, aangezien de verzekeraar in de zaak verplicht is te antwoorden op de middelen van de benadeelde derden die, zoals ik hierboven heb aangegeven, dienen aan te tonen dat de dekking verschuldigd is. In het raam van die bewijsvoering moet de verzekeraar aan de derde de excepties tegenwerpen die hij meent tegen zijn verzekerde te kunnen aanvoeren en op grond waarvan hij kan weigeren dekking te verlenen.

Dat is overigens te dezen het geval geweest. Na de verzekerde aansprakelijk te hebben verklaard, heeft het bestreden arrest de door eiseres uit art. 25 van de polis afgeleide contractuele exceptie onderzocht en verworpen, waarna het de in de verzekeringspolis bepaalde voorwaarden voor dekking heeft toegepast door het bedrag van de vrijstelling af te trekken van de door eiseres verschuldigde bedragen. Door die motivering heeft het hof van beroep m.i. de beslissing naar recht verantwoord en heeft het, zonder te lijden aan de in het middel aangeklaagde tegenstrijdigheid, geantwoord op de door eiseres uiteengezette verweermiddelen.

Besluit: verwerping van de voorziening.

Arrest

Gelet op het bestreden arrest, op 4 december 1997 gewezen door het Hof van Beroep te Bergen;

...

Overwegende dat de wet van 24 mei 1937, waarvan het art. 1 is overgenomen in art. 20, 9°, van de Hypotheekwet van 16 december 1851, aan het slachtoffer van het ongeval dat door de schuld van de verzekerde is veroorzaakt, het

recht toekent om van de verzekeraar op het bedrag dat deze aan de verzekerde verschuldigd is, de betaling van zijn eigen schuldvordering op de verzekerde te vorderen, binnen de perken zowel van de door de verzekerde opgelopen aansprakelijkheid als van de voorwaarden waaronder de verzekeringsovereenkomst aan de verzekeraar de verplichting oplegt de aansprakelijkheid van de verzekerde te dekken;

Overwegende dat hieruit volgt dat de verzekeraar weliswaar aan het slachtoffer excepties kan tegenwerpen die hem het recht geven zijn dekking te weigeren aan de verzekerde, maar dat hij tegen hem geen exceptie kan aanvoeren die gegrond is op een in de verzekeringsovereenkomst opgenomen scheidsrechterlijk beding dat geen verband houdt met de dekking van de verzekering;

...

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 15 DECEMBER 2000

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: de h. Dirix

Openbaar ministerie: de h. Bresseleers

Advocaten: mrs. Van Ommeslaghe en Kirkpatrick

1. Arbitrage – Rechtspleging – Benoeming scheidsman – Cassatieberoep – 2. Arbitragehof – Prejudiciële vraag – Arbitrage – Benoeming scheidsman

1. Art. 1686, eerste lid, Ger. W., luidens welk tegen de beslissingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg als bedoeld in art. 1684 en 1685 Ger. W. geen voorziening openstaat, geldt eveneens voor een voorziening in cassatie.

2. De aard zelf van de procedure bedoeld in art. 1684, 1°, Ger. W. betreffende de aanstelling van een scheidsman of van scheidslieden, verhindert dat aan het Arbitragehof een prejudiciële vraag wordt gesteld.

N.V. M.U. t/ N.V. N.

Conclusie van advocaat-generaal G. Bresseleers

Eiseres heeft cassatieberoep ingesteld tegen een beschikking die, met toepassing van art. 1684 Ger. W., op verzoek van de meest gereede partij een arbiter heeft aangewezen. Zij voert aan dat de beschikking art. 2 en 40 van de Taalwet Gerechtszaken schendt en nietig is.

Art. 1686, eerste lid, Ger. W. sluit echter elke voorziening tegen een dergelijke beslissing uit. Het arrest van het Hof van 15 december 1977 (*Arr. Cass.*, 1978, 470) en de rechtsleer (Ph. De Bournonville, «L'arbitrage» in *Répertoire Notarial*, XIII, Boek VI, Brussel, Larcier, 2000, nr. 163; G. de Leval, «La désignation et la mission des arbitres», *Rév. du intern. comp.*, 1976, p. 174, nr. 5; A. Fettweis, *Manuel de procédure civile*, Luik, 1987, nr. 1113; G. Keutgen, «Chronique de jurisprudence – L'arbitrage (1987 à 1992)», *J.T.*, 1993, p. 681, nr. 21; J. Linsmeau, *L'arbitrage volontaire en droit privé*, in *R.P.D.B.*, Compl. VII, Brussel, Bruylant,

1990, nr. 160) ondersteunen het correcte standpunt van verweerster dat het cassatieberoep niet ontvankelijk is.

Als het Hof deze rechtsopvatting deelt, rijst het probleem of terzake een vraag aan het Arbitragehof moet worden gesteld. Eiseres betoogt namelijk dat het uitsluiten van cassatieberoep tegen de litigieuze beschikking niet evenredig is met het beoogde doel, en bijgevolg strijdig met art. 10 en 11 van de Grondwet.

Art. 26 van de Bijzondere Wet Arbitragehof laat aan het Hof van Cassatie niet veel ruimte om niet in te gaan op het verzoek om aan het Arbitragehof een prejudiciële vraag te stellen. Die stringente wettelijke verplichting kan een uitnodiging zijn tot procesrechtsmisbruik.

Nu zou men kunnen uitgaan van de idee dat de wetgever, door elke voorziening uit te sluiten tegen de beslissing van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg tot aanwijzing van een arbiter, beoogt de doelmatigheid van die procedure te verzekeren door onder meer dilatoire manoeuvres te verhinderen; hij zou aldus *ipso facto* de mogelijkheid tot het stellen van een prejudiciële vraag hebben uitgesloten.

Dit bij uitstek pragmatische standpunt verdient geen bijval, omdat het reeds het onderdeel inhoudt dat art. 1686, eerste lid, Ger. W., in zoverre het cassatieberoep uitsluit, evenredig is met het beoogde doel en dus art. 10 en 11 van de Grondwet niet schendt, wat juist het voorwerp is van de prejudiciële vraag en waarover alleen het Arbitragehof uitspraak vermag te doen. De cassatierechtspraak is immers in die zin gevestigd dat, wanneer een middel een in art. 26, § 1, 3°, van de Bijzondere Wet Arbitragehof opwerpt, het Hof van Cassatie in de regel het Arbitragehof moet verzoeken over die vraag uitspraak te doen (zie echter Cass., 15 juli 1997, *Arr. Cass.*, 1997, nr. 315; Cass., 20 oktober 1999, *Arr. Cass.*, 1999, nr. 552).

In de voorliggende zaak is het Hof er echter niet toe gehouden de gesuggereerde vraag aan het Arbitragehof voor te leggen, omdat de vraag niet pertinent is. Zoals Velaers schrijft, moet een prejudiciële vraag tot een concreet toezicht leiden, een toezicht dat nodig is voor de oplossing van een concreet geschil (J. Velaers, *Van Arbitragehof tot Grondwettelijk Hof*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1990, nrs. 500 en 515).

Ook indien het Arbitragehof zou oordelen dat het uitsluiten van de mogelijkheid om cassatieberoep in te stellen tegen een beschikking gewezen met toepassing van art. 1684 Ger. W. strijdig is met de Grondwet, dan nog kan het cassatieberoep van eiseres geen doel treffen. Het aangevoerde middel mist immers flagrant feitelijke grondslag, omdat het verzoekschrift van verweerster deel uitmaakt van de bestreden beslissing. In strijd met wat eiseres beweert, wordt in de beschikking de zakelijke inhoud van de Franse tekst in het Nederlands weergegeven. Het louter lezen van de stukken volstaat om dat vast te stellen.

De uitslag van het cassatieberoep lijkt aldus vast te staan, met of zonder tussenkomst van het Arbitragehof: het Hof van Cassatie zal de voorziening verwerpen en eiseres in de kosten veroordelen. Gelet op het manifest ontbreken van een feitelijke grondslag is de door eiseres gesuggereerde vraag niet terzake. Het is niet de taak van het Arbitragehof om op abstracte vragen een antwoord te geven.

Dit standpunt ligt in de lijn van het arrest van 28 februari 2000 (nog niet gepubliceerd), dat besliste dat aan het Arbi-

tragehof geen prejudiciële vraag gesteld moet worden als ze gegrond is op een middel dat feitelijke grondslag mist.

Conclusie: verwerping.

Arrest

Gelet op de bestreden beschikking, op 4 augustus 1999 gewezen door de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen;

...

Over het door verweerster opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid van de voorziening: overeenkomstig art. 1686, 1°, Ger. W. staat tegen een beslissing van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg tot benoeming van een arbiter op grond van art. 1684, (1°, Ger. W.) bepaalt dat in de gevallen bedoeld in de artikelen 1684 en 1685 van dat wetboek, tegen de beslissingen van de voorzitter van de rechtbank geen voorziening openstaat;

Dat de wetgever hiermede beoogt de doelmatigheid van geschillenbeslechting door arbitrage veilig te stellen, in het bijzonder door geschillen over de procedure slechts aan de rechter te laten voorleggen nadat de arbitrage is beëindigd; dat die bepaling ook geldt voor een cassatieberoep;

Dat de voorziening derhalve niet ontvankelijk is;

Overwegende dat eiseres subsidiair opwerpt dat de uitsluiting van een buitengewoon rechtsmiddel zoals het cassatieberoep niet evenredig is met het beoogde doel de afwikkeling van de arbitrage niet te vertragen en aldus opwerpt dat het genoemde art. 1686, 1°, Ger. W. in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet; dat zij wenst dat hierover een prejudiciële vraag wordt gesteld aan het Arbitragehof;

Overwegende dat de aard zelf van de procedure bedoeld in art. 1684, 1°, Ger. W., verhindert dat een prejudiciële vraag wordt gesteld;

Dat in een rechtspleging waarin de voorzitter van de rechtbank conservatoir gesubstitueerd wordt aan een onwillige partij om een arbiter aan te duiden, geen ruimte is om welk onderzoek ook te doen naar eventuele nietigheden van de rechtspleging en evenmin om een vraag te stellen aan het Arbitragehof;

Dat de *ratio legis* van art. 1686, 1°, Ger. W. het stellen van een prejudiciële vraag in de weg staat.

RAAD VAN STATE

ALGEMENE VERGADERING – 13 FEBRUARI 2001

Voorzitter: de h. Stryckmans

Rapporteur: de h. Lust

Auditoraat: de h. De Buel

Advocaten: mrs. Martens en Loix loco Erreygers

Raad van State – Beroep tot nietigverklaring – Termijn – Stuiting – Bezwaar bij de toezichthoudende overheid – Voorwaarden – Duur van de stuiting

De termijn om bij de Raad van State een annulatieberoep in te stellen, wordt gestuit ten voordele van degene die een bezwaar indient bij de toezichthoudende overheid die bevoegd

is om het algemeen toezicht uit te oefenen, op voorwaarde dat dit bezwaar wordt ingediend vóór het verstrijken van de beroepstermijn en vóór het verstrijken van de termijn waarover de toezichthoudende overheid voor de uitoefening van haar schorsings- en vernietigingsbevoegdheid beschikt.

Deze stuiting wordt geacht voort te duren tot aan de mededeling aan de bezwaarindiener van het gevolg dat aan zijn bezwaar is gegeven.

Van Middel t/ Gemeente Schoten en Vlaams Gewest

Arrest nr. 93.290

Gezien het verzoekschrift dat Carine Van Middel op 19 maart 1996 heeft ingediend om de vernietiging te vorderen van:

1° de uitslag van 25 november 1995 van het vergelijkend wervingsexamen van de gemeente Schoten voor de aanwerving van een administratief medewerker voor de gemeentelijke informatiedienst, in zoverre zij slechts als tweede wordt gerangschikt;

2° de beslissing van de gouverneur van de provincie Antwerpen tot goedkeuring van de uitslag;

3° de beslissing van 30 november 1995 van de gemeenteraad van Schoten tot benoeming van Jan A. tot administratief medewerker bij de gemeentelijke informatiedienst;

4° de impliciete weigering om haar die benoeming te geven;

Gelet op het arrest nr. 87.684 van 30 mei 2000 waarbij de debatten worden heropend en de zaak wordt verwezen naar de algemene vergadering van de Raad van State;

...

Overwegende dat de algemene vergadering van de afdeling administratie geroepen wordt om zich uit te spreken over de tijdigheid van het beroep tegen de derde bestreden beslissing, zijnde de benoeming van 30 november 1995 van Jan A. tot administratief medewerker bij de informatiedienst van de gemeente Schoten; dat terzake centraal staat de vraag naar de weerslag op de termijn voor het instellen van het annulatieberoep, van de bezwaren die verzoekster tegen de benoeming heeft ingediend bij de gouverneur van de provincie Antwerpen;

Overwegende dat de termijn om een annulatieberoep in te stellen wordt gestuit ten voordele van degene die een bezwaar indient bij de toezichthoudende overheid die bevoegd is om het algemeen toezicht uit te oefenen, op voorwaarde dat dit bezwaar wordt ingediend vóór het verstrijken van de beroepstermijn en vóór het verstrijken van de termijn waarover de toezichthoudende overheid voor de uitoefening van haar schorsings- en vernietigingsbevoegdheid beschikt;

Overwegende dat de stuiting ertoe strekt nodeloze annulatieberoepen tegen te gaan, door potentiële verzoekers in de gelegenheid te stellen eerst middels een bezwaar bij de met het algemeen toezicht belaste overheid genoegdoening te zoeken en te verkrijgen; dat de stuiting haar doel mist wanneer de beroepstermijn opnieuw begint te lopen en het annulatieberoep moet worden ingesteld alvorens de bezwaarindiener van het gevolg aan zijn bezwaar kennis heeft; dat zo in het verleden de bezwaarindiener relatief gemakkelijk door eigen toedoen kon achterhalen tot wanneer de toezichthoudende overheid bevoegd was om op te treden, en of zij dat al dan niet ook had gedaan, dit wegens de

gewijzigde regelgeving gewoonlijk niet meer het geval is; dat in die veranderde omstandigheden de stuiting geacht wordt voort te duren tot aan de mededeling aan de bezwaarindiener van het gevolg aan zijn bezwaar;

Overwegende dat, naar in het verwijzingsarrest wordt aangenomen, de benoeming niet aan verzoekster moest worden betekend; dat in principe de beroepstermijn voor haar begon te lopen vanaf de feitelijke kennis van de benoeming, ten laatste op 4 december 1995, om te eindigen op 2 februari 1996; dat voorts, naar eveneens in het verwijzingsarrest wordt aangenomen, de termijn voor de toezichthoudende overheid om te schorsen of te vernietigen afliep op 27 januari 1996;

Overwegende dat binnen de genoemde termijnen, en dus tijdig, verzoekster tegen de bestreden benoeming twee bezwaren heeft ingediend bij de gouverneur van de provincie Antwerpen;

Overwegende dat het eerste bezwaar op 4 december 1995 is gedagtekend; dat de gouverneur met een brief van 12 januari 1996, op 17 januari 1996 door verzoekster ontvangen, antwoordt dat hij er geen gevolg aan geeft; dat verzoekster op 22 januari 1996 een tweede bezwaar formuleert; dat het bezwaar niet zodanig met het eerste gelijkloend is dat het geacht kan worden reeds door de brief van 12 januari 1996 van de gouverneur te zijn beantwoord; dat dit kennelijk ook de mening van de gouverneur is; dat hij, zonder zelfs maar te verwijzen naar de brief van 12 januari 1996, in zijn antwoord van 8 februari 1996 uitvoerig toelicht waarom hij er zich van onthoudt op te treden;

Overwegende dat verzoekster het antwoord van 8 februari 1996 minder dan zestig dagen vóór het instellen van het annulatieberoep tegen de benoeming van Jan A. heeft ontvangen; dat het beroep tegen de benoeming bijgevolg tijdig is ingesteld; dat de zaak voor verdere afdoening naar de XIIe kamer wordt teruggewezen.

NOOT – Zie elders in dit nummer de bijdrage van F. Judo, «Stuiting van de beroepstermijn door beroep bij de toezichthoudende overheid: de Raad van State zegt 'B'».

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8e KAMER – 20 JANUARI 1999

Voorzitter: de h. Blondeel

Raadsheren: de hh. Rutsaert en Raes

Advocaten: mrs. Merrie loco L. Peeters en Aerts loco R. Peeters

Leasing – Schadebeding – Vergoeding verschuldigd bij ontbinding van de overeenkomst ten laste van de leasingnemer – Bedrag van de nog te vervallen huurgelden, vermeerderd met de residuele waarde van het gehuurde materieel – Aftrek ten voordele van de leasingnemer van de netto-opbrengst van de verkoop van het verhuurde materieel – Geldigheid

Wanneer in een leasingovereenkomst van bedrijfsmaterieel is bedongen dat, bij ontbinding van de overeenkomst ten laste van de leasingnemer, deze laatste een schadevergoeding dient te betalen, gelijk aan het bedrag van de nog te vervallen

huurgelden, vermeerderd met de residuele waarde van het gehuurde materieel, maar na aftrek van de netto-opbrengst van de verkoop van dat materieel, levert de toepassing van dat schadebeding de leasinggever, vergeleken met de normale uitvoering van de overeenkomst, niets meer op dan de anticipatieve ontvangst van een deel van de bedongen huurtermijnen. De wanprestatie van de leasinggever veroorzaakt evenwel bedrijfslasten, waarvan de kostprijs te dezen veel hoger is dan het voordeel van die anticipatieve ontvangst, dat enkel een mogelijk beleggingsvoordeel inhoudt.

Faillissement B.V.B.A. V. en V. t/ N.V. L.

Gelet op de gedingstukken waaronder een afschrift van het bestreden vonnis dat op 25 april 1994 na tegenspraak werd uitgesproken door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel, beslissing waarvan geen akte van betekening wordt overgelegd en waartegen regelmatig hoger beroep werd ingesteld, met verzoekschrift dat op 7 juli 1994 werd neergelegd ter griffie van het hof;

...

Overwegende dat geïntimeerde het leasingcontract nr. 146.140 op 3 maart 1992 heeft ontbonden, maar haar debiteur nadien tot 7 januari 1993 in het bezit is gebleven van de graafmachine, die zij gedurende deze periode ook heeft gebruikt;

dat een voorstel van geïntimeerde om de leasingovereenkomst alsnog opnieuw in voege te stellen, gedaan in augustus 1992, zonder nuttig gevolg is gebleven;

dat derhalve moet worden aangenomen dat de ontbinding betekend op 3 maart 1992 haar volle uitwerking heeft behouden;

...

13. Overwegende dat de beide appellanten de rechtsgeldigheid betwisten van het schadebeding uit art. 7.2 van de algemene voorwaarden, op grond van hetzij art. 6 jo 1131 B.W., hetzij artikelen 32 en 33 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument;

dat in bedoeld beding wordt bepaald dat de ontbindingsvergoeding overeenstemt met het bedrag van de nog te vervallen huurgelden, vermeerderd met de residuele waarde van het gehuurde materieel; dat de sommen die voortkomen uit de verkoop van het materieel – verminderd met de gedane kosten – ten goede komen van de huurder in de mate waarin het nettobedrag ervan, vermeerderd met de werkelijk ontvangen vergoeding, het totaal bedrag van de gemelde ontbindingsvergoeding te boven gaat;

Overwegende dat de rechtsgrond geput uit de wet van 14 juli 1991 niet dienend is, daar de contractpartner van geïntimeerde geen consument is als bedoeld in art. 1.7 van voormelde wet;

14. Overwegende dat het litigieuze schadebeding er samengevat op neerkomt dat de lessor al de sommen ontvangt die de normale uitvoering van de overeenkomst haar zou hebben opgebracht, zij het dat die sommen – huurtermijnen en restwaarde – voor de niet uitgedane looptijd van de overeenkomst anticipatief worden ontvangen; dat enerzijds de netto-opbrengst van de verkoop van het teruggenomen verhuurde goed ten voordele van de lessee in mindering wordt gebracht op het geheel van de voormelde sommen;

Overwegende dat de deels anticipatieve ontvangst nochtans niets meer opbrengt dan de normale uitvoering van de overeenkomst;

Overwegende dat bij de beoordeling immers het specifieke van de leasingovereenkomst in aanmerking dient te worden genomen; dat de bedongen termijnen voor de lessor niet meer brengen dan de investeringswaarde van het geleasede goed, vermeerderd met de financieringskosten, terwijl het verhuurde voorwerp nadien voor de lessor elke bedrijfs-waarde verliest;

Overwegende dat, aangezien de opbrengst van de verkoop, na terugname van het goed, de lessee ten goede komt, de toepassing van het schadebeding de lessor, vergeleken met de normale uitvoering, niets meer oplevert dan de anticipatieve ontvangst van een deel van de bedongen termijnen; dat de wanprestatie van de lessee evenwel duidelijk bedrijfslasten veroorzaakt, waarvan de kostprijs redelijkerwijs veel belangrijker is dan het voordeel van de anticipatieve ontvangst, daar dit voordeel enkel een mogelijk beleggingsvoordeel inhoudt;

15. Overwegende dat bijgevolg niet kan worden aangenomen dat de toepassing van art. 7.2 uit de algemene voorwaarden leidt tot meer dan alleen maar vergoeding van schade die bij het sluiten van de overeenkomst voorzienbaar was, en het beding bijgevolg rechtsgeldig is;

...

ARBEIDSHOF TE BRUSSEL

3e KAMER – 17 OKTOBER 2000

Voorzitter: de h. Vermaelen

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Vervecken en Vandemput

Advocaten: mrs. Sevens loco Durnez en Piessevaux

Arbeidsovereenkomst – Dringende reden – Eerdere feiten – Termijn – Feiten – Seksistisch taalgebruik

Eerdere feiten die, wegens tardiviteit, op zichzelf een ontslag om een dringende reden niet meer vermogen te verantwoorden, kunnen worden ingeroepen om de ernst van het binnen de termijn van drie dagen aangevoerde feit toe te lichten waarvoor ontslag op staande voet wordt gegeven.

Herhaald seksistisch en grof taalgebruik jegens vrouwelijk personeel door een hiërarchische meerdere maakt in se een dringende reden voor ontslag uit.

Faillissement N.V. B.C. t/ De J.

...

Wat de seksistische en kwetsende opmerkingen aan het vrouwelijk personeel en het agressief gedrag betreft

Overwegende dat appellant stukken neerlegt die een begin van bewijs bevatten van volgende in de ontslagbrief aangehaalde grieven: dat geïntimeerde t.o.v. verschillende vrouwelijke leden van het personeel seksistische en kwetsende opmerkingen maakte in het bijzijn van andere personeels-

leden en cliënten, in het bijzonder mevr. D. meermaals te hebben beledigd door haar aan te spreken als «kut», «salope», enz. en ook mevr. S. en mevr. L. met dezelfde beledigende termen te hebben aangesproken; en dat zijn agressief gedrag en kwetsende opmerkingen verscheidene leden van het personeel het bedrijf hebben doen verlaten, nl. in het bijzonder de heren B. en T.

...

Overwegende dat wanneer de werknemer diverse of herhaalde tekortkomingen worden verweten, de werkgever over drie werkdagen beschikt vanaf het laatst gepleegde feit om de werknemer te ontslaan (Arbh. Brussel, 14 april 1974, *Med. VBO*, 1977, 454, geciteerd in Van Eeckhoutte, *Soc. Compendium*, 1999, 1409);

dat algemeen wordt aangenomen dat vroegere feiten die op zichzelf het ontslag om een dringende reden niet meer kunnen verantwoorden, kunnen worden ingeroepen om de ernst van het feit waarvoor ontslag om dringende reden gegeven wordt, toe te lichten (Cass., 16 december 1979, *J.T.T.*, 1981, 35; Cass., 18 februari 1980, *R.W.*, 1980-81, 1417; Cass., 28 oktober 1987, *J.T.T.*, 1987, 494; Cass., 28 maart 1988, *J.T.T.*, 1989, 82; geciteerd in Van Eeckhoutte *o.c.*, 1415);

Overwegende dat aan de hand van stuk 6 uit het dossier van appellant blijkt dat mevr. D. onderschrijft dat zij op 27 januari 1997 aan appellant heeft verteld dat geïntimeerde het vrouwelijk personeel, waaronder zichzelf, vaak aanspreekt met seksistische woorden als «kut», «salope», en meer van dat soort termen, ook in gesprekken met derden; dat zij dit onacceptabel vindt en met respect wil worden behandeld;

dat stuk 8 een eigenhandig geschreven vijf bladzijden lange verklaring van mevr. L. bevat die zegt dat de heer De J. vrij veel seksueel getinte uitspraken deed zoals «wild konijn», «best talen leren in bed», «ferm wijf», «vuile kut», «goede neuker»; dat zij frustratie en vernedering onderging en vaak huilend thuiskwam; dat hij handtastelijk was en lastig werd bij weerstand, haar wees op haar plicht tot onderdanigheid aan een man en zeker aan een baas, ...

dat stuk 14 een verklaring bevat van 11 september 1998 van een gewezen bediende van appellant S., die stelt dat geïntimeerde haar verschillende malen heeft toegesproken in oneerbiedige bewoordingen met seksuele inslag, woorden die wegens hun kwetsende en oneerbiedige aard haar een gevoel van gegeneerdheid en vernedering gaven en dat De J. zich bovendien ten volle bewust was van de generende en kwetsende aard van zijn uitlatingen;

dat stuk 7 een verklaring bevat van de heer S., die stelt dat hij zijn betrekking als programmeur-analyst bij appellant deels wegens de gedraging van geïntimeerde diende te verlaten: zijn houding t.a.v. zijn collega's stemde niet overeen met de bedrijfsgeest vooropgesteld door de heer B.;

Overwegende dat appellant een begin van bewijs levert aan de hand van deze overeenstemmende verklaringen; dat hij twee dagen vóór het ontslag kennis kreeg van seksistische en kwetsende opmerkingen aan een vrouwelijk personeelslid;

dat appellant met stukken 7, 8 en 14 een begin van bewijs levert van soortgelijke feiten waaraan hij in de ontslagbrief refereert;

dat het feit zich jegens vrouwelijke collega's uit te drukken in seksistische en grove taal («kut», «salope», «poufiasse»)

het hof *in se* als een ernstige tekortkoming voorkomt die elk voortzetten van de arbeidsrelaties definitief en onmiddellijk onmogelijk maakt;

dat de beleidsfunctie van geïntimeerde en het feit dat hij de hiërarchische meerdere was van de vrouwelijke bedienden een verzwarende omstandigheid uitmaakt;

dat ook de herhaling van de grove beledigende taal, d.w.z. het hervallen in dezelfde fout een verzwarende omstandigheid is (Van Eeckhoutte *o.c.*, 1395), zodat het past dat rekening wordt gehouden niet alleen met de feiten waarvan de werkgever kennis kreeg twee dagen voor het ontslag (verklaring mevr. D.), maar tevens met de vroegere soortgelijke feiten (verklaringen van dames S. en L.) die kunnen aantonen dat de feiten niet eenmalig zijn (in dezelfde zin: Arbh. Brussel 29 juni 1983, *J.T.T.*, 1984, 483);

Overwegende dat het hof oordeelt appellant te moeten toestaan deze feiten te bewijzen met getuigen, zoals hij verzoekt;

...

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE DENDERMONDE

3e KAMER – 6 DECEMBER 1999

Voorzitter: de h. De Croock

Rechtters in handelszaken: de hh. Van Nuffel en Moens

Advocaten: mrs. Peeters, Coppens, Cooreman loco Bastin,

Asscherickx, Gheeraert loco de Their en Cottiels loco Nijss

Vennootschap – Naamloze vennootschap – Bestuurder – Aansprakelijkheid na faillissement – Overname van op de rand van het faillissement staande vennootschap – Schending van het vennootschapsbelang – Kennelijk grove fout – Passiviteit van bestuurder – Geen bevrijdingsgrond

De overname, door een daartoe opgerichte vennootschap, van alle machines en voorraden van een op de rand van het faillissement staande vennootschap tegen een prijs, te betalen in afgewerkte producten, die ver boven de reële waarde van de overgedragen activa lag, zodat de overname er in werkelijkheid toe strekte op hopeloze wijze laatstgenoemde vennootschap van het faillissement te redden, is een operatie die strijdig was met het vennootschapsbelang van eerstgenoemde vennootschap. Het uitwerken en (laten) doorvoeren van een dergelijke operatie (door een feitelijke bestuurder) is een kennelijke grove fout in de zin van art. 63ter Venn. W.

Bestuurders kunnen zich niet op hun passiviteit beroepen om aan aansprakelijkheid te ontsnappen. Integendeel, het willens en weten overlaten van het eigenlijke bestuur aan een feitelijke bestuurder, in casu de afgevaardigd bestuurder van de op de rand van het faillissement balancerende overdragende vennootschap, is op zichzelf als een kennelijk grove fout te beschouwen.

Faillissement N.V. W.D.I. t/ V. e.a.

A. Voorwerp van de vordering

(...)

B. Feiten

2) N.V. W.D.I. werd op 19 juni 1995 failliet verklaard. De financiële moeilijkheden van W.D.I. en het faillissement zijn te verklaren door de nauwe verbondenheid van de vennootschap met de op 20 maart 1995 failliet verklaarde vennootschap N.V. W.D.

N.V. W.D. had als doel de vervaardiging, de aan- en verkoop van parket en aanverwante producten. H.B. was afgevaardigde bestuurder.

De curatoren van N.V. W.D. hebben tegen de bestuurders van N.V. W.D. een aansprakelijkheidsprocedure gevoerd op grond van art. 63ter Venn. W.

Bij vonnis van 31 december 1997 werden H.B. en de overige bestuurders aansprakelijk gesteld, H.B. voor het gehele passief van N.V. W.D. en de overige bestuurders voor de helft van het passief.

3) N.V. W.D. verkeerde sedert 1991 in financiële moeilijkheden en werd in de periode 1991-1995 herhaaldelijk opgeroepen met het oog op een ambtshalve faillietverklaring. Uiteindelijk op 20 maart 1995 werd N.V. W.D. failliet verklaard met een zeer omvangrijk passief.

4) H.B., afgevaardigd bestuurder van N.V. W.D., zocht destijds een oplossing om het faillissement van N.V. W.D. te vermijden. Hij meende die in 1993 te hebben gevonden door alle machines en de voorraad ruw hout, alsmede het personeel over te dragen naar een vennootschap die de exploitatie zou verderzetten. N.V. W.D. zou enkel nog fungeren als verkoopmaatschappij die de afgewerkte parket zou aankopen bij de nieuwe productiemaatschappij.

In plaats van een nieuwe vennootschap op te richten werd een niet meer actieve vennootschap, N.V. A. gevonden, waarvan in september 1993 de naam werd gewijzigd in N.V. W.D.I. en waarvan het maatschappelijk doel werd gewijzigd. Het maatschappelijk kapitaal werd verhoogd met drie miljoen frank om het te brengen op acht miljoen frank door inbreng in speciën van M.J. Eerste, tweede en derde verweerders werden als bestuurder aangesteld.

W.D.I. nam in september 1993 de activiteiten over van N.V. W.D.

Bij beslissing van de Raad van Bestuur van 9 november 1993 werden de dagelijkse leiding en de bevoegdheid om de vennootschap W.D.I. te verbinden tot 10.000.000 fr. toevertrouwd aan H.B.

5) W.D.I. ging over tot aankoop van de volledige stock, het machinepark van N.V. W.D. en de overname van het personeel.

Volgens de facturen (opgesteld voornamelijk september 1993-oktober 1993) was de prijs van de overname voor de stock 22.880.092 fr. en voor het productiemateriaal 19.458.026 fr.

6) Bij beslissing van de Raad van Bestuur van 9 november 1993 werd de dagelijkse leiding toevertrouwd aan H.B., met de bevoegdheid de vennootschap te verbinden tot beloop van 10.000.000 fr.

7) Op 19 juni 1995, drie maanden na het faillissement van N.V. W.D., werd N.V. W.D.I. failliet verklaard. Het passief beloopt meer dan 50 miljoen frank, terwijl het actief slechts 6.100.000 fr. bedraagt.

8) De curatoren stellen dat bij het opmaken van de inventaris zij dienden vast te stellen dat nog slechts een geringe houtvoorraad aanwezig was en dat niettegenstaande er

twintig werknemers werkzaam waren, er niet de minste voorraad afgewerkte parket beschikbaar was.

9) Op verzoek van de curatoren werd bij beschikking in kort geding van 9 augustus 1995 een college van deskundigen aangesteld met o.m. de opdracht een raming te maken van de hoeveelheid ontbrekende stock. Volgens de curatoren blijken uit het deskundigenverslag diverse onregelmatigheden o.m. dat er minstens voor een aankoop prijs van 29.750.000 fr. hout ontbreekt.

10) De curatoren wijzen erop dat kort vóór het faillissement de roerende goederen van de vennootschap W.D.I. werden verkocht aan N.V. A.W., die ook aldus het immaterieel patrimonium van de vennootschap verwierf.

Zij wijzen tevens op de enorme omvang van het passief van 50.000.000 fr. tegenover 6.000.000 fr. actief, en zij plaatsen dit enorme tekort tegenover de korte activiteitenperiode van de vennootschap.

C. Standpunten van partijen

...

D. Beoordeling

...

16) De vordering gebaseerd op art. 63ter Venn. W. is een vordering die direct haar oorsprong vindt in het faillissement en slechts kan worden ingesteld ingeval van faillissement, en waarvan de gegevens voor de oplossing van het geschil te vinden zijn in het bijzonder stelsel van het faillissement (zie Bergen, 27 mei 1992, *T.B.H.*, 1993, 842; Verougstraete «L'action en comblement de passif» in *Les créanciers et le droit de la faillite*, p. 442 nr. 19).

Voor een dergelijke vordering is de rechtbank van koop-handel bevoegd op grond van art. 574, 2°, Ger. W.

17) W.D.I. startte haar activiteiten, gezien de moeilijkheden van N.V. W.D.

Voor een goed begrip van de feitelijke context is het nuttig kennis te nemen van de feiten en overwegingen zoals in het vonnis van 31 december 1997 gesteld.

Dit vonnis oordeelde over de bestuursaansprakelijkheid van de bestuurders van N.V. W.D., onder wie M.B. De overwegingen onder punt 2 en vooral 4.2, 4.3 en 4.4 zijn terzake ook voor deze zaak relevant.

18) De eerste drie verweerders in huidige zaak stellen in feite dat zij zich als bestuurders met de hele zaak niet bemoeiden. M.V. stelt zelfs dat hij slechts naamlener was voor H.B., aan wie een ruime volmacht werd gegeven.

De rechtbank acht het bewezen dat inderdaad de eerste drie verweerders zich niet met de zaak inlieten en in feite slechts een dienst wilden bewijzen aan H.B. om als bestuurder op te treden van W.D.I. en verder hem het beheer in feite te laten doen.

19) Het staat vast dat aldus de handelingen van W.D.I. volledig waren afgestemd op de vennootschap N.V. W.D. en in feite een scenario werd ontwikkeld ter oplossing van de moeilijkheden van N.V. W.D. De uitvoering van dit scenario bracht echter ook W.D.I. in moeilijkheden.

Zoals in de overwegingen van het vonnis van 31 december 1997 reeds werd vermeld, waren de moeilijkheden van W.D.I. dermate dat de oplossing louter een kunstmatig

verderzetten tot gevolg had de van de reeds hopeloos verloren onderneming.

De curatoren stellen dan ook terecht dat voor de aankoop er geen economische verantwoording was, maar dat de enige beweegreden was het faillissement van N.V. W.D. uit te stellen, deze vennootschap op kunstmatige wijze van krediet te voorzien en haar sociaal passief af te bouwen.

Het is evident dat, indien de onderneming N.V. W.D. naar objectieve maatstaven nog levensvatbaar was, het mogelijk moest zijn, hetzij privé-investeerders te overtuigen een kapitaalsinbreng te doen, hetzij de kredietinstellingen te overtuigen bijkomende financiering te verlenen.

Het is precies omdat naar objectieve normen noch het één noch het ander kon worden bereikt, dat men zijn toevlucht nam tot een operatie die er enkel toe strekte op schijnbare wijze het herstel te bewerken van de N.V. W.D.

20) Hoe de prijs van de overname tussen N.V. W.D. en W.D.I. werd bedongen, is zeer onduidelijk. De modaliteiten van de overdracht zijn evenmin normaal, noch vanuit het standpunt van N.V. W.D. noch vanuit dit van W.D.I. Immers, welke redelijke ondernemer zou zijn hele voorraad aan hout en machines afstaan voor een bedrag van meer dan 50 miljoen frank, B.T.W. inbegrepen, zonder enige waarborg inzake de betaling? Bekeken vanuit het standpunt van W.D.I. kan worden gesteld dat geen enkele redelijke ondernemer zich zou verbinden voor 50 miljoen frank, zonder over de nodige middelen te beschikken, en zou moeten weten dat de betaling van de prijs *in natura* (door middel van parket) niets oplost, omdat men dan ook geen verkoopsoptbrengsten heeft om de exploitatiekosten te betalen. Ook de wijze waarop de prijs zou worden betaald, aan de hand van parket, is zeer onduidelijk, en er is geen enkel bewijs van concrete afspraken.

21) In conclusies bevestigt H.B. dat niemand nog krediet wenste te geven aan N.V. W.D., waar hij stelt: «Om het hoofd te bieden aan deze financiële problemen – de N.V. W.D. kon noch via derden-investeerders noch via de bank – de noodzakelijke fondsen verkrijgen – werd eraan gedacht om een nieuwe productiemaatschappij op te richten».

De prijs die W.D.I. betaalde voor de overname werd volgens de rechtbank dan ook niet bepaald volgens de reële waarde, maar het komt de rechtbank waarschijnlijk voor dat de prijs werd gevormd volgens de behoeften van N.V. W.D.

In het vonnis van 31 december 1997 werd reeds overwogen «Al even vreemd komt het voor dat voor een dergelijke belangrijke transactie geen geschreven overeenkomst werd opgesteld, terwijl het nochtans nuttig ware geweest diverse modaliteiten te preciseren, zoals de wijze waarop het saldo van de prijs zou worden betaald en hoe W.D.I. de prijs zou berekenen van het aan N.V. W.D. te leveren parket».

Ook de omstandigheid dat naderhand creditnota's op de overnameprijs werden uitgeschreven zonder veel verantwoording (zie vonnis van 31 december 1997), bevestigt het vermoeden dat de prijs van de overname werd bepaald eerder volgens de financiële behoeften van N.V. W.D., veeleer dan op grond van de reële waarde.

In conclusies stelt H.B. wel dat de waarde van de verkochte goederen, inzonderheid van de voorraad ruw hout, na circa één jaar opnieuw zou worden geëvalueerd en de

prijs opnieuw zou worden gehernedeneerd. Volgens H.B. zou de voorraad na verkoop van één jaar integraal verwerkt zijn en kon aan de hand van de hoeveelheid en de opbrengst van de afgewerkte producten een juistere berekening worden gemaakt, aldus worden de creditnota's verklaard.

De rechtbank hecht geen geloof aan deze uitleg. De rechtbank acht het niet bewezen dat de waarde van de reële aanwezige en aan W.D.I. overgelaten houtvoorraad niet bij benadering te ramen zou zijn geweest. De waardering van de jaarrekening per 31 december 1992 van N.V. W.D. kon toch als uitgangspunt worden genomen en worden bijgewerkt aan de hand van de verrichtingen over 1993! Dat deze waarde pas zou zijn te ramen nadat de voorraad was verwerkt, is een loutere ongelooftwaardige bewering.

Nopens de geleverde hoeveelheid zijn trouwens ook onduidelijkheden.

In conclusies van de deskundigen V. en T. staat dat er een tekort aan voorraad hout is van minimum 29.750.000 fr. De deskundigen zijn voor deze berekening vertrokken van de beginvoorraad zoals deze werd gefactureerd en opgenomen in de jaarrekening. In hun verslag stellen zij zelf dat inderdaad vragen zouden kunnen worden gesteld bij deze beginvoorraad. Zij vertrekken hiervan toch omdat deze bedragen nu eenmaal zijn opgenomen in de goedgekeurde jaarrekeningen. Het valt echter duidelijk niet uit te sluiten dat de oorzaak van het voorraadtekort precies zit bij de onjuiste beginvoorraad. Immers, hoe hoger deze beginvoorraad bij aankoop door N.V. W.D.I., des te meer financiële middelen aan N.V. W.D. door W.D.I. konden worden toegestopt.

In feite is de hele overname niet meer geweest dan een schijnoperatie, met als werkelijk doel een schijnbare sanering van de hopeloze financiële toestand van N.V. W.D. Deze operatie is dan ook totaal verschillend van een operatie die zou zijn gevoerd door ondernemingen die elk hun eigen belang nastreven en op een economisch verantwoorde wijze een overname plannen.

De overname is dan ook zonder meer strijdig met het vennootschapsbelang van W.D.I. Bovendien kan de transactie N.V. W.D. – W.D.I. ook niet worden begrepen vanuit een langetermijn-perspectief.

De voordelen die W.D.I. te verwachten had, zelfs op langere termijn, bij de hele reddingsoperatie, zijn niet aangetoond, waardoor meteen duidelijk is dat de hele operatie vanuit het standpunt van W.D.I. strijdig was met het vennootschapsbelang.

22) W.D.I. werd duidelijk opgericht om de zieltogende onderneming N.V. W.D. tijdelijk van een faillissement te redden. Naar derden toe, en naar de rechtbank die diende te oordelen destijds over een ambtshalve faillietverklaring van N.V. W.D., werd de schijn verwekt van herstel van N.V. W.D., doordat de schulden aan R.S.Z. gestabiliseerd werden, omdat het personeel werd overgedragen.

W.D.I. diende de «prijs?» voor overname in parket te betalen en had uiteraard aldus zelf geen inkomsten om onder meer leveranciers en R.S.Z. te betalen.

De deficitaire activiteit van N.V. W.D. werd gewoon verlegd naar W.D.I. toe. De prijs van de overname die W.D.I. door betaling in parket diende te betalen, was wellicht ver boven de reële waarde van de overgedragen activa.

Alleen zo ook is het te begrijpen dat in zo'n korte periode een zo groot verschil kon ontstaan tussen actief en passief.

Ten onrechte wordt verwezen naar het feit dat het afhaken van de N.V. K. bij de financiering, oorzaak is van de moeilijkheden. Enige concrete onderhandeling met betrekking tot een financiering van W.D.I. is niet bewezen. Het schattingsverslag van 5 augustus 1994 werd ruim na de bewiste overdracht opgesteld, en het blijkt nergens dat het werd opgesteld in het raam van een kredietaanvraag van W.D.I.

Het handelsfonds van N.V. W.D. werd trouwens reeds in pand gegeven bij de N.V. K. en het is niet te begrijpen hoe W.D.I. financiering zou kunnen verkrijgen met als zekerheid dit reeds in pand gegeven handelsfonds, wanneer N.V. W.D. voor ditzelfde handelsfonds blijkbaar geen bijkomend krediet meer kon verkrijgen. Het volstaat terzake ook te verwijzen naar de overwegingen in het vonnis van 31 december 1997, p. 10.

23) Door de constructie – op voorhand gedoemd te mislukken – werd de reddeloos verloren onderneming deels overgeheveld naar W.D.I.

Het opzetten van de hele constructie is een grove fout die ontegensprekelijk heeft bijgedragen tot het faillissement.

Vanuit het standpunt van W.D.I. kan worden gesteld dat van met af aan de financiële middelen ontbraken om de operatie met kans op succes door te voeren.

Begrijpelijk dat W.D.I. dan ook onmiddellijk na de overdracht in moeilijkheden verkeerde. In de jaarrekening per 31 december 1993 verscheen reeds een bedrag van 4.268.584 fr. uit hoofde van verschuldigde belastingen, bezoldigingen en sociale lasten; per 31 december 1994 was dit bedrag zelf reeds opgelopen tot 22.892.563 fr.

Dit alles is uiteraard te verklaren door de constructie dat W.D.I. haar producten diende te verkopen aan N.V. W.D. ter aanzuivering van de «overnameprijs» en aldus geen middelen had om haar werkingskosten te betalen.

24) Uit het verslag van de deskundigen V. en T. blijkt een grote verwevenheid tussen N.V. W.D. en W.D.I. Het staat vast dat op verscheidene punten geen correcte scheiding is gemaakt ten aanzien van de commerciële en financiële verrichtingen tussen beide vennootschappen.

Uit de vaststellingen van de deskundigen blijkt tevens dat de ontbrekende houtvoorraad mag worden geraamd op ongeveer 29.750.000 fr.

De deskundigen zijn in hun verslag tot de conclusie gekomen dat er een zeer onwaarschijnlijk verlies is op de exploitatie van 1995 voor algemene kosten.

De deskundigen stellen vervolgens dat, indien de vastgestelde tekorten aan houtvoorraad verkocht en gefactureerd zouden zijn, dit een veel realistischer omzetcijfer zou geven.

Volgens de deskundigen ondersteunt dit de stelling dat ofwel niet alle verkopen van hout gefactureerd werden, ofwel niet alle als aankoop geboekte leveringen van hout effectief aan W.D.I. werden geleverd of dat hout aan de voorraad werd onttrokken, zonder boekhoudkundige registratie.

Bij al deze mogelijkheden is dan wel de conclusie dat de boekhouding niet de getrouwe weergave is van de werkelijkheid. Uit het deskundigenverslag blijkt dat op verscheidene punten geen correcte scheiding is gemaakt ten

aanzien van de commerciële en financiële verrichtingen van elke vennootschap. Het systeem van facturatie is ongewoon en niet in overeenstemming met de opdracht en de doelstellingen van elk van beide vennootschappen, die hoe dan ook afzonderlijke rechtspersonen zijn, elk met hun eigen doel en elk gericht op een eigen rendement en winstoogmerk.

W.D.I. heeft door de operatie van overname verbintenissen aangegaan met miskenning van haar eigen belang, en de bestuurders wisten of moesten weten dat het nakomen van deze verbintenissen W.D.I. zelf in moeilijkheden zou brengen.

25) De aansprakelijkheid van de bestuurders.

De zware fout in de zin van art. 63ter Venn. W. is die welke een redelijk, diligent en voorzichtig bestuurder niet zou hebben begaan en die de essentiële regelen van het vennootschapsleven verstoort (I. Verougstraete, «L'action en comblement de passif», in *Les créanciers et le droit de la faillite*, p. 433 nr. 9; L. Cornelis, «De aansprakelijkheid van beheerders na faillissement», *B.R.H.*, 1981, p. 132, nrs. 54 tot 62).

De grove fout van art. 63ter Venn. W. is die waarvan de dader had moeten beseffen dat door zijn doen of laten zeer waarschijnlijk schade zou ontstaan.

De kennelijke grove fout kan één bepaalde fout zijn of kan ook voortvloeien uit een geheel van fouten die door hun samenhang het kennelijk grof karakter uitmaken bedoeld in art. 63ter Venn. W.

Het is een kennelijke grove fout die tot het faillissement van W.D.I. bijgedragen heeft de bovengeschreven constructie uit te werken om op kunstmatige wijze het faillissement van N.V. W.D. uit te stellen en daarenboven:

- de operatie door te voeren zonder over de nodige middelen te beschikken en met miskenning van het eigen vennootschapsbelang van W.D.I.;
- het voeren van een onregelmatige boekhouding (zie o.m. tekort houtvoorraad);
- de overname en het feitelijk bestuur volledig te laten voltrekken door H.B. als afgevaardigde bestuurder van N.V. W.D.

26) De bestuurders kunnen niet aan hun aansprakelijkheid ontsnappen door te stellen dat zij zich met het beleid van de vennootschap niet inlieten J. Ronse, «Overzicht Rechtspraak Vennootschappen (1978-1985)», *T.P.R.*, 1986, nr. 201; Kh. Charleroi, 10 januari 1979, *B.R.H.*, 1979, 510). Om zijn taak naar behoren uit te oefenen, moet de bestuurder zich, overeenkomstig zijn opdracht, met het beleid van de vennootschap inlaten. Dat houdt in dat hij deelneemt aan vergaderingen, beraadslagingen en besluitvorming van de raad van bestuur op geïnformeerde wijze. De bestuurder mag zich niet louter passief opstellen (zie A. François, «De controlebevoegdheid en het recht op informatie van de individuele bestuurder van de N.V.», *Vennootschapsrecht en Fiscaliteit*, 1997, p. 3). Een bestuurder moet de zaken van de vennootschap opvolgen. Wanneer hij materieel of intellectueel niet in staat is de zaak op te volgen, moet hij zijn mandaat niet aanvaarden (zie O. Ralet, *Responsabilités des dirigeants de sociétés*, nr. 43, p. 60). Bestuurders moeten inderdaad hun opdracht zelf uitoefenen en kunnen zich nooit op permanente wijze via een lasthebber laten vervangen (H. Laga, «De vertegenwoordiging van een vennootschap bij de uitoefening van een bestuurdersmandaat», *T.R.V.*, 1993, 315).

27) Het is duidelijk en overigens niet betwist dat de eerste drie verweerders op geen enkel ogenblik hun taak als bestuurder hebben uitgeoefend, noch er zich van vergewist hebben op welke wijze de vennootschap werd geleid. M.V. erkent dat hij in feite slechts naamleener was voor H.B. S.T. erkent dat hij bestuurder was, enkel om M.V. een dienst te bewijzen, en dat hij zich nooit met het beheer inliet. Ook J.M. stelt dat hij bestuurder was om een vriendendienst te bewijzen en zich nooit met het feitelijk beheer inliet.

Onmiddellijk na de omvorming van N.V. A. tot W.D.I. in september 1993, gebeurde reeds de overname van stocks, machines en personeel. Het staat vast dat in feite toen reeds het volledige bestuur van W.D.I. gebeurde door H.B., zonder dat deze daartoe de bevoegdheid had. Immers, alle bestuurders verklaren zich nooit met het bestuur te hebben ingelaten.

Het is bovendien evident dat de overname-operatie een dermate belangrijke beslissing was dat zij niet kon worden gekwalificeerd als een eenvoudige daad van dagelijks bestuur. Om die reden kon de beslissing nopens de overname-operatie evenmin door de raad van bestuur worden gedelegeerd aan een lasthebber, daargelaten nog het feit dat deze delegatie officieel pas later gebeurde, namelijk op 9 november 1993, en de hele operatie in haar geheel zelf ver in waarde overtrof datgene tot beloop waarvan aan H.B. de bevoegdheid werd verleend de vennootschap te verbinden.

Het is op zichzelf reeds een grove fout zijn naam te lenen en, zonder zich met het bestuur van de vennootschap daadwerkelijk bezig te houden, een lasthebber in feite volledig het beheer van de vennootschap te laten doen. Deze fout is des te erger als men wist of moest weten dat deze lasthebber zelf afgevaardigd bestuurder was van de in financiële moeilijkheden verkerende vennootschap N.V. W.D., met welke vennootschap W.D.I. diverse transacties zou doorvoeren.

Het staat vast dat het totaal gebrek aan interesse voor de vennootschap en de grove nalatigheid in de controle de oorzaak zijn van het feit dat W.D.I. op zo'n korte termijn een schuldenlast opbouwde, hoofdzakelijk door te zijn meegesleurd door de hopeloze financiële toestand van N.V. W.D.

S.T. stelt dat hij op 22 maart 1994 bij aangetekende brief zijn ontslag als bestuurder heeft verstuurd aan W.D.I. Het ontslag bij aangetekende brief is geldig (K. Byttebier, in *N.V. in de praktijk*, Bestuur en Vertegenwoordiging, 1, 4, 2, 14), maar de tegenwerpbaarheid van de akte van ambtsbeëindiging aan derden vangt slechts aan bij de publicatie. Bij gebreke aan publicatie in het Belgisch Staatsblad kan S.T. zich tegenover derden niet beroepen op zijn ontslag. De curator kan derhalve S.T. nog steeds als bestuurder beschouwen.

S.T. beweert niet opgeroepen en aanwezig te zijn geweest op de Raad van Bestuur van 9 november 1993 waarbij het dagelijks beheer van de vennootschap en de bevoegdheid haar te verbinden tot 10.000.000 fr. werden toevertrouwd aan H.B.

S.T. stelt volstrekt onwetend te zijn geweest van de operatie waarbij W.D.I. werd opgericht om N.V. W.D. financieel te helpen, en hij stelt dat hij zijn mandaat nooit uitvoerde, omdat er een afgevaardigd bestuurder was en hij nooit een bijzondere daad heeft gesteld.

Daarbij verliest S.T. volkomen uit het oog dat ook bij de aanstelling van een dagelijks bestuurder de raad van bestuur zijn bevoegdheid van algemeen bestuur behoudt en hij zich niet ertoe mag beperken het orgaan van dagelijks bestuur zo maar zijn gang te laten gaan. De Raad van Bestuur zal erop dienen toe te zien dat de dagelijkse bestuurder zijn functie uitoefent conform het beleid van de Raad van Bestuur van de vennootschap. Indien de dagelijkse bestuurder fouten heeft begaan die hij enkel heeft kunnen begaan wegens een gebrek aan toezicht van de raad van bestuur, dan zal deze laatste daarvoor verantwoordelijk zijn (Frank Cleeren «Het orgaan van dagelijks bestuur», *R.W.*, 1996-1997, 209, nr. 43).

De overname door W.D.I. is een dermate belangrijke bestuursbeslissing, gelet op het financiële impact ervan, dat hij niet kon worden toevertrouwd aan een afgevaardigd bestuurder en zeker niet aan een lasthebber-niet bestuurder, zoals H.B. Het is bovendien ondenkbaar dat een vennootschap W.D.I. haar activiteit start, zonder dat de Raad van Bestuur het algemeen beleid bepaalt en de operatie van overname zich voltrekt zonder dat de Raad van Bestuur, waarin op dat ogenblik S.T. zetelt, zulks weet.

De hele operatie diende door de Raad van Bestuur te zijn gekend, en zo dit niet het geval was, dan is dit enkel te verklaren door het feit dat omzeggens elke bestuurder erkent bestuurder te zijn geworden als «vriendendienst», zonder zich in feite om de leiding van het bedrijf te bekommeren.

S.T. is bovendien accountant. Het is in elk geval ontoelaatbaar op een dergelijke lichtzinnige wijze een bestuurdersmandaat in een vennootschap te aanvaarden.

28) Aan H.B. werden veel te ruime bevoegdheden gelaten. Onder dagelijks bestuur moet worden verstaan alle handelingen die niet verder reiken dan de behoeften van het dagelijks leven van de vennootschap of de behoeften die, zowel wegens het mindere belang dat zij vertonen als wegens de noodzakelijkheid er een spoedige oplossing aan te geven, het optreden van de Raad van Bestuur niet rechtvaardigen.

Het aangaan van verbintenissen tegenover N.V. W.D. voor 50 miljoen frank kan zeker niet als een daad van dagelijks bestuur worden aangemerkt. Het willens en wetens overlaten van het bestuur in zijn geheel aan H.B. is als grove fout van de bestuurders te beschouwen; de bestuurders kunnen zich dan ook niet op hun eigen fout beroepen om aan de aansprakelijkheid te ontsnappen.

29) Feitelijk bestuurder is diegene die in alle soevereiniteit en onafhankelijkheid een positieve activiteit van leiding en bestuur uitoefent (zie I. Verougstraete, *o.c.*, p. 438, nr. 15 – J. Lievens, Art. 63ter en de aansprakelijkheid van de feitelijke bestuurder, *T.R.V.*, 1989, 55).

Het staat vast dat de heer H.B. zeker als feitelijk bestuurder dient te worden beschouwd. De verklaringen van de bestuurders laten geen twijfel, zij waren in feite slechts naamleners.

Door de feitelijke bestuurder H.B. werd er ongetwijfeld een kennelijke grove fout begaan die heeft bijgedragen tot het faillissement van W.D.I. in de zin van art. 63ter Venn. W. H.B. heeft de hele operatie van overname bedacht en uitgevoerd.

30) In het raam van art. 63ter Venn. W. heeft de rechtbank een zekere appreciatiemogelijkheid wat betreft

de mate waarin de bestuurders aansprakelijk worden verklaard.

Uiteraard draagt H.B. terzake de zwaarste verantwoordelijkheid. Hij is het brein van de hele operatie die heeft geleid tot de faillissementen van N.V. W.D. en W.D.I. De rechtbank is van oordeel dat hij aansprakelijk dient te worden gesteld voor het hele passief.

Voor wat de overige bestuurders betreft, is de rechtbank van oordeel dat de beperking van hun aansprakelijkheid tot de helft van het passief, in de mate dat het actief ontoereikend is, verantwoord voorkomt, omdat zij niet de actieve uitvoerders zijn geweest.

...

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

9e KAMER – 4 JANUARI 2001

Rechter: de h. Vanderhaeghen

Advocaten: mrs. Van Gestel, Timmermans loco Peeters en De Pauw

Verbeurdverklaring – Rechten van derden – Termijn van negentig dagen om hun rechten te laten gelden – Vertrekpunt

De termijn van negentig dagen, bepaald in art. 3 van het K.B. van 9 augustus 1991, waarbinnen derden, die beweren een recht te hebben op een verbeurdverklaarde zaak, hun rechten moeten laten gelden, begint te lopen vanaf het in kracht van gewijsde gaan van de rechterlijke uitspraak waarbij tot de verbeurdverklaring is beslist.

Van Der E. t/ Belgische Staat, minister van Justitie en G.

Gelet op de inleidende dagvaarding betekend ten verzoeken van Van Der E. Joannes op 5 april 2000, ertoe strekkende te horen zeggen voor recht dat eiser de eigenaar is van een geelgouden herenring met witte steentjes, verbeurd verklaard bij vonnis van 29 juni 1999 van de Correctionele Rechtbank te Turnhout ten laste van beklaagden S. en R.;

Gelet op de uitbreiding van eis ingesteld bij conclusies neergelegd ter griffie op 5 oktober 2000 namens eiser ten opzichte van zowel eerste als tweede verweerder tot betaling van een schadevergoeding respectievelijk tot afgifte van de bewuste ring;

...

I. De feiten

Overwegende dat eiser op 6 november 1998 het slachtoffer werd van een diefstal van o.a. een gouden ring met witte steentjes door de genaamden S. en R., die bij vonnis van de Correctionele Rechtbank te Turnhout van 29 juni 1999 werden veroordeeld tot o.a. een gevangenisstraf en een geldboete, onder meer wegens diefstal van hierboven bedoelde ring;

Overwegende dat bij hetzelfde vonnis aan tweede verweerder een definitieve schadevergoeding werd toegekend van 100.000 fr. wegens o.a. de diefstal van eveneens een ring,

vergelijkbaar met hierboven genoemde, terwijl eiser zich kennelijk geen burgerlijke partij heeft gesteld;

Overwegende dat bovendien voornoemd vonnis alle in beslag genomen goederen, behoudens die waarvan de teruggave werd bevolen, verbeurd verklaarde, waaronder de litigieuze ring;

Overwegende dat voormeld vonnis op tegenspraak werd gewezen; zodat het in kracht van gewijsde is getreden op 14 juli 1999;

Overwegende tenslotte dat eiser verwijst naar een brief van de griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Turnhout van 18 februari 2000, waarvan de essentiële paragrafen met betrekking tot «een geelgouden herenring met witte steentjes» als volgt luidde: «De procureur des Konings heeft beslist dat het beslag op deze stukken wordt opgeheven en dat ze teruggegeven mogen worden aan de heer G. Robert of de heer Van Der E. Joannes. U dient mij, indien U meent recht te hebben op voormeld stuk, uiterlijk op 18 mei 2000 het bewijs te leveren dat U Uw aanspraken op dit stuk voor de bevoegde rechter heeft gebracht. Indien er op laatstvermelde datum mij geen aanspraken bekend zouden zijn, zal de heer Procureur des Konings de bestemming ervan bepalen.»

...

III. Ten gronde

Overwegende dat vaststaat dat het correctioneel vonnis van 29 juni 1999 in kracht van gewijsde getreden is op 14 juli 1999, op welk ogenblik ook de laatste zinsnede van bedoeld vonnis zijn volle en definitieve uitwerking heeft, d.w.z. «de verbeurdverklaring van al de overige in beslaggenomen goederen» waaronder de litigieuze ring;

Overwegende dat bedoelde ring onbetwistbaar een vermogensvoordeel was, rechtstreeks uit het misdrijf verkregen, waarvan art. 42, 4°, Sw. de verbeurdverklaring beveelt;

Overwegende dat een «gestolen ring» immers niet het voorwerp uitmaakt van een misdrijf, als bedoeld in art. 42, 1°, Sw., welk laatste begrip inderdaad doelt op die voorwerpen die precies ontstaan zijn door het plegen van het misdrijf, en waarvan als schoolvoorbeeld gelden een vervalst document of nog een nagemaakt artikel, waarvan het origineel beschermd is door de merkenwetgeving;

Overwegende dat voorts art. 43bis Sw. in zijn derde lid bepaalt dat voorwerpen, verbeurd verklaard met toepassing van art. 42, 3°, Sw. aan de burgerlijke partij worden teruggegeven, maar *in casu* dient te worden vastgesteld dat eiser geen burgerlijke partij was bij de procedure die werd gevoerd voor de Correctionele Rechtbank te Turnhout en die is uitgemond in het reeds vernoemde vonnis van 29 juni 1999;

Overwegende dat hetzelfde artikel in zijn laatste lid alle belanghebbende derden impliciet verwijst naar het K.B. van 9 augustus 1991, om hun eventuele rechten op de verbeurd verklaarde goederen te laten gelden;

Overwegende dat laatstbedoeld K.B. in zijn art. 3 bepaalt dat iedere derde die beweert recht te hebben op een van de zaken waarvan de verbeurdverklaring is uitgesproken (zoals *in casu* eiser), zijn aanspraken voor de bevoegde rechter kan brengen binnen een termijn van negentig dagen van het in kracht van gewijsde gaan van het

vonnis, houdende de verbeurdverklaring (conform art. 1 van hetzelfde K.B.);

Overwegende dat onbetwistbaar de termijn van negentig dagen verlopen was op het ogenblik van de inleiding van huidige hoofdeis bij dagvaarding van 5 april 2000;

Overwegende dat in die omstandigheden dient te worden besloten dat de vordering van eiser te laat is ingesteld en de verbeurd verklaarde goederen definitief eigendom zijn geworden van de Belgische Staat en niet langer aangewend kunnen worden tot vergoeding van de schadelijder, en/of in aanmerking komen voor teruggave aan de schadelijder;

Overwegende dat immers de verbeurdverklaring een bijkomende straf is, met als gevolg dat de kwestieuze goederen overgaan in het patrimonium van de Staat (cfr. Verstraeten R. en Dupont L., *Handboek van het Belgisch Strafrecht*, 1990, nrs. 682 en 697), en dit vanaf het ogenblik waarop het vonnis, houdende de verbeurdverklaring, in kracht van gewijsde treedt;

Overwegende dat eiser zich dus vergist wanneer hij meent dat elk eigendomsrecht in alle omstandigheden eeuwigdurend is, en overigens de terzake aangehaalde rechtsleer door eiser slechts zeer fragmentarisch geciteerd wordt en in haar geheel gelezen, zijn stelling zelfs niet ondersteunt;

Overwegende dat aldus de vordering van eiser in zoverre ze ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat hij eigenaar is van de bewuste ring ongegrond is, evenzeer als ze ertoe strekt afgifte te verkrijgen van de ring ten laste van tweede verweerder, omdat uit niets blijkt dat laatstgenoemde in het bezit zou zijn van de ring of er op enige wijze zeggenschap over zou hebben;

Overwegende dat aan dit alles niets afdoet de brief uitgaande van de griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Turnhout van 18 februari 2000, waarin aan eiser gemeld wordt dat hij zijn aanspraken kan laten gelden mits hij vóór 18 mei 2000 het bewijs levert dat zijn aanspraken «voor de bevoegde rechter zijn gebracht»;

Overwegende dat immers deze brief ervan uitgaat dat de vordering tot teruggave reeds voor de bevoegde rechter zou gebracht zijn – *quod non* – zodat in dat geval eiser zich zou kunnen wenden tot de procureur des Konings om het beslag te zien lichten;

Overwegende dat derhalve aan de vooronderstelde voorwaarde niet voldaan was, ook niet meer kan worden voldaan, terwijl bovendien de in de brief aangeduide procedure enkel zou kunnen strekken tot een lichting van een beslag maar geenszins tot de vernietiging van een verbeurdverklaring.

Overwegende dat om dezelfde laatstgenoemde reden ook de verwijzing door eiser naar het K.B. van 24 maart 1936 vruchteloos is, omdat dit besluit ook enkel handelt over teruggave van «inbeslaggenomen goederen» en geenszins van verbeurd verklaarde goederen.

Overwegende dat de vordering, in zoverre ze strekt tot het verkrijgen van een schadevergoeding al evenzeer als ongegrond dient te worden afgewezen, omdat zelfs niet duidelijk wordt gemaakt welke fout verweerders zouden hebben begaan die geleid zou hebben tot enige schade van eiser;

Overwegende dat alleszins niet als een dergelijke fout kan gelden de brief uitgaande van de griffie van 18 februari 2000 waarin enkel sprake is

– van een lichting van een «beslag», wat *in casu* geen heil kan brengen voor eiser,

– mits vooraf de vordering was ingeleid voor de bevoegde rechtbank, wat ook niet het geval geweest is.

VREDEGERECHT TE WESTERLO

27 NOVEMBER 1998

Rechter: de h. Carens

Advocaten: mrs. Janssen en Van Hove

**Mede-eigendom – Mandeligheid – Mandelige muur –
1. Verbod aanbrengen holte en werken – Draagwijdte –
2. Verbod aanbrengen venster – Venster aangebracht vóór
ontstaan van muurgemeenschap**

1. Het verbod uit art. 662 B.W. om een holte te maken in of een werk aan te brengen of te doen steunen tegen een gemene muur zonder toestemming van de nabuur of zonder door deskundigen de middelen te doen bepalen die nodig zijn ter voorkoming van de schending van de rechten van de nabuur, is beperkt tot die gevallen waarin het gaat om werken van grotere omvang of werken die de andere nabuur materieel of moreel nadeel zouden kunnen toebrengen.

2. Volgens art. 675 B.W. mag in een gemene muur geen enkel venster aanwezig zijn, behoudens toelating van de nabuur. Dit verbod geldt ook voor het geval het venster reeds vóór de verkrijging van de gemeenschap aanwezig was, al was het meer dan dertig jaar geleden.

T. t/ V. en V.

Overwegende dat eiser op hoofdeis eigenaar is van een gebouw (...), terwijl verweerders op hoofdeis eigenaar zijn van een gebouw (...). Beide eigendommen zijn aanpalend en worden van elkaar gescheiden door een gemene muur. Het gemeenschappelijk karakter van deze muur is geenszins in betwisting.

Overwegende dat eiser op hoofdeis thans vordert te zeggen voor recht dat verweerders op hoofdeis geen recht en geen titel hebben om welkdanige last dan ook op zijn erf te leggen en diensgevolg vordert hij *in concreto*:

1) de verwijdering van een raam met arduinen dorpel dat verweerders op hoofdeis in de gemene muur eenzijdig zouden hebben aangebracht;

2) de verwijdering van een TV-kabel met wit omhulsel die verweerders op hoofdeis eenzijdig zouden hebben aangebracht tegen de gemene muur aan de kant van eiser op hoofdeis;

3) de inkorting van de overhangende takken van een hoogstammige boom op het perceel van verweerders op hoofdeis en van een overhangende/uitstekende houten dakgoot aan het gebouw, zich bevindend op dit laatste perceel;

4) verwijdering van de in de gemene muur aanwezige eterniten plaat en roosters;

...

Overwegende dat initiële verweerders op hoofdeis, bij tegeneis vorderen dat oorspronkelijk eiser verboden zou worden om de gemene muur aan de zijde van zijn eigendom, nog te laten gebruiken als urinoir en als steunpunt voor

douches. Zij vorderen de verwijdering door eiser op hoofdeis, van het aan de gemene muur door hem opgehangen afdak en de zich daaronder bevindende haken (het geheel door eiser op tegeneis – gelet op een bepaalde occasionele aanwendingswijze – gekwalificeerd als «sanitair kunstwerk»). Ten slotte beklagen eisers op tegeneis er zich ook over dat eiser op hoofdeis het water van de douches via de muur naar achter laat afvloeien, waardoor de stevigheid van de muur in gevaar zou komen.

...
Overwegende dat in rechte allereerst en in algemene termen dient te worden opgemerkt dat de gedingvoerende partijen hun onderscheiden vorderingen ten onrechte onder de noemer «Erfdienstbaarheden» onderbrengen. (...) Reeds in 1926 oordeelde het Hof van Cassatie ongenueanceerd dat muurgemeenschap een vorm van mede-eigendom betreft, en geen erfdiensbaarheid (Cass. 15 oktober 1926, *Pas.*, 1927, I, 67).

...
Overwegende dat diensgevolge de algemene principes van de mede-eigendom ook op de gemene muur van toepassing zijn: iedere mede-eigenaar heeft het recht om de gemene muur voor zijn normaal gebruik en overeenkomstig zijn normale bestemming aan te wenden, mits hij eenzelfde recht van de andere mede-eigenaar eerbiedigt en hij derhalve dit gelijkwaardige recht niet krenkt. Naast deze algemene principes worden in het B.W. ook zeer speciale rechten erkend die op de gemene muur van toepassing zijn, zoals het recht van holte en van steun (art. 657 B.W.), op voorwaarde dat deze werken geen afbreuk doen aan de gelijke rechten van de nabuur (art. 662 B.W.). Aansluitend hierbij dient van meetaf aan te worden gewezen op de bijzondere regeling die bestaat i.v.m. het maken van een venster of opening in een gemene muur (art. 675 B.W.). Verwijdering mag worden gevorderd van elk werk dat onverenigbaar is met het mede-eigendomsstatuut en met de situatie van volkomen gelijkheid t.a.v. het gebruik die de mandeligheid in het leven roept (Vred. Charleroi 22 oktober 1990, *T. Vred.*, 1991, 105).

Overwegende dat thans de in het onderhavige dossier op hoofd- en tegeneis aan de orde gestelde geschilpunten, *in concreto* dienen te worden onderzocht.

1. Verweerders op hoofdeis zijn niet tegengesproken in zoverre zij stellen dat zij inmiddels reeds vrijwillig de kabel voor TV-distributie met wit omhulsel hebben verwijderd en de overhangende takken van de Japanse kerselaar hebben gesnoeid, zodat over deze onderdelen niet verder dient te worden gestatueerd.

2. Wat vervolgens betreft de dakgoot, eterniten plaat, roosters, afdak, haken, gebruik als urinoir en als steunpunt voor douches en de waterafloop van de douches, dienen allereerst de hiervoren reeds in algemene termen uiteengezette juridische beginselen nader te worden gespecificeerd en daarna getoetst aan de vaststellingen ter gelegenheid van de plaatsopneming van 3 september 1996.

a) Bij de beoordeling of de gemene muur al dan niet wordt aangewend voor zijn normaal gebruik overeenkomstig zijn normale bestemming, speelt geen rol dat de ene buur vóór de andere gebruik maakt van de steun- of holtefunctie als bepaald in art. 657 en 662 B.W., noch dat de ene buur wél en de andere misschien nooit constructies tegen de muur zal laten leunen (cf. J. Kokelenberg, T. Van

Sinay en H. Vuye, «Overzicht van rechtspraak (1989-1994) – Zakenrecht», *T.P.R.*, 1995, p. 715, nr. 178). Tot het normaal gebruik hoort ook het recht van steun vermeld in art. 657 B.W., welk artikel bepaalt dat iedere mede-eigenaar tegen een gemene muur mag aanbouwen en daarin balken of ribben doen plaatsen, zelfs door de gehele dikte van de muur op 54 millimeter na. En art. 662 B.W. bepaalt dat geen nabuur in een gemene muur een holte mag maken zonder toestemming van de andere nabuur of, indien deze weigert, zonder door deskundigen de middelen te hebben doen bepalen die nodig zijn om te voorkomen dat door het werk aan de rechten van de andere nabuur afbreuk wordt gedaan. Dit betekent impliciet – *en zulks in tegenstrijd met een breed verspreide veronderstelling* – dat het wel degelijk toegelaten is om in een gemene muur holten te maken (cf. Declercq, H., *De Gemene Muur*, Brugge, Die Keure, 1991, p. 113). (...) Art. 662 B.W. bepaalt eveneens dat geen nabuur tegen een gemene muur een werk mag aanbrengen of doen steunen, zonder toestemming van de andere nabuur of, indien deze weigert, zonder door deskundigen de middelen te hebben doen bepalen die nodig zijn om te voorkomen dat door het werk aan de rechten van de andere nabuur afbreuk wordt gedaan. Hoewel deze bepaling *prima facie* tegenstrijdig lijkt met art. 657 B.W. (dat precies het recht van steun toekent), houdt deze bepaling ook hier impliciet in dat het wel degelijk toegelaten is om tegen een gemene muur een werk aan te brengen of te laten steunen, zoals art. 657 B.W. uitdrukkelijk toelaat. Bovendien – en dit is van doorslaggevend belang – heeft een eenvormige rechtsleer en rechtspraak sedert lang de toepassing van art. 662 B.W. *beperkt* tot de gevallen waarin het gaat om werken van grotere omvang of werken van de ene nabuur die de andere nabuur materieel of moreel nadeel zouden kunnen toebrengen, zodat art. 662 B.W. verzoenbaar wordt met art. 657 B.W. (cf. J. Kokelenberg e.a., *o.c.*, *T.P.R.*, 1995, p. 710, nr. 175; Vred. Charleroi 22 oktober 1990, *T. Vred.*, 1991, 105; A. Berenboom; «Les droits réels», *J.T.*, 1979, 747).

b) Rekening houdende met de hiervoren sub 2, a, uiteengezette juridische omkadering, dient te worden vastgesteld dat noch de dakgoot, noch de eterniten plaat, noch de roosters, noch het afdak, noch de haken, noch het gebruik als urinoir en als steunpunt voor douches noch de waterafloop van deze douches, met een sanctie dienen te worden beteugeld, daar een en ander moet worden geacht te kaderen in het normale gebruik door elk van beide mede-eigenaars, van de gemene muur overeenkomstig zijn normale bestemming, inbegrepen het recht van steun en van holte, en gelet op het feit dat het niet gaat om werken van grotere omvang of werken welke de nabuur effectief schade toebrengen.

...
3. Eiser op hoofdeis vordert ten slotte ook de verwijdering van een raam met arduinen dorpel dat in de gemene muur aanwezig is. Hij stelt dat dit eenzijdig werd aangebracht door verweerders op hoofdeis. Deze laatste voeren aan dat dit raam reeds meer dan dertig jaar bestaat. Terzake moet worden gewezen op de zeer specifieke wettelijke regeling van art. 675 B.W. dat bepaalt: «Geen van de naburen mag, zonder toestemming van de andere, in een gemene muur een venster of opening maken, hoe dan ook, zelfs niet met vaststaand glasraam.»

Ingevolge deze bepaling mag in een gemene muur derhalve geen enkele venster aanwezig zijn, behoudens toelating van de nabuur. Dit verbod geldt ook voor het geval dit venster reeds vóór de verkrijging van de gemeenschap zou zijn uitgevoerd, al was het meer dan dertig jaren geleden. Krachtens art. 675 B.W. heeft de verkrijger van de gemeenschap dus het recht om ook de sedert meer dan dertig jaren in deze muur gemaakte vensters te doen verdwijnen (cf. Cass. 21 december 1939, *Pas.*, 1939, I, 531; *R.C.J.B.* 1948, 149, noot M. Gevers). *Anderzijds* echter kunnen lichten en uitzichten wél bij wijze van erfdiensbaarheid worden verkregen door:

- overeenkomst die door een titel moet bevestigd zijn;
- door bestemming van de huisvader;
- door verjaring, indien de nabuur de openingen gedurende dertig jaar na de gemeenmaking van de muur heeft laten bestaan (cf. H. Declercq, *o.c.*, p. 68).

Gelet op het feit dat de feitelijk – materiële omkadering ontbreekt teneinde deze juridische beginselen te kunnen toepassen op het onderhavige geval, worden de gedingvoerende partijen verzocht aanvullend over de feiten te concluderen, gelet op het hiervoren sub 3 uiteengezette juridische kader.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Arbitragehof 30 juni 1999

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – Strafvordering – Tussenkomst van derden

Bij vonnis van 9 juni 1998 heeft de Correctionele Rechtbank te Gent de volgende prejudiciële vraag gesteld: «Schenden art. 63, 67, 152, 153 en 182 Sv. en art. 811 e.v. Ger.W., in die zin geïnterpreteerd dat slechts als een bijzondere wetsbepaling dit toestaat, een derde gedagvaard mag worden in tussenkomst en gemeenverklaring voor de strafrechter, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet?»

Op de volgende gronden beantwoordt het Hof deze vraag ontkennend:

B.2. Art. 2 Ger.W. bepaalt dat de in dat wetboek gestelde regels van toepassing zijn op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen waarvan de toepassing niet bestaanbaar is met de toepassing van de bepalingen van dat wetboek.

«Het in de prejudiciële vraag opgeworpen verschil in behandeling tussen de beklaagde in een strafrechtspleging en een partij in een burgerlijke procedure vloeit voort uit de omstandigheid dat art. 812 Ger.W., dat betrekking heeft op de tussenkomst van een derde in een rechtspleging, niet kan gelden in het strafproces, omdat art. 63, 67, 152, 153 en 182 Sv. op limitatieve wijze de personen aanwijzen die als partij mogen optreden voor de strafgerechten.

«Luidens een vaste rechtspraak, waarbij zowel de verwijzende rechter als de Ministerraad zich aansluiten, is de vrijwillige of gedwongen tussenkomst van een derde voor de strafgerechten op grond van voormelde artikelen derhalve niet mogelijk, behoudens afwijkende bepaling uit een bij-

zondere wet en wanneer de wet de strafrechter toestaat ten laste van die derde een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel uit te spreken, omdat het beginsel van het recht van verdediging zelf in het gedrang zou komen indien het die derde niet zou zijn toegestaan hiertegen zijn verweer te laten gelden.

«B.3.1. Het verschil in behandeling tussen de partijen in het strafproces en de partijen in een burgerlijke procedure, doordat, behoudens in de in B.2 vermelde gevallen, alleen laatstgenoemden derden tot tussenkomst kunnen dagvaarden, berust op een objectief criterium, namelijk het verschil in aard van de rechtspleging in burgerlijke en in strafzaken.

«B.3.2. Dat verschil in behandeling van beide categorieën van personen is in overeenstemming met de doelstellingen die in elk van beide gevallen door de wetgever worden nagestreefd: de strafrechtspleging wordt georganiseerd teneinde de schendingen van openbare orde die de misdrijven uitmaken strafrechtelijk te doen beoordelen door een rechter en teneinde diezelfde rechter in de mogelijkheid te stellen uitspraak te doen over privé-belangen, maar enkel met betrekking tot de schade die door die misdrijven wordt veroorzaakt, zonder de uitspraak op strafgebied nodeloos te vertragen.

«De wetgever vermocht te oordelen dat het niet paste daarnaast tussenkomsten mogelijk te maken, buiten de gevallen waarin de wet uitdrukkelijk voorziet. Hij vermocht van mening te zijn dat het toestaan van een interventie in alle gevallen waarin ze is toegestaan in de burgerlijke rechtspleging, het risico zou inhouden dat strafgerechten zouden worden overstelpt met geschillen die geen voldoende band hebben met de beoordeling van de aan de verdachte ten laste gelegde feiten.

«B.3.3. In zoverre art. 63, 67, 152, 153 en 182 Sv. worden geïnterpreteerd in die zin dat zij in alle andere gevallen dan die welke zijn bedoeld in B.2 de tussenkomst van een derde voor de strafrechter uitsluiten, is die maatregel niet onevenredig met de doelstellingen die door die bepalingen moeten worden bereikt.

«De partijen voor de strafrechter, en te dezen inzonderheid de verdachte, beschikken immers over voldoende middelen om hun rechten voor de strafrechter te vrijwaren.

«De beklaagde kan, met toepassing van art. 182 Sv., een rechtstreekse dagvaarding richten tegen de personen die hij aansprakelijk wil zien verklaren voor een misdrijf.

«Indien, zoals in de zaak die aan de verwijzende rechter is voorgelegd, een beklaagde beweert dat het gedrag van een derde hem in onoverwinnelijke dwaling heeft gebracht, kan hij gebruik maken van de wettelijk toegestane bewijsmiddelen om dat aan te tonen, onder meer door het verhoor van getuigen te vragen, met toepassing van art. 153 en 190 Sv.

«De omstandigheid dat de beklaagde na de uitspraak van de strafrechter, zich tot de burgerlijke rechter dient te wenden om vergoeding te verkrijgen van de schade die hijzelf heeft geleden ten gevolge van een fout van een derde, verzwaart de rechtsgang, maar de bezorgdheid om een dergelijk nadeel te vermijden kan niet opwegen tegen het nastreven van de in B.3.2 vermelde doelstellingen en, inzonderheid, tegen de noodzaak de strafgerechten niet van hun hoofdplicht af te leiden».

(Voorzitter: de h. De Grève – Rapporteurs: de hh. De Baets en Martens – Advocaten: mr. Timmermans loco Traest – Arrest nr. 75/99).

Arbitragehof 30 juni 1999

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – Administratieve geldboete – Grootte – Arbeidsgerechtigd – Geen mogelijkheid tot verlaging

Bij vonnis van 1 juli 1998 in zake L. V. tegen de Belgische Staat, heeft de Arbeidsrechtbank te Namen de volgende prejudiciële vraag gesteld: «Schendt art. 1ter, bij art. 76 van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling (*Belgische Staatsblad*, 19 februari 1998) ingevoegd in de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat het de personen die voor de arbeidsrechtbank het beroep instellen waarin art. 8 van die wet voorziet, niet de mogelijkheid biedt een verlaging van de boete te genieten tot onder 40 % of 80 % van de wettelijke minima, al naar het geval, wanneer zij, voor eenzelfde misdrijf, voor de correctionele rechtbank de toepassing van art. 85 Sw. kunnen genieten, waardoor ofwel de geldboete tot een politiestraf zou worden verlaagd, ofwel zou worden vastgesteld dat de strafvordering is uitgedoofd door verjaaring?»

Op de volgende gronden beantwoordt het Hof deze vraag ontkennend:

«B.3.2. De aan het Hof voorgelegde prejudiciële vraag moet in die zin worden geïnterpreteerd dat zij een discriminatie aantoont die voorlopig zou blijven bestaan tussen, enerzijds, de bevoegdheden van de arbeidsrechtbank, die onmiddellijk rekening zou kunnen houden met de nieuwe, minder strenge bepalingen die van toepassing zijn op de administratieve sancties, maar zonder een bepaalde drempel te overschrijden en, anderzijds, de bevoegdheden van de correctionele rechtbank, die op vroegere feiten niet onmiddellijk nieuwe bepalingen zou moeten toepassen die, voor de voor haar vervolgende persoon, strenger zijn dan de vroegere bepalingen die zonder beperking de toepassing van art. 85 Sw. mogelijk maakten.

«B.4.1. De aan de Belgen toegekende rechten en vrijheden moeten krachtens art. 11 van de Grondwet zonder discriminatie worden verzekerd. Die rechten en vrijheden omvatten de waarborgen die voortvloeien uit de algemene beginselen van het strafrecht.

«B.4.2. Doordat die beginselen voor de wetgever gelden, zijn zij van toepassing onafhankelijk van de kwalificatie strafrechtelijk of niet-strafrechtelijk die de wet zou kunnen geven aan de repressieve maatregelen die zij voorschrijft.

«B.4.3. Uit het bovenstaande volgt dat, zelfs bij ontstentenis van een uitdrukkelijke overgangsbepaling, de arbeidsrechtbank, zoals de correctionele rechtbank, als overgangsmaatregel het algemene beginsel uitgedrukt in art. 2 Sw. moet toepassen volgens welk een nieuwe strafrechtelijke bepaling enkel kan worden toegepast op feiten die aan de inwerkingtreding ervan voorafgaan, wanneer ze minder streng is dan de oude. Die oplossing is trouwens in over-

eenstemming met het bij de wet van 13 februari 1998 vastgestelde parallelisme tussen de administratieve sancties en de strafrechtelijke sancties. Wanneer er verzachtende omstandigheden bestaan, kan de arbeidsrechtbank dus, voor dergelijke feiten, in de mate waarin de correctionele rechtbank dat kan, de boete verlagen, zonder rekening te houden met de beperkingen waarin de nieuwe wet voorziet».

(Voorzitter: de h. Melchior – Rapporteurs: de hh. Cerexhe en Boel – Advocaat: mr. Ergec loco Traest – Arrest nr. 76/99).

Hof van Cassatie (1e Kamer) 1 oktober 1999

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – Belasting – Provinciebelasting – Verschillende behandeling van bepaalde categorieën van personen – Objectieve en redelijke verantwoording – Geen verplichting voor de overheid van concreet te bewijzen dat het tussen belastingplichtigen gemaakte onderscheid noodzakelijk bepaalde gevolgen zou hebben

Een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 23 juni 1998 wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat volgens art. 1 van de belastingverordening van 29 oktober 1993, eiseres een algemene belasting heeft geheven op de gezinnen en bedrijven tot dekking van de uitgaven van het provinciaal beleid;

«Dat krachtens art. 2 van die belastingverordening, belastingplichtigen zijn, voor de gezinnen hoofdelijk de leden van ieder gezin die op 1 januari van het aanslagjaar ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van de gemeenten van de provincie Limburg en op die datum werkelijk verblijven in deze provincie en, voor de bedrijven, elke natuurlijke of rechtspersoon, inbegrepen de V.Z.W.'s, die een vrij beroep uitoefent of een handels-, nijverheids- of landbouwonderneming uitoefent, in hoofd- of bijactiviteit, en op het grondgebied van de provincie gevestigd is op 1 januari van het aanslagjaar;

«Dat de verschuldigde belasting verschillend is voor de gezinnen en de bedrijven;

(...)

«Overwegende dat het onderdeel (...) hierop neerkomt dat de verantwoording van een aangewend criterium van onderscheid bij het heffen van een belasting niet moet berusten op vaststellingen en feiten die *in concreto* voor de rechter moeten worden bewezen;

«Overwegende dat de grondwettelijke regels inzake de gelijkheid van de Belgen en de niet-discriminatie op het stuk van de belastingen niet eraan in de weg staan dat een verschillende financiële behandeling wordt ingesteld ten aanzien van bepaalde categorieën van personen, voor zover daarvoor een objectieve en redelijke verantwoording bestaat; dat zodanige verantwoording moet worden getoetst aan het doel en de gevolgen van de ingestelde belasting en aan de redelijkheid van de verhouding tussen de aangewende middelen en het beoogde doel;

«Dat een objectieve en redelijke verantwoording niet inhoudt dat de overheid die een onderscheid maakt tussen belastingplichtigen, het bewijs moet leveren dat dit on-

derscheid of de afwezigheid ervan noodzakelijk bepaalde gevolgen zouden hebben; dat het voldoende is om te kunnen beslissen of het maken van categorieën objectief en redelijk is, dat in redelijkheid blijkt dat er een objectieve verantwoording bestaat of kan bestaan voor die categorieën;

«Overwegende dat de appèlrechters de verantwoording gegeven door eiseres voor het gemaakte onderscheid, niet alleen verwerpen omdat de gemaakte categorieën *a priori* onredelijk lijken maar ook om de daarmee onlosmakelijk verbonden reden dat eiseres de respectieve draagkracht van bedrijven en gezinnen en de kostprijs van de inning van de belasting op bedrijven niet voldoende bewezen heeft;

«Dat zij zodoende de in het onderdeel aangewezen wetsbepalingen (art. 10, 11, 159 en 172 G.W.) schenden».

(Voorzitter-rapporteur: de h. Verougstraete – Openbaar ministerie: de h. Henkes – Advocaten: mrs. Delahaye en Geinger – In de zaak: Provincie Limburg t/N.V. M.).

Hof van Cassatie (1e Kamer) 2 maart 2000

Beslag en executie – E.E.X. – Verlof voor tenuitvoerlegging – Rechtsopvolging

Het Gerechtshof te Amsterdam veroordeelde op 19 november 1992 de heer D. tot betaling van 75.000 Nederlandse gulden, meer wettelijke rente vanaf 26 november 1986, aan mevrouw T. De Burgerlijke Rechtbank te Antwerpen bevestigde in het in cassatie bestreden vonnis van 25 juni 1996 haar vonnis van 16 december 1993 waarbij op verzoek van mevrouw T. ten laste van twee van de drie erfopvolgers van de heer D. verlof tot tenuitvoerlegging werd verleend van voormeld arrest van het Gerechtshof te Amsterdam. De cassatievoorziening tegen voormeld vonnis wordt om de volgende redenen verworpen:

«Overwegende dat art. 31 van het Executieverdrag van 27 september 1968 bepaalt dat de beslissingen die in een verdragsluitende Staat gegeven zijn en daar uitvoerbaar zijn, in een andere verdragsluitende Staat ten uitvoer kunnen worden gelegd, nadat zij aldaar, ten verzoeken van ieder belanghebbende partij, uitvoerbaar zijn verklaard;

«Dat het verzoek tot uitvoerbaarverklaring niet noodzakelijk moet zijn gericht tegen alle rechtsopvolgers van de veroordeelde en kan beperkt zijn tot slechts een of meer onder hen;

«Overwegende dat de rechter die overeenkomstig vermeld art. 31 over het verzoek tot uitvoerbaarverklaring uitspraak doet, de toedracht van de uitvoerbaar te verklaren uitspraak niet mag wijzigen of aanvullen;

«Dat hij derhalve niet mag beslissen in welke mate elk van de rechtsopvolgers gehouden is tot uitvoering van de veroordeling;

«Dat aldus de beslissing op grond van die in de plaats gestelde reden naar recht verantwoord is.»

(Voorzitter: de h. Boes – Rapporteur: de h. Waüters – Openbaar ministerie: de h. Bresseleers – Advocaten: mrs. Bützler en Verbist – In de zaak: D. t/ T.).

Hof van Cassatie (3e Kamer) 10 april 2000

Gemeentebelasting – Geen vrijstelling volgens de belastingverordening – Voorwaarden van belastbaarheid vervuld – Geen uitzondering wegens overmacht

Op de volgende gronden vernietigt het Hof een arrest van het Hof van Beroep te Luik van 24 juni 1998:

«Overwegende dat er luidens art. 1 van de belastingverordening op de industriële ruïnes, die op 21 februari 1990 door de gemeenteraad van de stad Andenne is goedgekeurd, voor de periode van 1 januari 1990 tot 31 december 1993, een jaarlijkse belasting wordt ingevoerd ten laste van iedere natuurlijke of rechtspersoon die eigenaar is van industriële ruïnes die op het grondgebied van de gemeente gelegen zijn en al dan niet vanaf de openbare weg zichtbaar zijn; dat genoemd reglement krachtens art. 2 betrekking heeft op alle industriële installaties die buiten gebruik zijn gesteld, geen andere bestemming hebben gekregen en sinds ten minste drie opeenvolgende jaren, te rekenen van 1 januari na het tijdstip waarop de activiteiten zijn stopgezet, definitief niet meer worden geëxploiteerd; dat art. 5 bepaalt dat de belasting verschuldigd is voor het hele jaar en dat alleen de toestand op 1 januari van het aanslagjaar in aanmerking wordt genomen;

«Overwegende dat de voornoemde belastingverordening in geen enkele vrijstelling van de belasting voorziet;

«Overwegende dat uit de motivering van de beslissing van 22 december 1994 van de bestendige deputatie van de provincieraad van Namen, waarnaar het arrest verwijst, volgt dat het litigieuze industriecomplex «industriële installaties bevat die buiten gebruik zijn gesteld en sinds ten minste drie opeenvolgende jaren niet meer worden geëxploiteerd»;

«Overwegende dat het hof van beroep, aangezien het aldus heeft vastgesteld dat de bestanddelen van de belasting verenigd waren, niet wettig heeft beslist dat de belasting wegens overmacht niet verschuldigd was».

(Voorzitter: de h. Marchal – Rapporteur: de h. Echément – Openbaar ministerie: de h. Leclercq – Advocaat: mr. Kirkpatrick – In de zaak: Stad Andenne t/ N.V. H.).

Hof van Cassatie (2e Kamer) 20 juni 2000

Belasting – Fiscaal strafrecht – Medewerking van fiscale ambtenaren aan het strafonderzoek beperkt tot het optreden als getuige – Geen principieel verbod voor fiscale ambtenaren om inlichtingen te verstrekken aan de procureur of de onderzoeksrechter

Een arrest van het Hof van Beroep te Gent van 16 december 1999 wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat, krachtens art. 350bis, eerste lid, W.I.B. 1964, thans art. 463, eerste lid, W.I.B. 1992, en art. 74bis, eerste lid, B.T.W.-Wetboek de ambtenaren van respectievelijk de administratie der directe belastingen, de administratie van de bijzondere belastinginspectie, en de administratie van de belasting over de toegevoegde waarde, registratie en domeinen, op straffe van nietigheid van de akte van de rechtspleging, slechts als getuige worden gehoord;

«Dat ingevolge dit verbod de vermelde ambtenaren geen actieve medewerking mogen verlenen aan het strafonderzoek; dat zij niet mogen optreden als deskundigen of deelnemen aan huiszoekingen, plaatsopnemingen of verhoren;

«Overwegende dat het samenwerkingsverbod geen afbreuk doet aan de verplichting voor de fiscale ambtenaren om aan de procureur des Konings of de onderzoeksrechter alle inlichtingen te verstrekken waarom deze verzoekt;

«Overwegende dat bovendien, wanneer die ambtenaren met de vereiste ambtelijke machtiging, zoals bepaald in de toepasselijke opeenvolgende versies van art. 29, tweede lid, Sv., op regelmatige wijze fiscale misdrijven ter kennis hebben gebracht van de procureur des Konings, of wanneer de procureur des Konings betreffende dergelijke misdrijven op regelmatige wijze strafvervolgingen heeft ingesteld na voorafgaand het advies te hebben gevraagd van de bevoegde gewestelijke directeur, zoals bepaald in de toen toepasselijke opeenvolgende versies van art. 350, § 3, W.I.B. 1964, thans 463 W.I.B. 1992 en van art. 74, § 3, B.T.W.-Wetboek, die ambtenaren in deze zaken spontaan aan de procureur des Konings of aan de onderzoeksrechter bijkomende inlichtingen mogen verstrekken;

«Dat in de vermelde omstandigheden de fiscale ambtenaren aan de procureur des Konings of aan de onderzoeksrechter de bevindingen van hun eigen, op regelmatige wijze verrichte fiscale onderzoeken, die los staan van het strafonderzoek, en hun eventuele commentaren en suggesties in dit verband, mogen ter kennis brengen; dat het de procureur des Konings of de onderzoeksrechter en later de strafrechter staat de gegrondheid ervan te onderzoeken; dat niets hen belet met deze commentaren en suggesties rekening te houden;

«Overwegende dat het bestreden arrest uit de volgende omstandigheden afleidt dat de fiscale administratie heeft bepaald wat wordt vervolgd en dat een fiscale ambtenaar is opgetreden als deskundige: 1) een ambtenaar van de administratie van de bijzondere belastinginspectie heeft in een brief van 5 oktober 1990, volgend op de aangifte van 27 september 1990, aan de procureur des Konings een overzicht gegeven van wat reeds is vastgesteld en welke aspecten nog dienen onderzocht te worden; 2) deze ambtenaar heeft ter gelegenheid van een verklaring van 5 oktober 1990 een deel van de in zijn bezit zijnde boekhouding van B. overhandigd dat hij noodzakelijk achtte voor het onderzoek; 3) deze ambtenaar heeft in een brief van 17 juni 1992 aan de procureur des Konings uitleg verschaft over het controleverslag inzake inkomstenbelastingen en B.T.W., aangezien er verschillen bestaan tussen de cijfers die enerzijds door de administratie der directe belastingen en anderzijds door de administratie van de belasting over de toegevoegde waarde, registratie en domeinen, voor bepaalde onderdelen van de samenstellende fraudesystemen in aanmerking genomen werden; 4) «de fiscus verschaft (bij brieven van 5 oktober 1990 en 20 december 1990) spontaan aan de gerechtelijke instanties de noodzakelijke gegevens en becijfering om tot vervolging en staving van de vorderingen over te gaan, 'in aansluiting op onze klacht van 27 september 1990'»;

Overwegende dat geen van deze vaststellingen, noch op zichzelf noch in hun geheel genomen, wettig het besluit verantwoorden dat fiscale ambtenaren als deskundigen of op andere actieve wijze aan het onderzoek hebben samen-

gewerkt, zodat de rechten van de verdediging werden geschonden, dat hierdoor de bewijsvoering in zijn geheel nietig is en dat de beklaagden het recht op een eerlijk proces werd ontnomen».

(Voorzitter: de h. dhaeyer – Rapporteur: de h. Huybrechts – Openbaar ministerie: de h. du Jardin – Advocaten: mrs. De Gryse en Verstraeten – In de zaak: Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent t/ N. e.a.).

Hof van Cassatie (1e Kamer) 21 september 2000

Stedenbouw – Planschade – Tijdstip waarop het goed moet verworven zijn – Erfopvolging

Het Vlaams Gewest voert in zijn middel voor het Hof van Cassatie aan dat de weigering van een stedenbouwkundige of verkavelingsvergunning na de inwerkingtreding van een bindend plan van aanleg slechts tot planschadevergoeding voor de eigenaar van het goed aanleiding kan geven indien het betrokken goed door die eigenaar werd verworven vóór de inwerkingtreding van het plan, terwijl het bestreden arrest, op 1 juni 1994 gewezen door het Hof van beroep te Brussel, vaststelt dat de verwerende partij het litigieuze perceel, minstens voor een deel, door erfopvolging heeft verworven met de «stedenbouwkundige erfdienstbaarheid» volgend uit het plan, en om die reden besluit dat de verwerende partij het vereiste belang had om vergoeding voor planschade te vorderen. Het Hof van Cassatie verwierpt dit middel op grond van de volgende overwegingen:

«Overwegende dat krachtens art. 724 B.W. de erfgenamen van rechtswege in het bezit treden van de goederen, de rechten en de rechtsvorderingen van de overledene, onder de verplichting om alle lasten van de nalatenschap te voldoen;

«Dat daaruit volgt dat de erfgenaam voor planschade een beroep kan doen op de toestand van het goed vóór het openvallen van de nalatenschap en belang kan hebben om daarop een beroep te doen indien het gewijzigde stedenbouwkundig plan voor hem een nadelige toestand schept».

...

(Voorzitter: de h. Boes – Rapporteur: mevr. Bourgeois – Openbaar ministerie: mevr. De Raeve – Advocaten: mrs. De Gryse en Verbist – In de zaak: Vlaams Gewest t/ V.).

Hof van Cassatie (3e kamer), 16 oktober 2000

Arbeidsongeval – Weg van/naar werk – Ongeval – Vereisten – Dood van de getroffen – Geen vaststelling van letsel – Geen arbeidsongeval

Een arrest van het Arbeidshof te Gent, afdeling Brugge, van 14 oktober 1999 wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat krachtens art. 7, eerste lid, van de Arbeidsongevallenwet, als arbeidsongeval dient te worden beschouwd, elk ongeval dat een werknemer tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst overkomt en dat een letsel veroorzaakt;

«Overwegende dat krachtens art. 8, § 1, eerste lid, van de Arbeidsongevallenwet, eveneens als arbeidsongeval wordt aangemerkt, het ongeval dat zich voordoet op de weg naar en van het werk; dat in deze wetsbepaling het begrip «ongeval» dezelfde betekenis heeft als in voormeld art. 7, eerste lid, en een ongeval bedoelt dat een letsel veroorzaakt;

«Overwegende dat uit de voormelde bepalingen en de artikelen 10 en 12 van de Arbeidsongevallenwet volgt, eensdeels, dat het arbeidsongeval een letsel vereist, anderdeels, dat het overlijden van de getroffene een gevolg is van het door het ongeval opgelopen letsel;

«Dat het overlijden van de getroffene geen letsel is in de zin van voormeld art. 7, eerste lid;

«Overwegende dat het arrest oordeelt dat D.V. in de nacht van 2 op 3 december 1994 het slachtoffer was van een arbeidsongeval op de weg van het werk, op grond dat een botsing of aanrijding tegen een boom vaststaat en hij dood werd aangetroffen achter het stuur van zijn personenwagen;

«Dat het arrest door aldus te beslissen, zonder vast te stellen dat D.V. bij de botsing of aanrijding een letsel opliep ten gevolge waarvan hij is overleden, de voormelde wetsbepalingen schendt».

(Voorzitter-rapporteur: de h. Boes – Openbaar ministerie: mevr. De Raeve – Advocaat: mr. Delahaye – In de zaak: G.V.A. S. t/ G. en V.).

NOOT – In dezelfde zin: Cass. 30 september 1996, *R.W.* 1997-98, 25; vergelijk: Cass. 10 juni 1993, *R.W.* 1993-94, 613.

KANTTEKENING

BEVOEGDHEID VAN DE BESLAGRECHTER BIJ DERDENBESLAG

Door de wet van 4 juli 2001 (*B.S.* 7 augustus 2001) wordt een voor de praktijk belangrijke wijziging aangebracht aan de territoriale bevoegdheid van de beslagrechter inzake beslag onder derden. Art. 633, eerste lid, Ger.W. bepaalt die bevoegdheid aan de hand van de plaats van het beslag. De nieuwe wet voegt thans een nieuw tweede lid in, dat luidt als volgt: «Voor de toepassing van het eerste lid inzake beslag onder derden is de plaats van het beslag de woonplaats van de beslagen schuldenaar».

Voorheen werd in navolging van de rechtspraak van het Hof van Cassatie (Cass., 26 november 1982, *R.W.* 1982-83, 2113) aangenomen dat de territoriale bevoegdheid van de beslagrechter bepaald wordt door de woonplaats van de derde beslagene. De praktijk kon met deze regel overweg. Voorts boden de regels inzake samenhang een oplossing wanneer de woonplaats van de derde beslagene onaantrekkelijke perspectieven had. De wet van 4 juli 2001 is nochtans ingegeven om een oplossing te geven aan een naar verluidt «felle controverse» (*Parl.St.*, Kamer, 1999-2000, nr. 309/001, p. 3). Zoals hierna zal blijken, zorgt de nieuwe bepaling voor meer problemen dan zij pretendeert op te lossen: «if something works, don't fix it».

Voortaan is bij derdenbeslag dus de bevoegde beslagrechter die van de woonplaats van de debiteur (beslagene). Concreet betekent dit dat een verzoekschrift tot het leggen van een bewarend beslag ten laste van een schuldenaar met woonplaats te Antwerpen, in handen van zijn Brusselse werkgever dient te worden aangeboden aan de beslagrechter te Antwerpen, en dat wanneer bij een uitvoerend derdenbeslag de beslagene in verzet komt, dit executiegeschil dient gebracht te worden voor de beslagrechter van zijn woonplaats.

Uitgangspunt in art. 633 Ger.W. is het principe dat de plaats van het beslag determinerend is voor de territoriale bevoegdheid van de beslagrechter. De plaats van het beslag wordt bepaald door de ligging van de goederen waarop het beslag betrekking heeft. Voor lichamelijke goederen levert dit geen moeilijkheden op. Bij onlichamelijke goederen is dit minder eenvoudig. Waar kan immers een verbintenis worden gelokaliseerd? Traditioneel luidt het antwoord: bij de schuldenaar van die verbintenis. In die richting wijzen zowel het verbintenisrecht (cf. de haalbaarheid van schulden) als het goederenrecht. Dezelfde oplossing geldt in het internationaal privaatrecht: ook daar geldt de woonplaats van de debiteur als aanknopingsfactor. Zij is b.v. ook terug te vinden in de Europese Insolventieverordening die op 1 juni 2002 van kracht wordt. Daar bepaalt art. 2, g) dat schuldvorderingen geacht worden zich te bevinden in «de lidstaat op het grondgebied waarvan het centrum van voornaamste belangen van de derde-schuldenaar is gelegen». Ook vanuit het beslagrecht beschouwd, kan het beslag op een schuldvordering enkel bij de derde beslagene worden gesitueerd (het beslag wordt aan de debiteur immers enkel aangezegd).

De wetgever lokaliseert nu de plaats van het derdenbeslag bij de debiteur. Het moge duidelijk zijn dat dit een pure fictie is. In feite wordt bij derdenbeslag de plaats van het beslag als criterium voor de bevoegdheid losgelaten. Het had dan ook van meer realisme getuigd om bij derdenbeslag gewoonweg de beslagrechter van de woonplaats van de debiteur als bevoegde rechter aan te wijzen in plaats van verder lippendienst te bewijzen aan «de plaats van het beslag».

De door de wet van 4 juli 2001 gekozen oplossing strookt met het Franse recht. Daar geldt voor beslag op schuldvorderingen dat «les constatations sont portées devant le juge de l'exécution du lieu où demeure le débiteur» (art. 65 Decreet nr. 92-755 van 31 juli 1992). Een verwijzing naar de plaats van het beslag blijft in de Franse wet trouwens wettelijk achterwege.

De argumenten om te kiezen voor de woonplaats van de debiteur zijn vooral van procesrechtelijke aard (*Parl.St.* Kamer, 1999-2000, nr. 309/001, p. 4). De woonplaats van de debiteur is een meer zinvolle aanknopingsfactor dan de plaats waar de activa zich bevinden. Deze keuze is bovendien in vele gevallen praktischer (behalve dan voor de derde-beslagene, althans wanneer zijn aansprakelijkheid in het gedrang komt). De executiegeschillen die naar aanleiding van een derdenbeslag rijzen, betreffen immers in de regel enkel de beslaglegger en de beslagene. De derde-beslagene blijft veelal buiten schot, zodat het weinig zin heeft de rechter van diens woonplaats bevoegd te maken. Voorts zal de nieuwe regeling een betere spreiding van de werklast over de verschillende arrondissementen tot gevolg hebben. Men mag verwachten dat de beslagrechters in Brussel en Antwerpen heel wat derdenbeslagen aan zich zullen zien voor-

bijgaan. Ten slotte maakt dit criterium het mogelijk om, wanneer er verscheidene beslagen zijn ten laste van dezelfde debiteur, deze te centraliseren voor dezelfde rechter (G. De Leval, *Traité des saisies*, 1988, p. 43-44, nr. 25). Men kan zich overigens de vraag stellen of deze argumenten ook geen hout snijden voor alle soorten van beslag.

Het valt evenwel te vrezen dat de nieuwe bepaling in de huidige formulering grote problemen zal doen rijzen. Door het derdenbeslag bij de beslagen debiteur te lokaliseren, rijst de vraag of nog een dergelijk beslag mogelijk is wanneer die debiteur zijn woonplaats in het buitenland heeft of indien hij geen gekende woonplaats heeft. In een internationale context leidt de nieuwe bepaling tot ongewilde consequenties. De tegoeden in België van schuldenaren die hun woonplaats in het buitenland hebben, worden a.h.w. «gedelokaliseerd» naar het buitenland. Een schuldeiser van b.v. een buitenlandse onderneming die in België tegoeden heeft, zal op die tegoeden geen bewarend beslag meer kunnen leggen. Geen enkele Belgische beslagrechter is hiervoor nog bevoegd. Hetzelfde geldt wanneer de beslagen debiteur geen gekende woonplaats heeft. De Belgische leerling heeft zijn les dus maar half geleerd. De Franse wetgever verschaft namelijk een subsidiaire bevoegdheidsregel. Wanneer de debiteur in het buitenland woont of wanneer zijn woonplaats onbekend is, wordt terug gegrepen naar de plaats van het beslag: «si le débiteur demeure à l'étranger ou si le lieu où il demeure est inconnu, le juge compétent est celui du lieu d'exécution de la mesure» (art. 9, tweede lid Decreet nr. 92-755).

Een «reparatiewet» lijkt dus dringend noodzakelijk. Wanneer men daar aan toe is, kan worden overwogen of de bedoelingen van de wetgever niet beter worden gediend door gewoonweg het Franse voorbeeld te volgen, ook wat het uitgangspunt van art. 633, eerste lid, Ger.W. betreft. De Franse wetgever laat in principe de keuze tussen de woonplaats van de beslagene en de plaats van executie (art. 9, eerste lid, Decreet).

Eric Dirix

DE WET VAN 31 MEI 2000 TOT OPHEFFING VAN ART. 150, TWEEDE LID, SV.

1. Vóór de inwerkingtreding van de wet van 31 mei 2000 tot opheffing van art. 150, tweede lid, Sv. luidde deze bepaling: «Vrijwillige betaling, door de veroordeelde, van de aan de Staat verschuldigde kosten brengt afstand mee van elk rechtsmiddel tegen het vonnis, dat in kracht van gewijsde gaat».

2. Deze bepaling, ingevoegd bij K.B. nr. 258 van 24 maart 1936 (*B.S.*, 26 maart 1936), was bedoeld om de kosten van de rechtspleging te beperken voor de overtreder van politiewetten. In feite gaf de betaling van de kosten aanleiding tot controverse en werd de beperking van de verweermiddelen beschouwd als een krenking van de rechten van de verdediging. Afstand van rechtsmiddelen wordt nooit verondersteld, maar vereist een ondubbelzinnige wilsuiting van de belanghebbende. Deze overwegingen hebben volksvertegenwoordiger G. Bourgeois ertoe gebracht het initiatief te nemen om de controversiële wetsbepaling te wijzigen en zijn wetsvoorstel is uitgemond in de wet van 31 mei 2000 (*B.S.*, 2 december 2000).

3. Art. 150, tweede lid, Sv. gold enkel met betrekking tot bij verstek gewezen vonnissen van de politierechtbank. De wet van 31 mei 2000 heeft dus geen uitwerking op rechterlijke beslissingen van de hoven van beroep of van de correctionele rechtbanken (cf. Antwerpen, 22 december 1989, *Pas.*, 1990, II, 135).

4. De bepaling van art. 150, tweede lid, Sv. gaf aanleiding tot een aantal interpretatieproblemen. Zo blijkt uit het verslag aan de Koning bij het K.B. nr. 258 en de ministeriële richtlijnen van 6 april 1936 dat met de term «kosten» zowel de geldboeten als de gerechtskosten worden bedoeld (memorie van toelichting bij de wet van 31 mei 2000, *Gedr.St.*, Kamer, 1999, B.Z., nr. 41/1, p. 1; A. Vandeplas, «Over verzet in strafzaken», *R.W.*, 1972-73, (1793), 1799).

5. Uit het Verslag aan de Koning bij het K.B. nr. 258 blijkt niet of een gedeeltelijke betaling van de gerechtskosten, de betaling van de gerechtskosten zonder vereffening van de geldboeten of de betaling van de geldboete zonder de voldoening van de gerechtskosten, het rechtsmiddel van het verzet onontvankelijk maakt. Volgens de ministeriële richtlijnen van 6 april 1936 zou een gedeeltelijke betaling van de «kosten» de afstand van elk rechtsmiddel tegen het verstekvonnis meebrengen. Dit laatste standpunt werd niet gedeeld door bepaalde rechtsleer (A. Vandeplas, *l.c.*, 1799).

6. De rechtspraak en de rechtsleer waren het er voorts niet over eens of bij vrijwillige betaling na het aantekenen van verzet, de door de politierechtbank gewezen vonnissen in kracht van gewijsde gaan (zie o.m. *pro*: Corr. Nijvel, 15 oktober 1965, geciteerd door A. Vandeplas, *l.c.*, 1800, die deze uitspraak in overeenstemming met de wet vindt; *contra*: Pol. Waver, 5 februari 1968, *Rec.jur.trib.Nivelles*, 1968, 105).

7. De ministeriële richtlijn van 6 april 1936 vermeldde dat de afstand geen betrekking heeft op de burgerlijke vordering. Bepaalde auteurs volgden deze interpretatie (J. D'Haenens, *Strafprocesrecht*, 2e ed., p. 478, nr. 607; R. Verstraten, *Handboek Strafvordering*, 1999, p. 819, nr. 2009), maar andere rechtspraak en rechtsleer oordeelden dat de afstand voor de hele rechterlijke beslissing geldt, m.a.w. voor de strafrechtelijke en de civielrechtelijke, tenzij de beklaagde uitdrukkelijk voorbehoud heeft gemaakt (zie o.m. A. Braas, *Précis de procédure pénale*, II, 750; A. Vandeplas, *l.c.*, 1800, met verwijzingen).

8. In geval van vereffening van geldboeten op invordering van de directeur van registratie en domeinen (art. 197 Sv.) of van gerechtskosten (art. 100 Tarief in Strafzaken) leek men echter nog moeilijk te kunnen spreken van een «vrijwillige betaling» (memorie van toelichting bij de wet van 31 mei 2000, *Parl.St.*, Kamer, 1999, B.Z., nr. 41/1, 2; zie ook het Verslag van de Commissie Justitie, *Parl.St.*, Kamer, 1999, nr. 41/2, p. 4).

9. De wetgever beschouwde art. 150, tweede lid, Sv. ten slotte als strijdig met de rechten van de verdediging. Dit klemde des te meer nu de politierechter over ruimere bevoegdheden beschikt en zwaardere straffen kan uitspreken (memorie van toelichting bij de wet van 31 mei 2000, *Parl.St.*, Kamer, 1999, B.Z., nr. 41/1, p. 2). Er wordt algemeen aangenomen dat noch het openbaar ministerie, noch de beklaagde stilzwijgend afstand kunnen doen van rechtsmiddelen. Verzet, hoger beroep en voorziening in cassatie behoren tot de openbare orde en de vrijwillige uitvoering van het strafvonnis kan niet worden beschouwd als een berusting (Cass.fr., 10 december 1903, *Bull.crim.*, nr. 417; A.

Morin, «De l'acquiescement en droit criminel», *Rev. des revues de droit*, 1840, 257; G. Le Poittevin, *Code d'instruction criminelle*, sub art. 151, nr. 22; Antwerpen, 21 december 1989, *R.W.*, 1989-90, 1367, met noot A. Vandeplas). De vertegenwoordiger van de minister van Justitie preciseerde dat de uitzonderingsbepaling van art. 150, tweede lid, Sv. niet in overeenstemming was met art. 14, § 5, van het B.U.P.O.-Verdrag (Verslag van de Commissie Justitie bij de wet van 31 mei 2000, *Parl.St.*, Kamer, 1999, nr. 41/2, p. 4).

10. Door de wet van 31 mei 2000 werd in ieder geval een anomalie uit de strafvordering geweerd. Wanneer de veroordeelde de gerechtskosten bepaald in het bij verstek gewezen vonnis heeft betaald, behoudt hij voortaan de mogelijkheid om rechtsgeldig verzet en hoger beroep aan te tekenen. Deze wet is in werking getreden tien dagen na publicatie in het *Belgisch Staatsblad*, namelijk op 12 december 2000.

Mike Gelders

AANGEKONDIGD

ALGEMEEN

N.E. ALGRA en R.W. GOKKEL, *Fockema Andreae's Verwijzend & verklarend juridisch woordenboek*, Groningen, Martinus Nijhoff, 548 p., 70 fl.

E. HEY, R. DE LANGE, M.A. LOTH, P.A.M. MEVIS, E. SWART, *Grensverkenningen in het recht*, Deventer, Gouda Quint, 230 p., 73 fl.

Prof. Mr. L.C.A. VERSTAPPEN, *De practycke van een notaris*, Deventer, Kluwer, 26 p., 25 fl.

BURGERLIJK RECHT

Prof. Mr. M.W. HESSELINK, Dr. G.J.P. DE VRIES, *Principles of European Contract Law*, Deventer, Kluwer, 189 p., 55 fl.

STAATS- EN BESTUURSRECHT

P. FLAMEY, J. GHYSELS, Ir. S. DE WITTE, (editors), *Milieuvergunningen anno 2000*, Diegem, Kluwer, 297 p., 3.800 Bf.

P. FLAMEY, J. GHYSELS, (ed.), *Bodemsanering anno 2000*, Antwerpen, Kluwer, 297 p., 3.800 Bf.

J. GHYSELS, P. FLAMEY, *Panoramacodex Stedenbouw*, Brugge, Vanden Broele, 618 p., 4.750 Bf.

Prof. Mr. M.T. LOENEN, *Gelijke behandeling: oordelen en commentaar*, Deventer, Kluwer, 533 p., 52 fl.

HANDELS- ECONOMISCH- EN FINANCIËEL RECHT

R.W. HOLZHAUER, W.J.R. HOLZHAUER, *Vervoersrechtelijke regelingen*, Deventer, Kluwer, 883 p., 115 fl.

GERECHTELIJK RECHT

V. VAN HERREWEGHE, *Beslagboekje*, Diegem, Kluwer, 292 p., 2.095 Bf.

H.G. PUNT, *Zakboek 2001 Beslagrecht*, Deventer, Gouda Quint, 344 p., 58 fl.

H. BORN, M. FALLON, J.-L. VAN BOXSTAEL, *Droit Judiciaire International (Chronique de jurisprudence 1991-1998)*, Bruxelles, Larcier (Groupe De Boeck), 650 p., 4.420 Bf.

Prof. Mr. C.P.M. CLEIREN, G.K. SCHOEP, *Rechterlijke samenwerking*, Deventer, Gouda Quint, 194 p., 55 fl.

Mr. E.H. DE JONGE-WIEMANS, Mr. D.J. KOLK, M.C. VAN RIJN, *Advocatenmemo 2001*, Deventer, Kluwer, 373 p., 55 fl.

ARBEIDS- EN SOCIALEZEKERHEIDRECHT

R. BARENTS, *Geneesmiddelen*, Deventer, Kluwer, 618 p., 110 fl.

EUROPEES RECHT

Prof. Mr. R. BARENTS, *Uitspraken van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg, Serie EU-Jurisprudentie Deel 1-2000*, Deventer, Kluwer, 381 p., 85 fl.

METARECHT

J. VERSTRAETE, *De Jodenverordeningen (en de Antwerpse Balie)*, Gent, Larcier, 164 p., 1.630 Bf.

BOEKEN

S. VAN CROMBRUGGE, **Beginnelen van de vennootschapsbelasting**, Kalmthout, Biblio, 1999, 190 p.

Dat het fiscaal recht een rechtstak is die zeer snel evolueert, hoeft niet meer te worden gezegd. Getuige hiervan zijn de regelmatig verschijnende vernieuwde edities van fiscale handboeken, ja zelfs van wat we de «fiscale naslagwerken» zouden kunnen noemen. Tot deze laatste categorie mag zeer zeker het boek «Beginnelen van de vennootschapsbelasting» van de hand van professor S. Van Crombrugge worden gerekend. Hiervan verscheen onlangs maar liefst de vijfde herwerkte uitgave.

Aan de structuur, de stijl en de opzet van het boek werd over de jaren heen nooit getornd. Dit is ook in deze uitgave niet anders. De auteur heeft ervoor geopteerd geen alomvattende uiteenzetting te geven van de fiscale behandeling van vennootschappen met een volledige inventarisatie van administratieve commentaren, rechtspraak en rechtsleer. Integendeel bestaat de bedoeling van het werk erin het systeem, de grote lijnen en de principes van de vennootschapsbelasting op een bondige en bevattelijke wijze voor te stellen. In deze opzet is de auteur ontegensprekelijk geslaagd, wat zijn werk *ipso facto* beter bestand maakt tegen de uitermate scherpe fiscale tand des tijds.

Door zijn bondigheid en tegelijkertijd volledigheid van de behandelde materies is het boek een uitermate lovenswaardige realisatie. Het boek wordt gekenmerkt door een accurate weergave en een zorgvuldige analyse van de wetgeving en de rechtspraak (voornamelijk van het Hof van Cassatie) van de desbetreffende materie waarbij de auteur niet nalaat, op grond van welondersteunde argumenten, zijn eigen visie weer te geven. Waar nodig wordt tevens verwezen naar meer gespecialiseerde literatuur.

De structuur van het boek is de volgende. In het eerste hoofdstuk wordt ingegaan op het toepassingsgebied van de vennootschapsbelasting. Zeer uitvoerig wordt in het tweede hoofdstuk de grondslag van de vennootschapsbelasting besproken, waarbij het winstbegrip zowel technisch-boekhoudrechtelijk (de dynamische benadering) als conceptueel (de netto-archiefbenadering) wordt bekeken. Beide benaderingen doorkruisen elkaar voortdurend, waardoor tegelijkertijd praktische en theoretische inzichten – in deze toch wel ingewikkelde materie – worden verworven. In de twee volgende hoofdstukken wordt aandacht besteed aan respectievelijk de berekening van de vennootschapsbelasting en de bijzondere aanslag op geheime commissielonen. Ten slotte wordt in het laatste

hoofdstuk de regeling inzake ontbinding en herstructurering van vennootschappen nader onder de loupe genomen.

Hoewel het boek volgens de auteur zelf bedoeld is als een leidraad voor studenten die voor het eerst met het fiscaal recht in aanraking komen, zijn wij van oordeel dat het boek eveneens een handig instrument kan vormen voor eender welke fiscale jurist. De fundamentele aspecten van de vennootschapsbelasting komen immers aan bod, wat zowel in het raam van conflictoplossing als adviesverlening nuttig en relevant kan blijken. Als enig minpunt zou kunnen worden opgemerkt dat een trefwoordenregister ontbreekt. Gelet echter op het algemene karakter van het werk, hoeft dit geen euvel te vormen voor de praktische bruikbaarheid ervan.

Tim Wustenberghs

H. VOOGSGEERD, **Vrij verkeer en sociale zekerheid**, Deventer, Kluwer, 1999, 140 p.

Zoals in het woord vooraf wordt aangegeven, valt het boek, dat wordt gebruikt in de Rijksuniversiteit Groningen voor het onderwijs in het socialezekerheidsrecht, uiteen in twee delen. In eerste instantie wordt het vrije verkeer van personen besproken. Daarna wordt op grondige wijze aandacht besteed aan de belangrijke Verordening 1408/71 en de toepassingsverordening 574/72.

Het onderzoek betreft o.m. de werkingssfeer van de Verordening 1408/71, de beginselen van het Europese socialezekerheidsrecht, de beginselen en coördinatieregels per afzonderlijke prestaties bij invaliditeit, ouderdom, werkloosheid, enz. Vervolgens komen nog aan bod o.m. de aanwijzingsregels van de verordening en de administratieve samenwerking tussen bepaalde nationale instanties.

Achteraan in het werk vindt de lezer een rechtspraakregister, een transponeringstabel van het EG-verdrag naar het EG-verdrag na het Verdrag van Amsterdam, en een kort trefwoordenregister.

Het boek is, ondanks het Nederlandse perspectief, ook voor de Belgische geïnteresseerde een nuttige aanvulling op o.m. het basiswerk van Yves Jorens, *Wegwijs in het Europese socialezekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 1992, 258 p.

W. Rauws

E. VAN DEN HAUTE, **Le règlement collectif de dettes et la possibilité de vente de gré à gré**, Examen de la loi du 5 juillet 1998, Kluwer, Diegem, 1999, 136 p.

De wet op de collectieve schuldenregeling zorgde voor een stroom van commentaren en besprekingen. Dit boek beoogt een praktijkgerichte bespreking van de wet. Het boek is opgedeeld in twee delen: de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van de verkoop uit de hand van onroerende goederen na uitvoerend beslag.

Een eerste hoofdstuk behandelt het verzoekschrift tot collectieve schuldenregeling en de toelaatbaarheidsvoorwaarden. Uit de eerste gepubliceerde rechtspraak blijkt dat de beslagrechters, mede wegens de korte beoordelingstermijn (acht dagen), de toelaatbaarheidsvoorwaarden op een summier en formele wijze onderzoeken en hun beschikkingen motiveren aan de hand van stijlformules. De auteur pleit echter voor een grondiger onderzoek waarin wordt vastgesteld dat de verzoeker zich daadwerkelijk bevindt in de structurele en duurzame onmogelijkheid om zijn schulden te betalen.

Aandacht wordt ook geschonken aan de gevolgen van de toelating tot de procedure. Van Den Haute plaatst een kritische noot bij de vermelding in de wet dat de beschikking van toelaatbaarheid een situatie van samenloop doet ontstaan. Aangezien een aanzuiveringsregeling, zoals het gerechtelijk akkoord, in eerste instantie een betalingsregeling omvat, meent de auteur dat er geen sprake hoeft te zijn van de vorming van een boedel en van het intreden van de samenloop.

Een tweede hoofdstuk behandelt de (minnelijke en gerechtelijke) aanzuiveringsregeling. In de minnelijke fase zijn alle maatregelen mogelijk, op voorwaarde dat er unaniem akkoord is van alle belanghebbende partijen. De auteur maakt echter een kanttekening bij deze «contractuele» vrijheid: kredietinstellingen zijn gebonden aan de beperkingen opgelegd door het K.B. van 4 augustus 1992 betreffende de kosten, de percentages, de duur en de terugbetalingsmodaliteiten van het consumentenkrediet. De bespreking van de

gerechtelijke aanzuiveringsregeling wordt opgesplitst in de gerechtelijke aanzuiveringsregeling zonder en met een kwijtschelding van schulden in hoofdsom. De auteur verdedigt terecht de bevoegdheid van de beslagrechter om in het raam van een gerechtelijke aanzuiveringsregeling over te gaan tot de kwijtschelding van fiscale schulden in hoofdsom.

Het derde hoofdstuk geeft een beschrijving van de persoon, het statuut, de taakomschrijving en de bevoegdheden van de schuldbemiddelaar. Een laatste hoofdstukje bespreekt o.a. de gevolgen van het overlijden van de verzoeker-schuldenaar van een collectieve schuldenregeling. Behoudens het geval waarin de schuldenaar overlijdt alvorens een aanzuiveringsregeling in werking is getreden, pleit de auteur ervoor het overlijden in alle gevallen te beschouwen als een nieuw feit.

Een tweede deel van het boek behandelt summier de nieuwe bepalingen in het Gerechtelijk Wetboek betreffende de verkoop uit de hand van onroerende goederen na uitvoerend beslag.

Van Den Haute concludeert kort met de vaststelling dat de slaagkansen van de wet afhankelijk zijn van de medewerking van de verschillende actoren (de beslagrechter, de schuldbemiddelaar, de schuldenaar en de schuldeisers) en de middelen die door de overheid aan deze actoren worden ter beschikking gesteld om de wet op een efficiënte manier toe te passen. Het boek sluit af met modellen, de wettekst, een (onvolledige) bibliografie en een index. Dit boek geeft de lezer – voor zover dit nog nodig was – een korte maar duidelijke inleiding op de wet. Bovendien worden enkele nieuwe kanttekeningen gemaakt.

Annick De Wilde

P.-J. ENGELN, **Informatieverstrekking door beursgenoteerde vennootschappen**, Antwerpen, Intersentia, 1999, 349 p.

In een tijd van hoogconjunctuur inzake nieuwe beursnoteringen, en een steeds groeiende belangstelling van de kleine belegger voor risicokapitaal op de financiële markten, komt dit boek van P.J. Engelen, werkzaam als assistent aan de UFSIA, bijzonder gelegen.

De auteur, econoom en jurist, poogt in dit werk het reglementaire kader van het publiek-gaan van vennootschappen te benaderen vanuit de specifieke invalshoek van de informatieverstrekking en de informatiebehoefte van de markt en van de investeerders ten aanzien van de vennootschap. De achtergrond van de auteur zorgt voor een analyse die de techniciteit van het onderwerp ver overstijgt, en de bestaande reglementering poogt te toetsen aan een conceptueel-theoretisch kader inzake het optimale niveau van informatieverstrekking door vennootschappen. Na een eerste, hoofdzakelijk economisch georiënteerd hoofdstuk waarin de diverse doelstellingen van informatieverstrekking in het licht van efficiënte marktwerking worden belicht, overloopt de auteur in detail de informatieverplichtingen in de verschillende stadia van het publiek gaan: introductie op de markt van de vennootschap (prospectusverplichting en prospectusaansprakelijkheid, verdeelsleutels bij overschrijving); de continue informatieverplichtingen voor beursgenoteerde vennootschappen; informatie omtrent het bestuur van de vennootschap (*corporate governance*), transparantievergeving; misbruik van voorwetenschap en opschorting van de beurshandel; de beëindiging van de beursnotering bij gebrek aan informatie.

Telkenmale gaat de auteur in op het reglementaire kader van de informatieverstrekking op zowel de effectenbeurs van Brussel als de andere gereglementeerde markten (Easdaq, nieuwe markt), en situeert de auteur de reglementering in het meer theoretisch conceptuele kader inzake informatieverstrekking en efficiënte markten. De analyse geeft blijk van een sterke zin voor systematisering en kritische ingesteldheid ten aanzien van de geanalyseerde materie.

De centrale stelling van de auteur, zoals die in het inleidende hoofdstuk tot uiting komt, is dat de finale doelstelling van informatiereglementering ten aanzien van beursgenoteerde vennootschappen niet kan liggen in het verzekeren van de gelijke toegang tot informatie voor de effectenhouders, maar eerder gezocht moet worden in motieven van marktefficiëntie. Dat deze motieven nagevoel afwezig zouden zijn in de Belgische reglementering (p. 6-7), kan evenwel worden beschouwd als een lichte *overstatement* van de auteur.

Dit boek vormt ongetwijfeld interessante achtergrondliteratuur voor al wie in de juridisch-professionele praktijk met het beurs-

wezen begaan is. Enkele schaduwzijden moeten evenwel worden vermeld. Over het algemeen laat de lectuur van het boek de indruk na dat het werk veeleer een bundeling is van afzonderlijke essays met variabele diepgang. Sommige belangrijke juridische vraagstukken of aspecten van reglementering worden hierdoor niet of slechts heel oppervlakkig behandeld, zoals de materie van wederzijdse erkenning van prospectussen, de juridische analyse van het probleem van overinschrijving van aandelen, of de aansprakelijkheid van de emittent inzake de verschaffing van periodieke en occasionele informatie. In dezelfde lijn kan de vraag worden gesteld waarom inzake prospectusaansprakelijkheid enkel aandacht wordt besteed aan de aansprakelijkheid van de *lead manager* en niet aan de aansprakelijkheid van de emittent zelf. Overigens voert de auteur een verdienstelijke rechtsvergelijkende analyse van de materie van de prospectusaansprakelijkheid, maar blijft deze beperkt tot het Duitse recht, terwijl ook andere buurlanden terzake interessante ontwikkelingen kennen (o.m. Nederland).

Deze elementen doen evenwel niet af aan de totale waarde van dit werk en de aanzet die dit werk biedt voor verdere reflectie omtrent bepaalde thema's in de effectenreglementering, niet in het minst de materie van misbruik van voorwetenschap.

Michel Tison

L. HUYSE, *Grensberichten*, Leuven, Van Halewyck, 2000, 118 p.

De Leuvense hoogleraar Luc Huyse schrikt er niet voor terug tegen de stroom op te varen. In oktober 2000, bij de aanvang van het nieuwe academiejaar, verliet hij voorgoed de rechtsfaculteit om, zoals het heeft, van een mooie oude dag te genieten. Ter gelegenheid van zijn opruststelling stelde hij zelf een afscheidboek samen, *Grensberichten*, dat een aantal columns en opinieartikels bundelt die de voorbije zes jaar in *De Morgen* en *De Standaard* verschenen.

Ook voor niet-juristen is Huyse geen onbekende. Zijn beklijvende standpunten in de ochtendkrant, waarmee hij de politici nu al zo lang (zij het vruchteloos) een geweten tracht te schoppen, laten niemand onberoerd. De haast kinderlijke onbevagenheid waarmee hij fundamentele maatschappelijke paradoxen observeert en in kaart brengt, zijn originele invalshoeken als rechtssocioloog, zijn soms zeer eigenzinnige verontwaardiging, het razende gemak om heersende opvattingen te ontmaskeren, het zijn slechts enkele ingrediënten van de opmerkelijke alchimie waarvan hij alleen de meester is.

De stukjes uit *Grensberichten* zijn gerangschikt rond drie thema's. Het begint met «Recht voor beginners», waarin de klassieke kwalen van het justitiegeweld nog eens op een rijtje worden gezet: de onbegrijpelijke taal (als het al geen Frans meer is), de kloof met de rechtzoekende, de vooroordelen, de houtserige rechtsbedeling, de wetten die worden gemaakt om nooit te worden toegepast (ook wel niet-recht genoemd).

In het tweede deel, met de passende titel «Dat lucht op», schopt Luc Huyse wild om zich heen. Grote en kleine frustraties vormen het voorwerp van zijn toorn, gaande van de manipulatie van het wetenschappelijk onderzoek door de industrie tot de fietsonveilige straten in hartje Leuven.

In het laatste deel komt de «uithuizige» Huyse aan het woord. Opstellen over het (voornamelijk Afrikaanse) buitenland, over oorlog, internationaal onrecht en postkolonialisme.

Men hoeft het niet altijd met hem eens te zijn, maar de pennenvruchten van Luc Huyse zijn een uitstekend medicijn tegen de bedwelmende lethargie van deze tijd. Nu hij het actieve beroepsleven vaarwel heeft gezegd en de actualiteit vanop de zijlijn mag gadeslaan, kunnen we nog heel wat spitante commentaren verwachten in de dagbladen, tenzij hij verkiesst om de raad van Candide op te volgen *et de cultiver son jardin...*

A. Coppens

V.Z.W. Fiskofoon, *Fiscale rechtspraakoverzichten – Inkomstenbelastingen 1980-1998 – Boek 4*, Gent, Larcier, 2000, 617 p.

Dit werk betreft het laatste boekdeel in de reeks Fiscale Rechtspraakoverzichten inzake inkomstenbelastingen over de periode

1980-1998, die werden samengesteld op basis van de teksten gepubliceerd in het Tijdschrift voor Fiscaal Recht in de jaren 1983-1999. Volgende delen komen daarbij aan bod:

- Deel VIII: Aangifte, Deel IX: Aanslag en Deel X: Bezwaar en ontheffing van ambtswege welke werden samengesteld door Tony Leeuwerck, advocaat;
- Deel XI: Beroepsprocedure en cassatie, samengesteld door Christiaan Barbier, advocaat;
- Deel XII: Onderzoek, controle en bewijs, samengesteld door Joke Vanden Branden, advocaat;
- Deel XIII: Invordering, samengesteld door Stijn Pavyse, advocaat;
- Deel XIV: Administratieve en strafrechtelijke sancties, samengesteld door Didier Jaecques, advocaat.

Het werk is een bijzonder nuttig werkinstrument voor de fiscale praktijk en voor diegenen die beroepshalve begaan zijn met de fiscale geschillenregeling, omdat nu het een zeer volledig overzicht geeft van de rechtspraak van voornamelijk het Hof van Cassatie en de hoven van beroep zoals die de laatste 18 jaar is geëvolueerd in bovenvermelde domeinen van de fiscale procedure.

Bovendien is het werk gemakkelijk toegankelijk, omdat het, naast de gebruikelijke inhoudstafel vooraan, ook beschikt over een analytisch trefwoordenregister en een chronologisch register waarin de rechterlijke uitspraken bovendien per rechtscollege worden gegroepeerd.

Daar het werk is opgevat als een overzicht van rechtspraak, komen verwijzingen naar de rechtsleer eerder sporadisch aan bod, behalve in het deel «Invordering», waar de bijkomende inspanning van de auteur op dit vlak in het oog springt.

Hoewel de laatste jaren heel wat werd gepubliceerd in het domein van het fiscaal recht, is het boek niettemin een *must* in de fiscale bibliotheek.

Dirk Thijs

MEDEDELINGEN

Studiedag: Beschermde meerderjarigen. Toepassingen in de praktijk vandaag. Krachtlijnen voor morgen

Op vrijdag 28 september organiseren de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat en het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politiechters een studiedag betreffende de bestaande beschermingsstatuten en de wenselijkheid om tot één beschermingsstatuut en één procedure te komen.

De studiedag vindt plaats in het Thermane Palace Hotel te Oostende.

Inlichtingen en inschrijvingen: Nicole Stuer, Bergstraat 30-34, 1000 Brussel, tel. 02/505.08.34 en fax 02/505.08.09 (casterman@fednot.be).

Wedstrijd voor het schrijven van een verhandeling over doping in de sport

Het Wereldagentschap tegen Doping «World Anti-Doping Agency», afgekort (WADA), organiseert een internationale wedstrijd voor het schrijven van de beste verhandeling, in het Engels of het Frans, over «Legal requirements to conduct blood testing in doping control».

De verhandeling dient een lengte te hebben tussen 8.000 en 12.000 woorden. De auteur mag op het ogenblik van het indienen van de verhandeling, niet ouder zijn dan 35 jaar. De beste verhandeling wordt bekroond met een geldprijs van USD. 1.000.-

De op dubbele interlinie getypte verhandeling dient, samen met een diskette en een fotokopie van de identiteitskaart van de auteur, voor 31 december 2001, te worden toegezonden aan het World Anti-Doping Agency, t.a.v. mr. O. Niggli, avenue du Tribunal Fédéral 34, 1005 Lausanne, Zwitserland.

Bijkomende informatie is verkrijgbaar op het secretariaat van WADA (tel. 41-21-351.02.25; website: www.wada-ama.org).

De gerechtsdeurwaarder in Europa : de keuze voor de toekomst

Nieuw

L'huissier de justice en Europe : le choix de l'avenir

NATIONALE KAMER VAN GERECHTSDEURWAARDERS (ED.)

MET BIJDRAGEN VAN :

M.-TH. CAUPAIN, PROF. DR. G. DE LEVAL EN PROF. DR. A. VERBEKE.

2001; ISBN 90-5095-196-1; VIII + 157 BLZ.; 1.550 BEF;

De jongste jaren maakt de gerechtsdeurwaarder zich ongerust over zijn toekomst en vraagt hij zich af wat zijn rol zal zijn, nu zijn activiteiten meer en meer teruglopen.

In een Europese context ontwaart men immers het toenemende overwicht van de grondrechten en een belangrijke economische én technologische evolutie.

Wat is überhaupt nog de toekomst van de dagvaarding? En quid met de vaststelling? Ook de evolutie van het executierecht en b.v. de invordering van onbetaalde sommen tonen opvallende kenmerken.

Dit alles verhoogt de noodzaak voor de gerechtsdeurwaarder anno 2001 om zijn opdracht opnieuw te definiëren, een nieuw, modern statuut aan te nemen en zich te bezinnen over een nieuwe deontologie en tucht.

ANTWERPEN · GRONINGEN · OXFORD

INTERSENTIA RECHTSWETENSCHAPPEN

Bestel nu!

bel
03/680 15 50

fax
03/658 71 21

@
mail@intersentia.be

stuur onderstaande coupon in een
voldoende gefrankeerde envelop
naar Intersentia uitgevers
Churchillaan 108 · 2900 Schoten

Antwoordcoupon

☐ Ja, ik bestel ... ex. van het
boek *De gerechtsdeurwaarder in Europa : de keuze
voor de toekomst*
(ISBN 90-5095-196-1)
aan de prijs van 1.550 BEF
per exemplaar. Ik betaal pas
na ontvangst van de factuur,
die mij samen met mijn
bestelling bezorgd wordt.

Uw persoonsgegevens worden opgeslagen in de databank
van Intersentia uitgevers en uitsluitend door Intersentia
uitgevers gebruikt voor eigen commerciële doeleinden. Ze
worden niet doorgegeven aan derden. Conform de wet op
de persoonsgegevens van 8/12/90 hebt u recht op inzage
en correctie van deze gegevens.

Dhr./Mevr. (schrappen wat niet past)

Naam, voornaam

Firma

BTW-nr.

Functie

Straat + nr.

Postcode + Gemeente

Tel.

Fax

E-mailadres

Datum

Handtekening

Exclusief voor abonnees op het Rechtskundig Weekblad:
uitzonderlijke voorintekenprijs (geldig tot 30 september 2001)

Nieuw

Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht

LUC SCHUERMANS

VERSCH. OKTOBER 2001; ISBN 90-5095-197-X; CA. 600 BLZ.; 5.750 BEF; 142,54 EUR.

Abonnees op het Rechtskundig Weekblad genieten van een uitzonderlijke voorintekenprijs en betalen slechts 4.999 BEF/123,92 EUR (intekenen voor 30 september).

Weinig gebieden van het recht zijn zo wijd vertakt als het verzekeringsrecht. Verzekeringsrecht is verbintenissenrecht. Maar verzekeringsrecht is ook ondernemingsrecht, vestigings- en mededingingsrecht, distributierecht, zakelijk recht, familiaal vermogensrecht, fiscaal recht, financieel recht, aansprakelijkheidsrecht, internationaal privaatrecht, civiel- en strafprocesrecht. Verzekeringsrecht is koopmansrecht en consumentenrecht. Verzekeringsrecht is oud en nieuw recht. Het ontwarren van de krachtlijnen van het verzekeringsrecht temidden van honderden pagina's richtlijnen, wetten, reglementen, een oeverloze jurisprudentie en een weelderige rechtsleer is niet eenvoudig.

Toch slaagt prof. Schuermans erin met dit basiswerk een ruim inzicht in het verzekeringsrecht te bieden door de krachtlijnen te belichten en de specifieke regelgevingen uit de autoverzekering, de familiale verzekering, de brandverzekering, de levensverzekering en andere takken als illustraties op te nemen en te verweven om de algemene beginselen te bevestigen, te preciseren of te ontcrachten.

Het werk is opgebouwd in 7 delen.

Het eerste deel behandelt de historische en maatschappelijke betekenis van het begrip "verzekeren".

Vervolgens wordt het ondernemingsgebeuren – onmisbaar voor een synoptische beeldvorming van het verzekeringsrecht – belicht: de vrijheid van vestiging, de vrije dienstverlening, het Europees en Belgisch relevante mededingingsrecht, het toezicht op de verzekeringsondernemingen, de

distributie van verzekeringsproducten, de handelspraktijken, de privacy en de overheidsopdrachten.

De verzekeringsovereenkomst als vertolking van de individuele relatie tussen de verzekeraar enerzijds en een verzekeringnemer, een verzekerde, een benadeelde of een begunstigde anderzijds, wordt in het derde en vierde deel besproken. Bijzondere aandacht wordt hierbij besteed aan het IPR.

Het belang van de individuele levensverzekering als derde pijler ter aanvulling van wettelijke en collectieve pensioenvoorzieningen verantwoordt een grondiger inzicht in deze materie. Ook het meestal omzeilde actuair-financieel luik van het levensverzekeringsrecht wordt in het vijfde deel behandeld.

In het zesde deel zijn een aantal overkoepelende thema's gegroepeerd: de uitsluiting van bepaalde risico's, de subrogatie, de samenloop van verzekeringen, de overdracht van verzekeringsovereenkomsten, de duur en het einde van de verzekeringsovereenkomst.

Het laatste, zevende deel behandelt de geschillenbeslechting. De verjaring vormt hiervan een belangrijk onderdeel. Gerechtelijke en buitengerechtelijke contentieux sluiten dit deel af.

Dit uitzonderlijk basiswerk verschijnt bij het begin van het gerechtelijk jaar en mag in geen geval ontbreken in uw bibliotheek.

Als u nu meteen bestelt, geniet u niet alleen van de uitzonderlijke voorintekenprijs, u hoeft dan verder ook geen actie meer te ondernemen om dit voortreffelijke – en mooi uitgegeven – boek onmiddellijk na verschijnen (begin oktober) te ontvangen.

Bestel nu!

bel

03/680 15 50

fax

03/658 71 21

mail@intersentia.be

stuur onderstaande coupon in een voldoende gefrankeerde envelop naar Intersentia uitgevers
Churchillaan 108 - 2900 Schoten

Antwoordcoupon

☐ Ja, ik bestel ... ex. van het boek
Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht
(ISBN 90-5095-197-X)

☐ aan de prijs van 5.750 BEF
per exemplaar.

☐ aan de prijs van 4.999 BEF
per exemplaar (abonnees).

Ik betaal pas na ontvangst van
de factuur, die mij samen met
mijn bestelling bezorgd wordt.

Uw persoonsgegevens worden opgeslagen in de databank van Intersentia uitgevers en uitsluitend door Intersentia uitgevers gebruikt voor eigen commerciële doeleinden. Ze worden niet doorgegeven aan derden. Conform de wet op de persoonsgegevens van 8/12/90 hebt u recht op inzage en correctie van deze gegevens.

Dhr./Mevr. (schrappen wat niet past)

Naam, voornaam

Firma

BTW-nr.

Functie

Straat + nr.

Postcode + Gemeente

Tel.

Fax

E-mailadres

Datum

Handtekening